

**Календарно-тематичне
планування**

**Історія України
Всесвітня історія
Правознавство
Громадянська освіта
Історія: Україна і світ
5-11**

+ Міні-каталог

Видавництво

«Підручники
і посібники»

«Погоджено»

Заступник директора
з навчально-виховної роботи
I семестр 2019–2020 н. р.

«__» _____ 201__ р.

«Погоджено»

Заступник директора
з навчально-виховної роботи
II семестр 2019–2020 н. р.

«__» _____ 202__ р.

**Календарно-тематичне
планування уроків
з історії України,
всесвітньої історії,
правознавства,
громадянської освіти,
курсу «Історія: Україна і світ»
5–11 класи**

Прізвище, ім'я, по батькові вчителя _____

Школа _____

2019–2020 навчальний рік

Тернопіль
Видавництво «Підручники і посібники»
2019

УДК 371.263
Н68

Редактор *Маргарита Більчук*
Дизайн обкладинки *Олени Соколюк*

Ніраз Ю.
Н68 Календарно-тематичне планування уроків з історії України, всесвітньої історії, правознавства, громадянської освіти, курсу «Історія: Україна і світ». 5–11 класи / Ю. Ніраз. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2019. — 128 с.

ISBN 978-966-07-3486-9

Календарно-тематичне планування уроків для 5–11 класів написано за чинними програмами.

УДК 371.263

ISBN 978-966-07-3486-9

© Ніраз Ю., 2019

Розклад уроків

I семестр

День тижня	I зміна						II зміна					
	1 урок	2 урок	3 урок	4 урок	5 урок	6 урок	1 урок	2 урок	3 урок	4 урок	5 урок	6 урок
Дзвінок	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
Понеділок												
Вівторок												
Середа												
Четвер												
П'ятниця												
Субота												

II семестр

День тижня	I зміна						II зміна					
	1 урок	2 урок	3 урок	4 урок	5 урок	6 урок	1 урок	2 урок	3 урок	4 урок	5 урок	6 урок
Дзвінок	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
Понеділок												
Вівторок												
Середа												
Четвер												
П'ятниця												
Субота												

5 клас
ВСТУП ДО ІСТОРІЇ
(35 год)

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
1.		Вступ. Що таке історія. Що таке минуле, сучасне і майбутнє. Багатоманітність історії. Історія як наука та навчальний предмет. Історія України — складова європейської історії. Підручник з історії.	
<i>Тема 1. Відлік часу в історії</i>			
2.		Календарний та історичний час. Підрахунок історичного часу.	
3.		Культурні епохи європейської історії та Україна. (Первісне суспільство, Античність, Середні віки, Новий час). Історія України на шкалі часу.	
4.		Практичне заняття. Відлік часу в історії. Робота зі шкалою часу. Розв'язування історичних задач на обчислення часу.	
5.		Урок узагальнення (тематична).	
<i>Тема 2. Де відбувається історія</i>			
6.		Географічний та історичний простір. Робота з історичною картою.	
7.		Україна на картах (мапах) упродовж історії. Територіальні межі (кордони) Київської держави, Королівства Руського (Галицько-Волинської держави), Козацької республіки / Війська Запорозького / Гетьманщини та їх зміни.	
8.		Терени творення нової України. Держава Україна та її сусіди.	
9.		Історико-географічні регіони України та їх особливості. (на вибір учителя/вчительки, оглядово).	
10.		Територіальне розташування та історичне походження рідного міста/села. <i>Практична робота:</i> Позначення і надписування на контурній карті історико-географічних регіонів, території рідного краю.	
11.		Урок узагальнення (тематична).	
<i>Тема 3. Джерела до вивчення історії</i>			
12.		Історичні джерела та їх різновиди. Виявлення та збереження історичних джерел. Потреба залучення різних джерел для відображення повноти історії.	
13.		Робота з історичними джерелами. Залучення різних джерел для достовірного відображення минулого.	
14.		Місця, де зберігають історичні джерела. Музеї. Архіви. Заповідники. Критичне ставлення до джерельних відомостей.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
15.		Практичне заняття. Висловити враження (усно або письмово) від екскурсії до місцевого історичного (краєзнавчого) музею або архіву/ добрати інформацію про минуле з візуальних джерел (сімейного фотоальбому, зображень пам'яток історії тощо, <i>на розсуд учителя/учительки</i>) / згрупувати надані учителем історичні джерела за різновидами, часом і територією створення.	
16.		Урок узагальнення (тематична).	
Тема 4. Історія України в пам'ятках			
17.		Пам'ятки історії. Пам'ятники. Пам'ятки історії як джерело історико-культурної інформації. Пам'ятник як витвір мистецтва для увічнення пам'яті про подію або особу.	
18.		Практичне заняття. Згрупувати пам'ятки історії за періодами та історико-географічними регіонами/ прочитати символіку пам'ятників історичним подіям і особам (<i>на вибір учителя/учительки</i>); розповісти (усно або письмово) про відвідану пам'ятку історії або пам'ятник, установлений у рідному краї (<i>на вибір учителя/учительки або учнів/учениць</i>). Проаналізувати витяги з правових пам'яток України (зокрема Конституції України) та поміркувати про їхню роль у захисті прав людини і громадянина (<i>на вибір учителя/учительки або учнів/учениць</i>).	
19.		Робота з історичними джерелами. Княжа Русь-Україна. Козацька Україна: Робота з візуальними і писемними джерелами, які зберігають пам'ять про історію України: княжа Русь-Україна: Володимир і Данило Галицький. Козацька Україна: Богдан Хмельницький.	
20.		Робота з історичними джерелами. Новітня Україна: на шляху до державної незалежності (Українська революція, Голодомор, Друга світова війна, проголошення незалежності України, ухвалення Конституції України, Революція Гідності, Небесна Сотня).	
21.		Урок узагальнення (тематична).	
Тема 5. Дослідники історії			
22.		Дослідники історії. Головні цілі пізнання минулого. Фах історика. Що таке історичний факт, історична особа, історичне дослідження.	
23.		Історичні праці про Україну княжих часів. Історичні праці про Україну та їхні автори: руські літописи. «Повість минулих літ» літописця Нестора.	
24.		Історичні праці про Україну козацьких часів та XIX – початку XX ст. Козацькі літописи. Літопис Самійла Величка. «Історія України-Руси» Михайла Грушевського.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
25.		Дослідження з історії рідного краю (на вибір учителя/вчительки).	
26.		Практичне заняття. Історія родини. Підготувати міні-дослідження з історії своєї родини, використовуючи відомості з різних доступних джерел / зіставити й пов'язати вибрані факти з історії України, рідного краю і своєї родини /представити повідомлення з історії родини, підготувати презентацію родового дерева (на вибір учителя/вчительки чи учнів/учениць).	
27.		Наукове і мистецьке осмислення минулого. Художні твори про минуле України (на вибір учителя/вчительки).	
28.		Урок узагальнення (тематична).	
Тема 6. Усе має минуле			
29.		Праця і господарство: колись і сьогодні. Традиційні заняття українців. Від натурального до ринкового господарства. Застосування досягнень науки й техніки у виробництві та його наслідки.	
30.		Місто та село. Заняття та умови життя населення в українських містах і селах у минулому і тепер.	
31.		Практичне заняття. На основі інформації від батьків (бабусь і дідусів, інших родичів), а також доступних писемних і речових джерел: а) порівняти ігри на дозвіллі (й іграшки) батьків і власні; б) підготувати повідомлення (міні-проект) про одяг людини в минулому; в) підготувати повідомлення (міні-проект) про харчування людей у минулому; г) скласти розповідь про родинні традиції та свята (на вибір учителя/вчительки чи учнів/учениць).	
32.		Наука та освіта. Школи й університети на українських теренах. Зростання ролі розумової праці.	
33.		Здоров'я. Спорт. Дозвілля. Турбота про здоров'я. Медицина. Аптеки. Спорт. Як колись проводили вільний час.	
34.		Урок узагальнення (тематична).	
35.		Підсумкове узагальнення.	

6 клас

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (інтегрований курс, 70 год)

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
<i>Вступ. Коли і як розпочалася історія людства</i>			
1.		Предмет і завдання інтегрованого курсу історії. Хронологічні межі історії стародавнього світу.	
2.		Історичні джерела. Цивілізація. Історичні джерела з історії стародавнього світу. Що в історії називають цивілізацією.	
3.		Практичне заняття. Лічба часу в історії стародавнього світу (завдання: встановити особливості літочислення до нашої ери (за допомогою шкали часу); розв'язати хронологічні задачі на встановлення тривалості подій та віддаленості подій одна від одної в межах до н.е., віддаленості події від зазначеної дати (з переходом через еру).	
<i>Розділ 1. Первісні спільноти. Археологічні культури</i>			
4.		Первісна людина. Теорії походження людини. Виникнення та розселення первісної людини.	
5.		Господарство первісних людей. Заняття та спосіб життя.	
6.		Суспільство. Культура та релігія. Суспільна організація, культура та релігійні вірування первісних людей.	
7.		Первісні люди на території України. Основні стоянки і археологічні знахідки первісних людей на території України. <i>Практична робота:</i> описати заняття та спосіб життя первісних людей (мисливців і рибалок, землеробів і скотарів) на основі археологічних речових джерел.	
8.		Трипільська археологічна культура.	
9.		Практичне заняття. Робота з контурною картою: позначити на контурній карті стоянки первісних людей на теренах України, межі поширення і протоміста трипільської культури;	
10.		Урок узагальнення (тематична).	
<i>Розділ 2. Стародавні цивілізації Азії та Африки</i>			
11.		Цивілізація долини Нілу. Природно-географічні умови розвитку давньоєгипетської цивілізації. Повсякдення й господарське життя.	
12.		Давньоєгипетська держава. Організація суспільства і влади в Давньому Єгипті.	
13.		Культура Стародавнього Єгипту. Міфологія, писемність і мистецтво. Будівництво пірамід.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
14.		Цивілізації Дворіччя. Природно-географічні умови розвитку Шумеру та Вавилону. Повсякдення і господарське життя.	
15.		Суспільство і влада в Дворіччі. Організація суспільства і влади у містах-державих і царствах Дворіччя. Закони Хаммурапі.	
16.		Культура цивілізацій Дворіччя. Міфологія, писемність і мистецтво.	
17.		Практичне заняття. Оцінити (на основі витягів із Книги мертвих, законів Хаммурапі) правове становище населення в давніх цивілізаціях/ зіставити умови розвитку й характерні ознаки давніх суспільств і держав; <i>(на вибір учителя/вчительки)</i> .	
18.		Урок узагальнення (тематична).	
19.		Фінікія. Природно-географічні умови. Повсякдення й господарське життя. Фінікійська колонізація. Карфаген. Алфавіт.	
20.		Ізраїльсько-Юдейське царство. Ізраїльсько-Юдейське царство: організація влади й суспільства. Єрусалим. Біблія як історичне джерело.	
21.		Перська держава. Організація влади й суспільства. Основні завойовницькі походи. Дарій I.	
22.		Давня Індія. Природно-географічні умови Давньої Індії. Організація влади й суспільства.	
23.		Давній Китай. Природно-географічні умови Давнього Китаю. Організація влади й суспільства.	
24.		Пам'ятки культури китайської й індійської цивілізацій.	
25.		Практичне заняття. Схарактеризувати структуру суспільств і держав (Єгипетського, Вавилонського, Ізраїльсько-Юдейського царств, міст-держав Шумеру та Фінікії, Давньої Індії, Давнього Китаю)/ підготувати повідомлення про повсякденне життя представників різних верств у стародавніх суспільствах <i>(на вибір учителя/вчительки)</i> .	
26.		Практичне заняття. Робота з контурною картою: позначити на контурній карті річки Ніл, Тигр і Євфрат, Інд, Ганг, Хуанхе, Янцзи, розташування Мемфісу, Шумеру, Вавилону, Карфагену, Єрусалиму, територіальні межі давніх цивілізацій Азії та Африки.	
27.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 3. Антична цивілізація			
28.		Давня Греція. Природно-географічні умови Балканського півострова.	
29.		Мінойська й Ахейська палацові цивілізації.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
30.		Давньогрецьке суспільство за поемами Гомера.	
31.		Афіни і Спарта.	
32.		Практичне заняття. Зіставити суспільний устрій Афін і Спарти, повсякденне життя населення цих міст.	
33.		Велика грецька колонізація. Античні поліси на території України. Суспільне, господарське життя і побут в античних полісах на території України. Взаємини греків і місцевого населення.	
34.		Кімерійці та скіфи на території України.	
35.		Урок узагальнення (тематична).	
36.		Персько-грецькі війни.	
37.		Утвердження демократії в Афінах за Перикла.	
38.		Господарювання і повсякденне життя в Давній Греції.	
39.		Грецька релігія та міфологія. Античні олімпійські ігри.	
40.		Сім'я, освіта та виховання афінян і спартанців.	
41.		Театр, скульптура, архітектура.	
42.		Урок узагальнення (тематична).	
43.		Підкорення Греції Філіпом II.	
44.		Александр Македонський.	
45.		Елліністичні держави. Культура елліністичної доби.	
46.		Сармати на території України.	
47.		Практичне заняття. Схарактеризувати спосіб життя мешканців античних полісів Північного Причорномор'я (за доступними текстовими джерелами) і скіфських племен (з «Історії» Геродота).	
48.		Практичне заняття. Робота з контурною картою: позначити на контурній карті: а) Балканський і Апеннінський півострови, античні грецькі поселення (Мікени, Афіни, Спарта, Тіра, Ольвія, Пантікапей, Херсонес); б) напрямки Великої грецької колонізації, кордони Боспорського царства, Перської держави; в) держави Александра Македонського, східного походу Александра Македонського.	
49.		Урок узагальнення (тематична).	
50.		Природні умови Італії та виникнення міста Рима. Природно-географічні умови Апеннінського півострова. Виникнення міста Рима.	
51.		Римська республіка в V–I ст. до н.е.: соціальний устрій та організація влади.	
52.		Військова експансія Риму.	
53.		Диктатура Цезаря.	
54.		Практичне заняття. Порівняти правове становище	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		різних груп громадян, а також негромадян у Стародавньому Римі.	
55.		Римська імперія. Октавіан Август.	
56.		Релігія та культура Давнього Риму. Пантеон римських богів. Римське право. Мистецтво Давнього Риму.	
57.		Практичне заняття. Укласти програму античних Олімпійських ігор або мандрівки з оглядом пам'яток культури давніх Греції та Риму (<i>у формі рольової гри</i>) / сформулювати життєву позицію (вибір у конкретній життєвій ситуації) історичного персонажа на основі висловів з його творів (<i>на вибір учителя/учительки</i>).	
58.		Урок узагальнення (тематична).	
59.		Кризові явища в Римській імперії.	
60.		Виникнення і поширення християнства. Перетворення християнства на офіційну релігію Римської імперії.	
61.		Розпад Римської імперії.	
62.		Велике переселення народів. Готи і гуни на території України. Взаємини з місцевим населенням.	
63.		Падіння Західної Римської імперії.	
64.		Практичне заняття. Робота з контурною картою. Позначити на контурній карті: кордони Римської держави часів принципату Октавіана Августа, Афіни, Спарту, Александрію, Рим, Константинополь (Візантій).	
65.		Давні слов'яни. Прабатьківщина слов'ян. Велике розселення слов'ян. <i>Практична робота.</i> Позначити на контурній карті: Велике переселення народів та прабатьківщину слов'ян і напрямки їх розселення.	
66.		Суспільне та господарське життя і духовний світ давніх слов'ян.	
67.		Склавини і анти на теренах України. Походження українського народу.	
68.		Внесок цивілізації стародавнього світу в історію людства. Значення давньої історії України як складової світової історії.	
69.		Урок узагальнення (тематична).	
70.		Урок резерву.	

7 клас
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ
(35 год)

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
1.		Повторення. Вступ. Історія України в стародавні часи. Історія України в Середні віки. Періодизація. Джерела з історії України.	
<i>Розділ 1. Виникнення та становлення Русі-України</i>			
2.		Розселення слов'янських племен на території України. Господарство та суспільство слов'ян. Сусіди східних слов'ян.	
3.		Утворення Русі-України. Руські князі середини IX–X ст. (Аскольд, Олег, Ігор)	
4.		Русь-Україна за князювання Ольги та Святослава. <i>Практичне завдання:</i> внести у синхронізовану хронологічну таблицю відомості про утворення Русі-України, правління перших князів Аскольда, Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, їхні походи/реформи;	
5.		Практичне заняття. На підставі доступних джерел укласти (за допомогою вчителя) історичний портрет княгині Ольги або князя Святослава / визначити (за доступними текстовими джерелами) особливості повсякденного життя та світобачення слов'ян на теренах України в IX–X ст. (на вибір учителя/вчительки).	
6.		Узагальнення (тематична).	
<i>Розділ 2. Русь-Україна наприкінці X – у першій половині XI ст.</i>			
7.		Русь-Україна за правління князя Володимира Великого. Внутрішня і зовнішня політика Володимира Великого. Впровадження християнства.	
8.		Князювання Ярослава Мудрого. «Руська правда». <i>Практичне завдання:</i> внести в синхронізовану хронологічну таблицю відомості про правління Володимира Великого та Ярослава Мудрого, хрещення Русі-України, утворення Київської митрополії, розгром Ярославом Мудрим печенігів під Києвом, кодифікацію руського звичаєвого права, інші (на розсуд учителя/вчительки).	
9.		Суспільний устрій та повсякденне життя. Господарство. Суспільний устрій. Влада князя. Повсякденне життя. Господарство. Міста. Ремесла. Торгівля.	
10.		Практичне заняття. Зіставити (за доступними текстовими джерелами) світосприйняття, господарство (економіку), структуру та політичний устрій руського суспільства в період становлення (IX – перша половина X ст.) і розквіту (кінець X – перша половина XI ст.)	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		<p>Русі-України /</p> <p>Охарактеризувати — на основі витягів з відомих правових пам'яток доби («Руська правда» Ярослава Мудрого, «Правда Ярославичів», «Статут» Володимира Мономаха) — правове становище різних верств населення Русі-України /</p> <p>Визначити (за доступними джерелами) роль і вплив християнської релігії й церкви в житті руського (давньоукраїнського) суспільства/</p> <p>Здійснити уявну подорож Києвом часів Володимира Великого / Ярослава Мудрого <i>(на розсуд учителя/учительки)</i>.</p>	
11.		<p>Культура Русі-України наприкінці X – у першій половині XI ст. <i>Практичне робота:</i> Позначити на контурній карті територію розселення слов'янських племен на теренах України та їхніх сусідів, напрямки походів руських князів середини IX–X ст.; територію Русі-України за правління князів Володимира Святославовича та Ярослава Мудрого.</p>	
12.		<p>Узагальнення <i>(тематична)</i>.</p>	
Розділ 3. Київська держава у другій половині XI – першій половині XIII ст.			
13.		<p>Русь-Україна за часів правління Ярославичів. Передумови та причини політичного дроблення Русі-України. Любецький з'їзд князів. Русь-Україна в другій половині XI – першій третині XII ст.</p>	
14.		<p>Правління Володимира Мономаха.</p>	
15.		<p>Київське, Переяславське та Чернігівське князівства в середині XII – першій половині XIII ст. Політичне і соціально-економічне життя (оглядово).</p>	
16.		<p>Галицьке і Волинське князівства в другій половині XII ст. Ярослав Осмомисл (оглядово).</p> <p><i>Практична робота:</i> позначити на контурній карті й надписати території князівств часів роздробленості Русі-України та половецькі землі.</p>	
17.		<p>Практичне заняття. Визначити (за «Повчанням дітям», «Словом о полку Ігоревім» та іншими доступними джерелами) характерні для Володимира Мономаха, Ярослава Осмомисла, Ігоря Святославовича <i>(на вибір учня/учениці)</i> вчинки і риси характеру, а також ставлення до цього князя його сучасників; висловити та обґрунтувати власну думку про цього князя.</p>	
18.		<p>Культура Русі-України в другій половині XI – першій половині XIII ст.</p> <p><i>Практичне завдання:</i> внести в синхронізовану хронологічну таблицю відомості про Любецький з'їзд князів, правління спадкоємців Ярослава Мудрого (Володимира</p>	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		Мономаха та ін.), першу писемну згадку назви «Україна», зведення Успенського собору Києво-Печерської лаври, інші <i>(на розсуд учителя/вчительки)</i> .	
19.		Кочові народи степів України X–XIII ст. Крим у складі Візантійської імперії <i>(оглядово)</i> .	
20.		Узагальнення <i>(тематична)</i> .	
Розділ 4. Королівство Руське (Галицько-Волинська держава)			
21.		Утворення Галицько-Волинської держави.	
22.		Походи монголів на Русь. Підпорядкування руських князівств Монгольській імперії (Золотий Орді).	
23.		Королівство Руське (Галицько-Волинська держава) в період піднесення (друга третина – середина XIII ст.). Король Данило.	
24.		Королівство Руське (Галицько-Волинська держава) в період стабільності та поступового занепаду (середина XIII – перша половина XIV ст.). <i>Практична робота:</i> позначити на контурній карті територію королівства Руського (Галицько-Волинської держави), території держав — сусідів королівства Руського (Галицько-Волинської держави), напрямки монгольських походів на Русь-Україну в 1239–1242 рр.	
25.		Культура королівства Руського (Галицько-Волинської держави) XIII – першої половини XIV ст. <i>Практичне завдання:</i> внести в синхронізовану хронологічну таблицю відомості про об'єднання Волинського і Галицького князівства в єдину державу, битву на р. Калці, вторгнення монголів на Русь-Україну, оборону Києва від монголів, коронування Данила Романовича, інші <i>(на розсуд учителя/вчительки)</i> .	
26.		Практичне заняття. Виявити (за доступними візуальними і текстовими джерелами) свідчення впливу західноєвропейських культур на повсякденне життя і розвиток мистецтв у королівстві Руському (Галицько-Волинській державі) / підготувати та представити історичний портрет короля Данила / іншого князя з династії Романовичів <i>(на вибір учня/учениці)</i> .	
27.		Узагальнення <i>(тематична)</i> .	
Розділ 5. Руські удільні князівства у сусідніх державах. Кримське ханство			
28.		Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав. Інкорпорація руських удільних князівств до складу Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського, інших держав.	
29.		Кревська унія 1385 р. і українські землі. Кревська унія 1385 р. і українські території. Опір руських князів політиці централізації та його наслідки.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
30.		Крим. Держава Феодоро в Криму (<i>оглядово</i>). Утворення Кримського ханства. Суспільний устрій та культура ханства. <i>Практична робота:</i> позначити на контурній карті територію українських удільних князівств у складі сусідніх держав, територію Кримського ханства, місця подій, що визначили інкорпорацію князівств південно-західної Русі в XIV–XV ст. до складу сусідніх держав.	
31.		Суспільний устрій, господарське і церковне життя. Суспільне і церковне життя на теренах України в XIV–XV ст. Сільське господарство. Ремесла і торгівля. Міста, магдебурзьке право.	
32.		Культура та освіта. Пам'ятки середньовічної культури XIV–XV ст. <i>Практичне завдання:</i> внести в синхронізовану хронологічну таблицю відомості про входження руських князівств до складу сусідніх держав, Кревську унію, існування князівства Феодоро, утворення Кримського ханства і його підпорядкування Османській імперії, інші (<i>на розсуд учителя/вчительки</i>). Наш край у IX–XV ст.	
33.		<i>Практичне заняття.</i> Зіставити організацію суспільства (соціальну стратифікацію) і влади (державний устрій) у руських удільних князівствах, Кримському ханстві, Великому князівстві Литовському, Руському і Жемайтійському та королівстві Польському в X–V ст. / Порівняти (за відомостями з наданих учителем джерел) правовий статус і повсякденне життя на теренах України в XIV–XV ст. представників різних станів, верств і етносів / Укласти історичний портрет Костянтина Острозького (<i>на вибір учителя/вчительки</i>).	
34.		Узагальнення (тематична).	
35.		Узагальнення до курсу: «Історія України в контексті епохи середніх віків». Здобутки середньовічного русько-українського суспільства. Особливості суспільного життя Русі-України. Внесок Русі-України у формування європейської цивілізації. <i>Практичне завдання:</i> на підставі укладеної протягом навчального року синхронізованої хронологічної таблиці «Європа в добу Середньовіччя» сформулювати висновок про місце Русі-України в загальноєвропейських політичних, господарських і культурних процесах.	

7 клас

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ (35 год)

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
1.		Повторення. Вступ. Велике переселення народів та його наслідки. Розселення слов'ян. Середньовіччя як період розвитку людства. Періодизація.	
<i>Розділ 1. Перші середньовічні держави</i>			
2.		Велике переселення народів. Франкська держава. Утворення «варварських королівств». Франкська держава. Хлодвіг.	
3.		Імперія франків. Завоювання Карла Великого. Імперія франків. Розподіл імперії.	
4.		Візантія. Візантійська імперія доби Юстиніана. Розквіт Візантії за Македонської династії та династії Комнінів. Культура Візантії.	
5.		Арабський світ. Природно-географічні умови Аравії. Виникнення ісламу. Мухаммад. Арабські завоювання та халіфати. Розвиток арабо-мусульманської культури.	
6.		<i>Практичне заняття. Зіставити організацію влади у «варварських королівствах», Франкській імперії, Візантійській імперії, перших Арабських халіфатах./ Вплив Візантії, імперії Карла Великого, перших Арабських халіфатів на становлення Середньовічної Європи (на вибір учителя/вчительки).</i>	
7.		Узагальнення (тематична).	
<i>Розділ 2. Середньовічний світ західної Європи</i>			
8.		Людина Середньовіччя. Зв'язок людини і природи. Рух населення. Внутрішня і воєнна колонізація.	
9.		Суспільство. Християнізація Європи. Три стани середньовічного суспільства. Феодалізм. Організація християнської церкви в Середньовіччі.	
10.		<i>Практичне заняття. Підготувати (з використанням кількох видів джерел) і представити усне повідомлення (п'єску, живу картинку) на теми «У феодальному замку», «У міському будинку (майстерні, крамниці)», «У селянській господі» (на вибір учителя або учнів) / Зіставити (на основі витягів з доступних джерел) правове становище різних груп середньовічного населення Західної Європи (на вибір учителя/вчительки).</i>	
11.		Середньовічне місто. Ремесло і цехи. Торгівля й гільдії. Міські комуни. Міська культура та повсякденне життя.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
Розділ 3. Європейське суспільство і держави в X–XV ст.			
12.		Скандинавія в добу середньовіччя. Походи вікінгів та їхні завоювання.	
13.		Хрестові походи. Держави хрестоносців. Духовно-рицарські ордени.	
14.		Середньовічні держави: від роздробленості до станово-представницьких монархій.	
15.		Узагальнення (тематична).	
16.		Країни Середземномор'я. Іспанія. Реконкіста. Династична унія Ізабелль I і Фернандо II та утворення Королівства Іспанія. Італійські торговельні республіки (Генуя, Венеція).	
17.		Франція у XI–XV ст. Столітня війна. Жанна д'Арк. Консолідація влади в руках французьких королів. Луї XI.	
18.		Англія в XI–XV ст. Генрі II Плантагенет. «Велика хартія вольностей». Війна троянд.	
19.		Священна Римська імперія. Устрій та боротьба за політичний провід між світськими і духовними володарями.	
20.		Практичне заняття. Зіставити устрій станово-представницької монархії у Франції та в інших державах Західної Європи (монархіях, середньовічних республіках); тезово (усно або письмово) представити результати зіставлення (висновки) / Встановити (на основі витягів з тексту документа) цінність «Великої хартії вольностей» для сучасних європейців, її значення для становлення європейської правової культури <i>(на вибір учителя/учительки)</i> .	
21.		Узагальнення(тематична).	
Розділ 4. Матеріальний і духовний світ європейського середньовіччя			
22.		Християнська церква в XI–XV ст. Церковний розкол 1054 р. Католицька церква в XI–XV ст. Тома Аквінський. Середньовічні єресі й боротьба з ними.	
23.		Середньовічні знання. Наукові і технічні досягнення. Книгодрукування.	
24.		Практичне заняття. Створити повідомлення «Книга і культура читання в Середньовіччі» / Описати (на основі доступних джерел) повсякденне життя середньовічного студента/учня / Підготувати ілюстровану уявну екскурсію «Середньовічні замки та собори: візитна картка туристичної Європи» <i>(на вибір учителя/учительки)</i> .	
25.		Архітектура і мистецтво. Раннє Відродження й гуманізм.	
26.		Узагальнення(тематична).	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
Розділ 5. Країни Центральної та Східної Європи в X–XV ст.			
27.		Чернечі лицарські ордени (Тевтонський, Лівонський, орден Мечоносців) та християнізація Східної Європи.	
28.		Держави Центральної та Східної Європи. Велике князівство Литовське за правління Ольгерда (Дмитра) Гедиміновича. Польське королівство за Казимира III. Угорське королівство за Іштвана I. Ян Гус. Гуситські війни у Чехії.	
29.		Північно-Східна Русь. Монгольське панування. Новгородська боярська республіка. Устрій та територіальні надбання Великого князівства Московського XIV – на початку XVI ст. Іван III.	
30.		Утворення Османської імперії. Правління Мехмеда II. Культура Османської імперії.	
31.		Практичне заняття. Виявити в пам'ятках культури народів Центрально-Східної Європи прояви візантійської, руської та західноєвропейської (католицької) культурних традицій / Виникнення слов'янської писемності. Кирило і Мефодій» (на вибір учителя/учительки).	
Розділ 6. Середньовічний Схід (оглядово)			
32.		Китай. Держава і суспільство в середньовічному Китаї. Досягнення китайської культури.	
33.		Індія. Індія в період політичної децентралізації (дроблення). Делійський султанат. Досягнення індійської культури. Японія.	
34.		Узагальнення (тематична).	
35.		Урок резерву.	

8 клас
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ
(52 год)

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
1.		<p>Повторення. Середньовічна спадщина України. Основні події і постаті.</p> <p>Вступ. Нова доба в історії України. Особливості ранньомодерної доби в історії України. Територія розселення українського етносу.</p>	
Розділ 1. Землі України у складі Речі Посполитої (XVI – перша половина XVII ст.)			
2.		<p>Українські землі у складі різних держав. Статус українських земель у складі Королівства Польського, Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського, Священної Римської та Османської імперій, Московського царства в першій половині XVI ст.</p>	
3.		<p>Люблінська унія 1569 р. та її вплив на українське суспільство. <i>Практична робота:</i> позначити на контурній карті адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Речі Посполитої.</p>	
4.		<p>Соціальна структура суспільства в Україні XVI ст. (магнати, шляхта, духовенство, містяни, селяни). Литовські статuti.</p>	
5.		<p>Економічне життя села і міста: фільварки, цехи. Торгівля. Сільське та міське самоврядування.</p>	
6.		<p>Практичне заняття. Описати (усно або письмово) повсякденне життя представників основних верств українського суспільства XVI – першої половини XVII ст. /Здійснити уявну подорож-екскурсію до історико-культурних пам'яток XVI – першої половини XVII ст., визначити цінності та норми життя, що їх утверджували автори цих витворів мистецтва (архітектури, скульптури, образотворчого мистецтва) / Виокремити у витягах з Литовських статутів норми, в яких втілено ідеї рівності вільних людей перед законом, особистої недоторканності, юридичного захисту прав вільної («шляхетної») особи, особистої відповідальності перед законом <i>(на вибір учителя/учительки)</i>.</p>	
7.		<p>Релігійне життя на українських землях у XVI ст. Криза православної церкви в XVI ст. Реформаційний та контрреформаційний рухи в Україні. Пересопницьке Євангеліє. Книговидання. Полемічна література. Православні братства.</p>	
8.		<p>Берестейська церковна унія. Церковні собори в Бересті 1596 р. Розкол православної церкви. Утворення унійної (греко-католицької) церкви.</p>	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
9.		Церковне життя наприкінці XVI – першій половині XVII ст. Боротьба за відновлення православної ієрархії. Реформи в православній церкві.	
10.		Культурно-освітнє життя в XVI ст. Єзуїтські колегії, Острозька академія, братські школи. Київська (Києво-Могилянська) колегія.	
11.		Розвиток мистецтва. Містобудування, архітектура, образотворче мистецтво XVI – першої половини XVII ст. <i>Практичне завдання:</i> внести у синхронізовану хронологічну таблицю відомості про Литовські статuti, Люблінську унію, Пересопницьке Євангеліє, вихід друком перших книжок, заснування Острозької академії, Львівської братської школи, Київської (Києво-Могилянської) колегії, інше.	
12.		Урок узагальнення (<i>тематична</i>).	
Розділ 2. Становлення козацтва (XVI – перша половина XVII ст.)			
13.		Виникнення українського козацтва та Запорозької Січі. Походження українського козацтва. Козацькі зимівники та поселення. Перші Січі.	
14.		Запорозька Січ – козацька республіка. Козацькі повстання кінця XVI ст. Реєстрове козацтво. Становлення козацького стану.	
15.		Практичне заняття. Описати (на основі джерел) повсякденне життя представників різних станів українського суспільства, військо мистецтво, традиції й побут козацтва, облаштування Січі.	
16.		Походи козаків першої чверті XVII ст. Військо Запорозьке і Хотинська війна. <i>Практичне завдання:</i> внести в синхронізовану хронологічну таблицю відомості про формування козацького стану: утворення козацьких Січей, укладання козацького реєстру, походи козаків у Кримське ханство, Османську імперію, Московське царство, Хотинську війну, козацько-селянські повстання, видання «Ординації Війська Запорозького», інше/	
17.		Козацько-селянські повстання 20–30-х років XVII ст. «Ординація Війська Запорозького». <i>Практична робота:</i> позначити на контурній карті об'єкти, наявність яких свідчить про формування козацького стану (перші Січі, міста — осередки козацтва (Черкаси, Трахтемирів, Чигирин), райони козацьких повстань 1590-х і 1620–1630-х років).	
18.		Урок узагальнення (<i>тематична</i>).	
Розділ 3. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.			
19.		Початок Національно-визвольної війни. Події 1648 р. Передумови Національно-визвольної війни. Козацько-кримський союз. Початок війни. Битви на Жовтих Во-	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		дах та під Корсунем.	
20.		Розгортання національно-визвольної війни в 1648–1649 рр. Наростання визвольної війни. Битва під Пилявцями. Визвольний похід українського війська в Галичину. Програма побудови Української козацької держави. Збаразько-Зборівська кампанія. Зборівський мирний договір.	
21.		Воєнно-політичні події 1650–1653 рр. Події 1650–1651 рр. Битва поблизу Берестечка і Білоцерківський договір. Битва поблизу Батога. Молдавські походи. Облога Жванця.	
22.		Українська козацька держава – Військо Запорозьке. Адміністративно-територіальний устрій. Соціально-економічні реформи. Зовнішня політика: у пошуку союзників. <i>Практична робота:</i> відобразити на контурній карті перебіг Національно-визвольної війни, зміни територіальних меж української козацької держави — Війська Запорозького;	
23.		Воєнно-політичні події 1654–1657 рр. Українсько-московський договір 1654 р. Віленське перемир'я. Українсько-шведсько-трансильванський союз. <i>Практичне завдання:</i> внести в синхронізовану хронологічну таблицю відомості про битви і походи Національно-визвольної війни, рішення про політичні союзи та угоди Війська Запорозького з іншими державами, інше.	
24.		<i>Практичне заняття.</i> Розробити порівняльну характеристику особистісних якостей, політичних позицій, військово-політичної діяльності Богдана Хмельницького, Івана Богуна, Яреми Вишневецького, Адама Кисіля та ін. <i>(на вибір учня/учениці , вибір обгрунтувати).</i>	
25.		Наш край у роки Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст.	
26.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 4. Козацька Україна наприкінці 50-х років XVII – на початку XVIII ст.			
27.		Козацька Україна після Національно-визвольної війни. Гадяцька угода. Московсько-українська війна. Конотопська битва	
28.		Поділ Гетьманщини. Андрусівське перемир'я. Початок і перебіг Руїни. Внутрішня боротьба за владу та впливи. Розкол Гетьманської держави.	
29.		Правобережна та Лівобережна Гетьманщини в 60–80-х рр. XVII ст. Спроби об'єднання Лівобережної та Правобережної Гетьманщини.	
30.		Правобережна Україна в останній чверті XVII ст. Козацька Україна в системі міжнародних відносин. Чигиринські походи. Бахчисарайський мир. «Вічний мир». Пра-	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		вобережне козацтво в останній чверті XVII ст.	
31.		Слобідська Україна й Запорозжя (Військо Запорозьке Низове) в останній чверті XVII ст.	
32.		Гетьманщина в часи Івана Мазепи. Коломацькі статті 1687 р. Другий Кримський та Азовські походи 1695–1696 рр. Внутрішня політика І. Мазепи.	
33.		Україна в подіях Північної війни. Зовнішня політика І. Мазепи Українсько-шведський союз. Повстання гетьмана І. Мазепи. Полтавська битва та її наслідки.	
34.		Бендерська Конституція. Ліквідація козацтва на Правобережній Україні. <i>Практичне завдання:</i> внести в синхронізовану хронологічну таблицю відомості про період Руїни, Гадяцьку угоду, Андрусівський договір, Бахчисарайський договір, «Вічний мир», повстання під проводом Семена Палія, зруйнування Батурина і Чортомлицької Січі, Полтавську битву, ухвалення Конституції Пилипа Орлика, інше (на розсуд учителя/вчительки);	
35.		Практичне заняття. Проаналізувати зміст «гетьманських (договірних) статей» (на вибір учителя/вчительки), Гадяцької угоди, Конституції Пилипа Орлика; визначити на цій основі устрій української гетьманської держави, порядок її взаємин із Московією/Російською державою (Річчю Посполитою / Шведською імперією) та поміркувати, якою мірою кожен з цих документів гарантував права і вольності правлячого стану, суверенітет Гетьманщини.	
36.		Церковне і культурне життя наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст. Церковне життя. Освіта. Архітектура. Образотворче мистецтво. <i>Практична робота:</i> позначити на контурній карті об'єкти, що відображають боротьбу за утвердження козацького устрою і державного суверенітету на теренах України в другій половині XVII – на початку XVIII ст.	
37.		Наш край наприкінці 50-х рр. XVII – на початку XVIII ст. Адміністративно-територіальний та історико-етнографічний розвиток краю. Соціально-економічне життя. Культурне й духовне життя. Воєнно-політичні події.	
38.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 5. Українські землі у 20–90-х роках XVIII ст.			
39.		Імперський наступ на автономію Гетьманщини. Нова Січ.	
40.		Ліквідація гетьманства і козацького устрою в Україні.	
41.		Південна Україна. Підкорення Кримського ханства. Колонізація Півдня України.	
42.		Правобережна Україна та західноукраїнські землі у	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		другій половині XVIII ст. Правобережна Україна. Гайдамаки. Коліївщина. Буковина, Східна Галичина, Закарпаття. Рух опришків. <i>Практичне завдання:</i> внести у синхронізовану хронологічну таблицю відомості про остаточну ліквідацію гетьманства й Запорозької Січі, Кримського ханства, поділи Речі Посполитої, закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України, Коліївщину, рух опришків, відновлення діяльності Львівського університету, інше <i>(на розсуд учителя/вчительки)</i> .	
43.		Поділи Речі Посполитої і України. Зміни у становищі Правобережної України та західноукраїнських земель. <i>Практична робота:</i> позначити на контурній карті регіони, що в XVIII ст. зберігали ознаки української державності (територію Гетьманщини, Нової Січі, Слобідської України), землі України, які потрапили до складу Російської імперії та Австрійської монархії внаслідок російсько-турецьких воєн, поділів Речі Посполитої, ліквідації Кримського ханства.	
44.		Культурне життя України в другій половині XVIII ст. Освіта і наука. Києво-Могилянська академія.	
45.		Розвиток мистецтва. Архітектура. Образотворче мистецтво. Музика.	
46.		<i>Практичне заняття.</i> Визначити (використовуючи витяги з козацьких літописів XVII–XVIII ст.) способи та засоби, до яких вдавалися гетьмани, козацька старшина, аби відстояти суверенітет Козацької держави. / Здійснити уявну мандрівку до історико-культурних пам'яток України / рідного краю доби бароко, встановити цінності й норми життя, що їх утверджували автори цих витворів мистецтва (архітектури, скульптури, образотворчого мистецтва) <i>(на вибір учителя/вчительки)</i> .	
47.		Наш край у 20–90-х рр. XVIII ст. Адміністративно-територіальний та історико-етнографічний розвиток краю. Соціально-економічне життя. Культурне й духовне життя. Воєнно-політичні події.	
48.		Урок узагальнення <i>(тематична)</i> .	
49.		Узагальнення до курсу. Здобутки українського суспільства. Особливості суспільного життя України XVI–XVIII ст.	
50.		Внесок України у формування європейської цивілізації. <i>Практичне завдання:</i> на підставі укладеної протягом навчального року синхронізованої хронологічної таблиці «Європа в Ранньомодерну добу» сформулювати висновок про місце тогочасної України в загальноєвропейських політичних, господарських і культурних процесах.	
51–52.		Уроки резерву.	

8 клас

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ (35 год)

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
1.		<p>Повторення. Повторення. Середні віки в історії Європи та України.</p> <p>Вступ. Вступ. Поняття і періодизація Нового часу (Модерної доби). Ранній Новий час (Ранньомодерна доба): початок культурної та політичної переваги християнського Заходу. Особливості Ранньомодерної доби в історії України.</p>	
<i>Розділ 1. Великі географічні відкриття та становлення капіталістичних відносин</i>			
2.		<p>Відкриття європейців. Причини й передумови Великих географічних відкриттів XV– XVI ст. Подорожі Христофора Колумба, Васко да Гама, Фернана Магеллана. Цивілізації доколумбової Америки (<i>оглядово</i>).</p>	
3.		<p>Завоювання Нового Світу. Конкіста — завоювання Нового світу. Створення колоніальних імперій. Зміна поглядів на світ.</p>	
4.		<p>Соціально-економічний розвиток в країнах Західної Європи. Торговельний капітал. Мануфактурне виробництво і наймана праця. Становлення капіталістичних відносин.</p>	
5.		<p>Повсякденне життя населення Західної Європи. Населення. Житло, хатнє начиння. Шлюб, сім'я. Становище жінок і дітей. Одяг і мода.</p>	
6.		<p>Практичне заняття. Підготувати і представити групове повідомлення (презентацію) на тему «Цивілізації доколумбової Америки (ацтеки, майя, інки) / Описати (на основі джерел) становище жінок і дітей у країнах Західної Європи в XVI–XVIII ст. (<i>на вибір учителя/вчительки</i>).</p>	
7.		<p>Урок узагальнення(<i>тематична</i>).</p>	
<i>Розділ 2. Високе Відродження. Реформація в Західній Європі</i>			
8.		<p>Гуманізм. Високе Відродження. Гуманізм як інтелектуальний рух доби Відродження. Високе Відродження. Е. Роттердамський. Н. Макіавеллі. Ренесанс. Л.да Вінчі. Мікеланджело. Рафаель. Тиціан.</p>	
9.		<p>Культура бароко. Народження нової європейської науки. Північне Відродження. П. Брейгель, А. Дюрер. Зародження культури бароко. Рембрандт. Рубенс. Веласкес.</p> <p>Пошук нових способів пізнання світу. М. Сервантес. Розвиток медицини й математики. Р. Декарт, Й. Кеплер, Н. Коперник, Г. Галілей.</p>	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
10.		Практичне заняття. Вирізнити гуманістичні ідеї у витягах з літературних творів епохи Відродження (Ф. Петрарки, М. де Сервантеса, Е. Роттердамського, Н. Макіавелі, інших) і мистецьких шедеврах Високого Відродження (Л. да Вінчі, Рафаеля, Мікеланджело, П. Брейгеля, А. Дюрера, інших), вибір обгрунтувати / Представити світ природи та людей очима католика, православного, протестанта / Здійснити уявну подорож до пам'яток епохи Відродження в Італії, Франції, Німеччині, інших країнах; встановити цінності та норми життя, що їх утверджували автори цих витворів мистецтва (архітектури, скульптури, образотворчого мистецтва) <i>(на вибір учителя/учительки)</i> .	
11.		Реформація в Німеччині. Католицька церква напередодні Реформації. Мартін Лютер і народження протестантизму.	
12.		Поширення Реформації та Контрреформація. Поширення Реформації. Жан Кальвін. Контрреформація в Європі. Ігнатій Лойола. Єзуїти. Тридентський собор. Релігійні війни в Німеччині та Франції. Аугсбурзький релігійний мир 1555 р.	
13.		Урок узагальнення <i>(тематична)</i> .	
Розділ 3. Держави Західної Європи в XVI–XVII ст.			
14.		Становлення абсолютної монархії у Франції. Королівська влада. Зміни в суспільстві та економіці. Особливості Реформації у Франції. Причини й початок релігійних війн. Варфоломійська ніч. Завершення громадянських війн. Нантський едикт. Піднесення Франції за Генріха IV.	
15.		Зміцнення абсолютизму у Франції. Кардинал Арман-Жандю Плессіде Рішельє. Абсолютизм за Луї XIV. Жан-Батист Кольбер.	
16.		Іспанія в XVI. Національно-визвольна війна у Нідерландах. Володіння Габсбургів. Карл V. Національно-визвольна війна в Нідерландах. Утрехтська унія. Вільгельм I Оранський.	
17.		Англія у XVI. Королівська реформація в Англії. Єлизавета I. «Криваве законодавство».	
18.		Англійська революція. Олівер Кромвель. Утвердження парламентаризму. «Білль про права».	
19.		Практичне заняття. Укласти і представити історичний портрет одного з монархів XVI–XVIII ст. <i>(на вибір учителя/учительки) або учнів/учениць</i> . /Розвиток монархічних форм правління у країнах Західної Європи <i>(на вибір учителя/учительки)</i>	
20.		Річ Посполита: шляхетська демократія.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
21.		Тридцятилітня війна. Вестфальська система міжнародних відносин.	
22.		Урок узагальнення (<i>тематична</i>).	
Розділ 4. Османська імперія. Країни Східної Європи в XVI – першій половині XVIII ст.			
23.		Османська імперія. Експансія Османської імперії. Сулейман Пишний. Народи Південно-Східної Європи під владою турків-османів. Кримське ханство. Внутрішня і зовнішня політика.	
24.		Московське царство. Московське царство. Іван IV Грозний. Смутний час.	
25.		Епоха Петра I. Правління династії Романових. Внутрішня та зовнішня політика Петра I. Практична робота. Обґрунтувати (або спростувати) судження про суперечливий характер реформ Петра I.	
26.		Польська держава. Економічний занепад та політична криза в Речі Посполитій (друга половина XVII – XVIII ст.).	
27.		Урок узагальнення (<i>тематична</i>).	
Розділ 5. Епоха Просвітництва			
28.		Промислова революція. Початок індустріальної (промислової) революції, її вплив на життя різних верств населення.	
29.		Освічений абсолютизм. Просвітництво. Енциклопедисти. Масони. Класицизм. Володіння австрійських Габсбургів. Марія-Терезія. Йосип II. Королівство Пруссія. Фрідріх II. Єлизавета I. Катерина II.	
30.		Міжнародні відносини. Війна за іспанську спадщину, війна за австрійську спадщину, Семилітня війна. Поділи Речі Посполитої. Початок боротьби за спадщину Османської імперії.	
31.		Англійські колонії в Північній Америці. Війна за незалежність. Утворення США. Колонії Великої Британії в Північній Америці. Декларація незалежності. Війна за незалежність. Утворення США. Конституція США.	
32.		Практичне заняття. Проаналізувати повсякденне життя в країнах Західної Європи у XVIII ст., виявити зміни, які стали наслідком промислової революції / Поширення ідей Просвітництва; проаналізувати Декларацію незалежності Сполучених Штатів і встановити, які ідеї епохи Просвітництва в ній відображено (<i>на вибір учителя/вчительки</i>).	
Розділ 6. Східний світ у XVI–XVIII ст. (оглядово)			
33.		Індія та Персія в XVI–XVIII ст. Індія. Держава Великих Моголів. Бабур, Акбар. Перське царство Сефевідів. Аббас I. Культура Індії та Персії.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
34.		Китай та Японія в XVI–XVIII ст. Китай. Маньчжурське завоювання. Династія Цин. Культура Китаю. Японія. Сьогунат Токугави. Політика самоізоляції. Культура Японії.	
35.		Урок узагальнення (тематична).	

9 клас
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ
(52 год)

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
1.		<p>Повторення: Сутність Нового часу. Ранній Новий час в історії України.</p> <p>Вступ: «Довге» XIX ст.: доба модернізації та національного відродження в Європі.</p> <p>Адміністративно-територіальний устрій. українських територій у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій. Періодизація історії України XIX ст. (за етапами національного руху). Населення: чисельність, соціальний і національний склад. Іншоетнічні групи на українській території: поляки, росіяни, кримські татари, євреї, німці та ін. Упровадження «смуги осілості» для євреїв. підготувати повідомлення (або есе) про європейські зв'язки України в Ранній Новий час/зівставити (усно або письмово) оглядові карти з історії України, зокрема адміністративно-територіального устрою: станом на середину XVIII ст. і на початок XIX ст.</p>	
<i>Розділ I. Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.</i>			
2.		<p>Українські землі в системі міжнародних відносин. Політика Російської імперії щодо українських етнічних територій. Козацтво після ліквідації Запорозької Січі.</p>	
3.		<p>Соціально-економічний розвиток. Соціально-економічне становище. Села і міста. Торгівля. Чумацький промисел</p>	
4.		<p>Початок промислового перевороту. Криза кріпосницької системи. Початок індустріальної революції. Нова модель соціально-економічного розвитку Півдня України. Порто-франко Одеси.</p>	
5.		<p>Початок українського національного відродження. Формування сучасної української національної самосвідомості. Новгород-Сіверський автономістський гурток. Харківський осередок українського руху. Кирило-Мефодіївське братство.</p>	
6.		<p>Польський національно-визвольний і російський опозиційний рухи на території України. Польське повстання 1830–1831 рр. і його наслідки для України. Соціальні рухи.</p>	
7.		<p>Практичне заняття. Проаналізувати (усно або письмово) програмні документи Кирило-Мефодіївського братства під кутом зору відображення в них минуло-</p>	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		го/майбутнього України або/і з позиції формування прав і свобод людини. / Проаналізувати (усно або письмово) літературні твори Тараса Шевченка в контексті розвитку українського національного руху. / Укласти порівняльну таблицю «Україна в програмних документах українського, польського і російського національних/визвольних рухів»/ <i>(на вибір учителя/вчительки)</i> .	
8.		Урок узагальнення і <i>(тематична)</i> .	
Розділ 2. Українські землі у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.			
9.		Соціально-економічне становище українського населення. Політика Австрійської імперії щодо українських територій. Йосифінські реформи. Соціальні протести.	
10.		Пробудження національного життя в Західній Україні. «Руська трійця». Початок українського національного відродження. «Будителі» Закарпаття. Товариство галицьких греко-католицьких священників. «Руська трійця».	
11.		Європейська революція 1848–1849 рр. в українських регіонах Австрійської імперії. Соціальні рухи. Скасування панщини. Головна руська рада та її національна програма. Газета «Зоря Галицька». Перший досвід парламентської діяльності.	
12.		Практичне заняття: Підготувати повідомлення про історію альманаху «Русалка Дністровая», проаналізувати його зміст під кутом зору ідейного та емоційного наповнення, важливого для розвитку національного руху. / Підготувати уявний допис до газети «Зоря Галицька» з позиції сучасника революційних подій 1848 р., поборника прав людини <i>(на вибір учителя)</i> .	
13		Урок узагальнення <i>(тематична)</i> .	
Розділ 3. Повсякденне життя т культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст.			
14		Розвиток культури. Освіта і наука. Умови розвитку культури. Освіта. Львівський університет. Відкриття університетів у Харкові та Києві. Поступ науки. Видатні вчені. Культурно-освітні товариства.	
15.		Розвиток української літератури. Становлення сучасної української літературної мови. «Енеїда» Івана Котляревського. Тарас Шевченко і його «Кобзар». Творчість Пантелеймона Куліша і Миколи Гоголя.	
16.		Розвиток мистецтва. Музика, театр, образотворче мистецтво, архітектура.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
17.		Практичне заняття: Повсякденне життя. Становище жінки./ Підготувати міні-проект про повсякденне життя мешканців України (селян, міщан, торговців, поміщиків) в першій половині XIX ст. / Підготувати і здійснити віртуальну мандрівку «Пам'ятки образотворчого мистецтва та архітектури України першої половини XIX ст.» <i>на вибір учителя/учительки</i> .	
18.		«Наш край в кінці XVIII – першій половині XIX ст.»	
19.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 4. Українські землі у складі російської імперії в другій половині XIX ст.			
20.		Українське питання у контексті міжнародних відносин. Східна (Кримська) війна 1853–1856 рр.	
21.		Ліквідація кріпацтва та реформи 1860-х –1870-х років.	
22.		Формування ринкових відносин. Модернізація промисловості й сільського господарства. Розширення внутрішнього ринку. Торгівля. Урбанізація. Будівельна лихоманка. Розвиток залізничного транспорту. Зміни в соціальній структурі суспільства. Формування інтелігенції й робітництва (пролетаріату). Родини українських підприємців.	
23.		Суспільно-політичний рух наприкінці 50-х – у 70-ті рр. Громадівський рух 1860–1890-х рр. Київська громада. Хлопомани. Польське повстання 1863–1864 рр. та його наслідки для України.	
24.		Суспільно-політичний рух у 70–90-х рр. Південно-Західний відділ Російського географічного товариства. Молоді громади. Валувеський циркуляр і Емський указ. Братство тарасівців.	
25.		Національне відродження кримських татар.	
26.		Зародження робітничого і соціал-демократичного рухів.	
27.		Практичне заняття. Проаналізувати політику російської імперської влади в Україні на підставі Валувеського циркуляру, Емського указу та інших доступних офіційних актів <i>(на вибір учителя/учительки)</i> й підготувати відповідне резюме/ Проаналізувати програмні засади й форми організації українського руху на підставі публікацій його лідерів, офіційних документів, спогадів <i>(на вибір учителя/учительки)</i> й підготувати відповідне резюме / Підготувати повідомлення «Українські підприємці XIX ст.», «Пам'ятки правової думки в Україні XIX ст.» та ін. <i>(на вибір учителя/учительки)</i>	
28.		Урок узагальнення (тематична).	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
Розділ 5. Українські землі у складі Австро-Угорщини в другій половині XIX ст.			
29.		Соціально-економічного розвитку. Особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських регіонів. Селянська реформа в Австрійській імперії (1848 р.). Кооперативний рух. Трудова еміграція.	
30.		Суспільно-політичний розвиток у 50–70-х рр. на західноукраїнських землях. Русофіли («москвофіли») і народовці («українофіли»). Товариство «Просвіта». Наукове товариство імені Шевченка.	
31.		Діяльність галицьких народовців. Народовська політика «нової ери». Розгортання руху народовців у 1880–1890-х роках у Галичині, Буковині й Закарпатті.	
32.		Радикальний рух у Галичині. Утворення українських політичних партій. Радикальний рух у Галичині. Іван Франко. Утворення політичних партій. Русько-українська радикальна партія, Українська національно-демократична партія. Українське представництво в Галицькому сеймі та австрійському парламенті у Відні.	
33.		Практичне заняття. Підготувати повідомлення про культурне життя поляків/євреїв/німців <i>(на вибір учителя/учительки)</i> на території України в XIX ст./ Скласти порівняльну таблицю розвитку українського руху в Російській та Австро-Угорській імперіях у XIX ст. <i>(на вибір учителя/учительки)</i> .	
34.		Наш край в другій половині XIX ст.	
35.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 6. Україна на початку XX століття перед викликами модернізації			
36.		Економічний розвиток. Особливості соціально-економічного розвитку. Індустріальна модернізація. Монополізація. Регіональна спеціалізація промисловості й сільсько-господарства. Кооперативний рух.	
37.		Політизація та радикалізація українського національного відродження/руху. Створення і діяльність політичних партій. Проблеми консолідації української нації. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Наростання політичної напруженості.	
38.		Піднесення українського національного руху на західноукраїнських землях. Українське представництво в Галицькому сеймі та австрійському парламенті у Відні. Реформа виборчої системи в Австро-Угорщині. Створення і діяльність культурно-освітніх і військово-спортивних організацій.	
39.		Події російської революції 1905–1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад у I і II Державних думах. «Українське питання» в III і IV Державних думах. Товариство українських поступовців.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
40.		Аграрна реформа російського уряду та її вплив на Україну.	
41.		Український політичний і національно-культурний рух у 1907–1914 рр. Посилення тиску з боку російської імперської влади на український рух. Прояви ксенофобії та шовінізму. «Справа Бейліса».	
42.		Практичне заняття: Підготувати доповідь «Українська політична думка: між федералізмом і самостійністю», «Правозахисні аспекти в діяльності лідерів українського національного руху» та ін./ Укласти порівняльну таблицю «Деї автономії та самостійності в програмах українських політичних партій Наддніпрянщини/Галичини»/ Проаналізувати програмні документи товариства «Просвіта» /«Сокіл» /«Січ» (на вибір учителя) та укласти уявний план діяльності його міського (сільського, гімназійного) осередку в Галичині на початку ХХ ст./ Вплив греко-католицької церкви на піднесення національної свідомості населення західно-українських земель (на вибір учителя/вчительки).	
43.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 7. Повсякденне життя та культура України в середині ХІХ – на початку ХХ ст.			
44.		Розвиток освіти і науки. Вплив процесів модернізації на суспільне життя українців, зміни у світовідчутті людини. Урізноманітнення форм і напрямів освіти. Боротьба за створення українського університету у Львові. Церковне життя. Емансипація жінки. Наукові товариства. Видатні вчені.	
45.		Українська література. Театр. Особливості розвитку культурного життя. Література. Українська преса та видавництва. Український професійний театр.	
46.		Мистецтво. Музика. Українська романтична і реалістична школа живопису. Модерн у малярстві. Стилізація й модерн в архітектурі.	
47.		Повсякденне життя. Зміни в міській та сільській забудові. Опіка над здоров'ям і медичні служби. Дозвілля, розваги й задоволення культурних запитів.	
48.		Практичне заняття: На основі аналізу доступних джерел укласти словесний (або письмовий) історичний портрет мецената, діяча української науки чи мистецтва другої половини ХІХ – початку ХХ ст./ Підготувати презентацію «Вплив процесів модернізації на повсякденне життя та світогляд населення України» (на вибір учителя/вчительки або учнів/учениць).	
49.		Наш край на початку ХХ століття.	
50.		Урок узагальнення (тематична).	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
51.		Підсумковий урок.	
52.		Резервний урок.	

9 клас

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ НОВА ІСТОРІЯ (кінець XVIII – поч. XX ст.) (35 год)

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
1.		Повторення. Вступ. Місце Нового часу в історії. Утвердження індустріального суспільства. Формування громадянського рівноправ'я і парламентської демократії.	
<i>Розділ I. Європа в час Французької революції та наполеонівських війн</i>			
2.		Французька революція кінця XVIII ст. Криза «старого порядку» (французьке суспільство наприкінці XVIII ст., доба Просвітництва).	
3.		Консульство та Імперія у Франції. Наполеон Бонапарт. Історичне значення Французької революції. Віденський конгрес. Священний союз.	
4.		Практичне заняття: Підготувати есе на тему «Права людини і громадянина в якобінській Франції», «Утвердження принципів громадянського рівноправ'я: від Декларації прав людини і громадянина до Цивільного кодексу Наполеона» та ін./ На основі аналізу доступних джерел укласти історичний портрет діяча Французької революції <i>(на вибір учителя/вчительки)</i> .	
<i>Розділ II. Європа й Америка у добу революцій і національного об'єднання (1815–1870 рр.)</i>			
5.		Індустріальна революція у країнах Західної Європи та її наслідки. Парламентаризм. Спроби осмислення нової дійсності. Консерватизм, лібералізм, соціалізм. Національна ідея (націоналізм).	
6.		Практичне заняття: Підготувати аналітичну записку (після пояснень учителя і відповідно до запропонованої ним схеми) про суспільні наслідки індустріальної революції, зміни в житті та побуті різних верств населення в XIX ст., інше <i>(на вибір учителя)</i> .	
7.		Урок узагальнення (тематична).	
8.		Велика Британія. Парламентські реформи у Великій Британії. Чартизм. Велика Британія — «майстерня світу». Зовнішня і колоніальна політика Великої Британії.	
9.		Франція. Франція у період Реставрації Бурбонів. Революція 1830 р. Липнева монархія.	
10.		Австрія. Австрійська імперія доби Клемент фон Меттерніха.	
11.		«Весна народів». Революції 1848–1849 рр. в Західній і Центральній Європі. Національні рухи слов'янських народів.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
12.		Об'єднання Німеччини та Італії. <i>Практична робота.</i> На основі аналізу доступних джерел укласти історичний портрет лідера національного руху (<i>на вибір учителя/вчительки</i>).	
13.		Суспільні рухи в Російській імперії в першій половині XIX ст.	
14.		США. Громадянська війна у США і Реконструкція Півдня.	
15.		Утворення незалежних держав у Латинській Америці (<i>оглядово</i>).	
16.		Урок узагальнення (<i>тематична</i>).	
<i>Розділ III. Європа й Америка в останній третині XIX – на початку XX ст.</i>			
17.		Формування індустріального суспільства. Монополізація економіки. Зростання ролі держави в суспільному житті. Завершення формування індустріального суспільства в розвинених країнах світу.	
18.		Франція. Франко-прусська війна та її наслідки. Третя Республіка у Франції. Жорж Клемансо.	
19.		Німецька імперія. Німецька імперія. Канцлерство Отто фон Бісмарка. Перехід Німеччини до «світової політики».	
20.		Велика Британія. Втрата Великою Британією промислової першості. Посилення колоніальної експансії. Ліберальні реформи Девіда Ллойд Джорджа.	
21.		США. Економічне піднесення США. Антитрестівське законодавство. Експансіонізм. Режим сегрегації в південних штатах. «Справедливий курс» Теодора Рузвельта. «Нова демократія» Томаса Вудро Вільсона.	
22.		Російська імперія. «Великі реформи» в Росії. Зовнішня і колоніальна політика Російської імперії. Революція 1905–1907 рр. Століпінські реформи.	
23.		Австро-Угорщина — дуалістична монархія. Утворення нових незалежних держав на Балканах.	
24.		Практичне заняття: Укласти порівняльну таблицю реформаторських заходів, що їх здійснювали під впливом модернізаційних процесів у XIX і на початку XX ст. уряди Росії, Австро-Угорщини, Німеччини, Франції, Великої Британії, Італії (<i>на вибір учителя/вчительки</i>) / Підготувати пояснення, чому впродовж XIX ст. відбулася еволюція європейського соціалістичного руху від радикальних до поміркованих форм і легальної парламентської діяльності (<i>на вибір учителя/вчительки</i>).	
25.		Урок узагальнення (<i>тематична</i>).	
26.		Японія. «Доба Мейдзі» в Японській імперії. Початок японської територіальної експансії.	
27.		Китай. Сунь Ятсен. Сінхайська революція.	
28.		Спроби модернізації Османської імперії. .	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
29.		Практичне заняття: На підставі доступних текстових і візуальних джерел підготувати замітку (репортаж) про суперечливі наслідки колоніальної політики для метрополій і країн Азії та Африки Італії / Британське володарювання в Індії <i>(на вибір учителя/учительки)</i> .	
Розділ IV. Міжнародні відносини (друга половина XIX – початок XX ст.)			
30.		Міжнародні відносини наприкінці XIX – на початку XIX ст. Міжнародні відносини наприкінці XIX ст. Утворення військово-політичних блоків — Троїстий союз і Антанта. Початок боротьби за переділ колоніального світу. Міжнародні кризи та збройні конфлікти на початку XIX ст. Україна в геополітичних планах Російської, Німецької, Австро-Угорської імперій на зламах XIX–XX ст.	
Розділ V. Розвиток культури і повсякденне життя (кінець XVIII – початок XX ст.)			
31.		Культура народів світу. Розвиток освіти, науки і техніки. Урізноманітнення форм і напрямів освіти. Університет як автономна інституція. Поява вищих навчальних закладів технічного профілю. Наукові й технічні досягнення. Науково-технічна революція зламу XIX–XX ст. та її вплив на людину й суспільства.	
32.		Література та мистецтво. Повсякденне життя. Зміни у вигляді міст і сіл. Одяг. Індустріальні та традиційні суспільства. Емансипація.	
33.		Практичне заняття. Підготувати презентацію «Повсякденне життя людей на початку XX ст.»/ Зібрати й укласти в таблиці перелік фактів, які свідчать про зародження в XIX ст. масової культури / масового виробництва <i>(на вибір учителя/учительки)</i> .	
34.		Урок узагальнення.	
35.		Узагальнення до курсу: «Довге» XIX століття: основні ідеї, здобутки, виклики. Особливості української історії XIX ст. Внесок українського суспільства в загальноєвропейську культурну спадщину XIX ст. <i>(тематична)</i> .	

9 клас
ПРАВОЗНАВСТВО
(ПРАКТИЧНИЙ КУРС)
(35 год)

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
1.		Вступ до «основ правознавства». Право і закони в житті людини і суспільства (з курсів історії). Зміст, завдання і структура курсу. Побудова підручника. Додаткова навчальна література, електронні та Інтернет-ресурси.	
<i>Розділ 1. Основи теорії держави і права</i>			
2.		Причини виникнення держави. Поняття й ознаки держави. Причини виникнення держави. Поняття й ознаки держави.	
3.		Державний лад. Форми держави. Державна влада. Функції держави.	
4.		Поняття і види соціальних норм. Поняття та ознаки права. Джерела права. Норма права. Система права та її елементи.	
5.		Практичне заняття. Соціальні норми в житті людей.	
<i>Розділ 2. Правовідносини. Правопорушення. Юридична відповідальність</i>			
6.		Правовідносини. Склад правовідносин. Підстави виникнення, зміни і припинення правовідносин.	
7.		Правопорушення: поняття, склад, види.	
8.		Юридична відповідальність: поняття, підстави, види.	
9.		Практичне заняття. Обставини, що виключають шкідливість (суспільну небезпеку) діяння.	
10.		Урок узагальнення (тематична).	
<i>Розділ 3. Взаємозв'язок людини і держави</i>			
11.		Конституція України — Основний закон держави. Поняття Основного закону держави. Структура Конституції України. Повноваження Конституційного Суду України.	
12.		Громадянство. Права і свободи людини. Правова характеристика понять «людина», «особа», «громадянин». Права і свободи людини. Громадянство України.	
13.		Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина. Механізми захисту прав та свобод людини і громадянина в Україні.	
14.		Органи державної влади в Україні. Місцеве самоврядування в Україні.	
15.		Практичне заняття. Звернення громадян.	
16.		Урок узагальнення (тематична).	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
Розділ 4. Неповнолітні як суб'єкти цивільних, сімейних, трудових, адміністративних і кримінальних правовідносин			
17.		Цивільна правоздатність і цивільна дієздатність. Обсяг цивільної правосуб'єктності неповнолітніх.	
18.		Практичне заняття. Власність неповнолітніх.	
19.		Практичне заняття. Захист прав споживачів. Особливості електронного продажу й операцій із кредитною картою.	
20.		Сім'я. Шлюб. Взаємні права й обов'язки батьків і дітей. Державні органи з охорони прав дітей.	
21.		Практичне заняття. Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.	
22.		Права неповнолітніх у трудових відносинах. Прийняття на роботу неповнолітніх. Робочий час і час відпочинку неповнолітніх.	
23.		Права неповнолітніх у трудових відносинах. Оплата праці. Особливості розірвання трудового договору з неповнолітніми. Охорона праці неповнолітніх.	
24.		Практичне заняття. Працевлаштування неповнолітніх.	
25.		Урок узагальнення (тематична).	
26.		Адміністративне правопорушення та адміністративна відповідальність. Адміністративні правопорушення. Адміністративна відповідальність неповнолітніх.	
27.		Кримінальне правопорушення та кримінальна відповідальність. Злочини. Кримінальний проступок. та кримінальна відповідальність.	
28.		Практичне заняття. Особливості адміністративної та кримінальної відповідальності неповнолітніх.	
29.		Урок узагальнення.	
Розділ 5. Якщо право — це професія			
30.		Професія «юрист». Юристи в нашому житті. Хто такі судді, прокурори, слідчі, нотаріуси, адвокати, юрисконсульти, дільничні офіцери поліції, правозахисники.	
31.		Поліцейські (патрульні, дільничні офіцери поліції).	
32.		Практичне заняття. Ігровий суд / Зустріч з юристами чи правозахисниками (на вибір учителя).	
33.		Розв'язування правових ситуацій з використанням знань про професію юриста.	
34.		Урок узагальнення (тематична).	
35.		Підсумкове узагальнення.	

10 клас
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (1914–1945 рр.)
(52 год)
Рівень стандарту

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
1.		<p>Повторення. Вступ. Україна і світ на порозі ХХ ст.: основні тенденції соціально-економічного, політичного та культурного розвитку. ХХ століття у світовій історії. Періодизація історії України ХХ ст. Завдання і структура курсів історії України та всесвітньої історії ХХ – початку ХХІ ст. Особливості курсу історії України 1914–1945 рр.</p>	
<i>Розділ 1. Україна в роки Першої світової війни</i>			
2.		<p>Україна напередодні Першої світової війни. Україна в геополітичних планах країн Антанти і Центральних держав. Війна та українські політичні сили. Головна українська рада. Союз Визволення України. Загальна українська рада.</p>	
3.		<p>Воснні дії на території України в 1914–1917 рр. Українці в арміях воюючих держав. Українські січові стрільці.</p>	
4.		<p>Політика Російської імперії та Австро-Угорщини на українських землях у 1914–1917 рр. Повсякденне життя на фронті й у тилу.</p>	
5.		<p>Практичне заняття. Українські політичні організації й середовища в Російській та Австро-Угорській імперіях: порівняльний аналіз стратегії здобуття української державності./ Перша світова як виклик людському виживанню: жінки у війні, діти-сироти, біженці, військовополонені, скалічені солдати (на основі аналізу текстових і візуальних джерел). Навчальний проєкт: Добровольці та волонтери: від Першої світової до сучасної агресії Росії проти України. / Культурно-просвітницька діяльність Українських січових стрільців(на вибір учителя/вчительки).</p>	
6.		<p>Урок узагальнення (тематична).</p>	
<i>Розділ 2. Початок Української революції</i>			
7.		<p>Початок Української революції. Причини, рушійні сили та періодизація Української революції 1917–1921 рр. Українська Центральна Рада. Михайло Грушевський. Всеукраїнський національний конгрес. Українізація армії. Вільне козацтво.</p>	
8.		<p>Розгортання Української революції. Відносини Центральної Ради з Тимчасовим урядом. І Універсал Центральної Ради. Генеральний секретаріат. Володимир Винниченко. ІІ Універсал УЦР. Збройний виступ само-</p>	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		стійників.	
9.		Українська Народна Республіка. Прихід до влади у Росії більшовиків: позиція УЦР. Боротьба за владу в Києві 28–31 жовтня 1917 р. III Універсал УЦР. Внутрішня та зовнішня політика Центральної Ради після проголошення Української Народної Республіки. Встановлення кордонів. Галицько-буковинський курінь Січових стрільців.	
10.		Події 1917 року в Криму. Курултай і Кримська Народна Республіка. Кримськотатарський національний рух.	
11.		Перша війна радянської Росії з УНР. Початок агресії більшовицької Росії проти УНР. Проголошення в Харкові більшовицької влади в УНР. Перша війна більшовицької Росії з УНР. Бій під Крутами. IV Універсал УЦР: проголошення незалежності УНР. Більшовицько-російська окупація України.	
12.		Брестський мирний договір. Конституція УНР. Мирний договір УНР із Центральними державами. Вигнання більшовиків із території УНР. Похід Петра Болбочана на Крим. Законотворча діяльність УЦР взимку–навесні 1918 р. Конституція УНР.	
13.		Практичне заняття. Автономісти і самостійники: порівняльний аналіз програмних документів українських політичних партій. / Державне будівництво Української Центральної Ради: здобутки і прорахунки. / Навчальний проект: «У 1918-му Україна здобула незалежність, у 1991-му — відновила, сьогодні — захищає» (початок проекту з укладання інтерактивної стрічки часу, яка відображає неперервність і спадкоємність державотворчих процесів у XX–XXI ст.; рекомендується доповнювати впродовж 10–11 класів, завершити після теми «Творення нової України»)/Питання суверенності, соборності й територіальної цілісності України під час революції у світлі історичних джерел <i>(на вибір учителя/вчительки)</i> .	
14.		Урок узагальнення <i>(тематична)</i> .	
Розділ 3. Розгортання Української революції. Боротьба за відновлення державності			
15.		Утворення Української Держави. Українська Держава. Внутрішня та зовнішня політика. Зародження повстанського руху. Кримські крайові уряди. Спроби приєднати Крим до України.	
16.		Відновлення УНР. Директорія. Антигетьманське повстання і відновлення УНР. Директорія. Трудовий конгрес. Симон Петлюра.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
17.		Утворення ЗУНР. Злука УНР і ЗУНР. Розпад Австро-Угорської імперії і західноукраїнські землі. Листопадовий зрив. Проголошення ЗУНР. Державне будівництво. Початок польсько-української війни. Галицька армія. Злука УНР і ЗУНР та її історичне значення. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті. Хотинське повстання.	
18.		Україна в умовах зовнішньої агресії. Військова присутність Антанти на півдні України. Друга війна більшовицької Росії з УНР. Антибільшовицький повстанський рух. Реорганізація Директорії УНР. Державне будівництво та національна політика.	
19.		Більшовицько-російська окупація України. Український націонал-комунізм. Формування державної системи УСРР. Політика Военного комунізму. Червоний терор. Отаманщина. Нестор Махно. Холодноярська республіка.	
20.		Українсько-польська війна. Денікінський режим. Повернення більшовицького режиму. Наступ польських військ. Чортківська офензива. Окупація польськими військами території Західної області УНР. Наступ об'єднаних українських армій. Наступ білогвардійських військ на Київ. Денікінський режим в Україні. Перший Зимовий похід. Повернення більшовицького режиму. Український націонал-комунізм.	
21.		Завершальний етап визвольної боротьби. Варшавська угода. Війна союзницьких українсько-польських військ проти більшовиків у 1920 р. Розгром більшовиків під Варшавою – Замостям. Поразка Збройних сил Півдня Росії. Червоний терор у Криму. Повстанський рух 1920–1921 рр. Другий Зимовий похід. Поразка та наслідки українського визвольного руху	
22.		Практичне заняття. Отаманщина і повстанський антибільшовицький рух: ідейні основи і практика. Навчальний проект: Студії боротьби за незалежність: від ідеї автономії до самостійності (початок кейсу «Як трансформувався український визвольний рух у ХХ столітті?»); рекомендується доповнювати впродовж 10–11 класів, завершити після теми «Становлення України як незалежної держави». Есе: «Без соборності немає незалежності». / «Здобутки Української революції». / «Зовнішній ворог чи внутрішній розбрат. Хто більше загрожує суверенітету держави?» (на вибір учителя/учительки).	
23.		Культура. Духовне і повсякденне життя. Нові тенденції розвитку культури 1914–1921 рр. Освіта. Наука. Мистецтво. Релігійне життя. Культурно-освітня діяльність громадських організацій. Повсякденне життя.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
24.		Наш край часів Першої світової війни та Української революції (1914–1921 рр.).	
25.		Урок узагальнення	
<i>Розділ 4. Встановлення й утвердження комуністичного тоталітарного режиму в Україні</i>			
26.		УСРР в 1921–1923 рр. Формальний та реальний статус УСРР у «договірній федерації» радянських республік. Утворення СРСР: наслідки для України. Адміністративно-територіальний поділ УСРР.	
27.		Українські землі в роки непу. Антибільшовицький повстанський рух. (Холодноярська республіка та інші). Масовий голод 1921–1923 рр. Впровадження непу в УСРР. Суспільно-політичне життя. Ліквідація багатопартійності.	
28.		Здійснення політики українізації (коренізації). Політика коренізації в УСРР: ставлення влади та населення. Згорання та наслідки українізації. Утворення Кримської АСРР у складі РФСРР. Національна політика радянської влади в УСРР. Молдавська АСРР. Релігійне життя в УСРР. Українська автокефальна православна церква (УАПЦ).	
29.		Форсована індустріалізація. Хлібозаготівельні кризи. Форсована індустріалізація. Створення військово-промислового комплексу. Згорання непу і перехід до директивної економіки.	
30.		Голодомор 1932–1933 рр. — геноцид українського народу. Розкуркулення і насильницька колективізація. Опір селянства. Примусові хлібозаготівлі. Голодомор 1932–1933 рр. — геноцид Українського народу. Масштаби та наслідки Голодомору. Національно-демографічні зміни.	
31.		Утвердження тоталітарного режиму. Формування культу особи Йосипа Сталіна. Порушення прав людини в умовах тоталітарного режиму. Масові репресії та їх ідеологічне виправдання. Політичні процеси 1920-х – початку 1930-х рр. «Розстріляне відродження». Великий терор. Биківня та інші місця масових поховань жертв репресій. Припинення українізації. Посилення русифікаторської політики. Розстріляне відродження. Антицерковна політика влади та її наслідки. Ліквідація УАПЦ. Конституція УРСР 1937 р.	
32.		Культурне життя УСРР. Ідеологізація національно-культурного життя радянської України. Освіта. Наука. Мистецькі спілки в 1920–1930-х рр. Митці Розстріляного відродження й апологети соцреалізму. Кінематограф.	
33.		Практичне заняття. Голодомор мовою документів, свідчень, чисел. / Пропагандистський ідеал радянської людини та її повсякденне життя.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		<p>Навчальний проект: Розстріляне відродження: доля духовно-культурного та літературно-мистецького покоління 1920-х рр. в Україні. / СРСР: союз рівноправних республік чи виводжена Російська імперія?</p> <p>Есе: Агресивна милітаризація ціною мільйонів життів: виправданню (не)підлягає. / Права людини в умовах тоталітаризму: як тоталітаризм торкнувся життя моєї родини. (<i>на вибір учителя/вчительки</i>).</p>	
34.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 5. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період			
35.		<p>Українські землі у складі Польщі. Правовий статус українських земель у складі Польщі. Національна політика та міжнародні відносини. Осадництво. Паціфікація. Економічне і соціальне становище населення. Українська кооперація. Просвітні організації краю. Андрей Шептицький.</p> <p>Українські політичні організації. Українське народно-демократичне об'єднання. Українська військова організація й Організація українських націоналістів.</p>	
36.		Українські землі у складі Румунії. Українські землі у складі Румунії. Татарбунарське повстання. Суспільно-політичне життя. Українська національна партія.	
37.		Українські землі у складі Чехословаччини. Українські землі у складі Чехословаччини. Правовий статус Закарпаття. Суспільно-політичне й економічне життя. Карпатська Україна. Карпатська Січ.	
38.		Культура на західноукраїнських землях. Культурне й релігійне життя на західноукраїнських теренах в умовах іноземного панування. Політичне та культурне життя української політичної еміграції.	
39.		<p>Практичне заняття. Повсякденне життя населення в УСРР/УРСР та в українських регіонах у складі Польщі, Чехословаччини, Румунії в міжвоєнний період: спільне та відмінне. / Срібна земля. Третя спроба утвердити незалежність України у ХХ ст.</p> <p>Навчальний проект: Історія рідного краю в контексті загальноукраїнських подій 1914–1939 рр. (<i>на вибір учителя/вчительки</i>).</p>	
40.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 6. Україна в роки Другої світової війни			
41.		<p>Україна у міжнародній політиці напередодні та початку Другої світової війни. Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Українці в польській армії. Розкол ОУН.</p>	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
42.		Зміна кордонів України. Радянізація. Окупація Червоною армією Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії. Радянізація нових територій. Масові політичні репресії 1939–1940 рр.	
43.		Початок радянсько-німецької війни. Політичне та соціально-економічне становище в Україні напередодні німецько-радянської війни. Бойові дії в 1941–1942 рр. Відступ Червоної армії. Мобілізаційні заходи. Тактика «випаленої землі» та інші злочини комуністичного тоталітарного режиму.	
44.		Україна в умовах окупації. Окупація України військами Німеччини та її союзниками. Новий порядок. Остарбайтери. Військовополонені. Концтабори. Масове знищення мирного населення. Голокост. Трагедія Бабиного Яру. Праведники народів світу в Україні.	
45.		Рух Опору та його течії. Опір окупантам. Український визвольний рух. Проголошення Акта відновлення Української Держави. Поліська Січ. Українська повстанська армія. Українсько-польське протистояння. Українська головна визвольна рада. Радянський партизанський рух.	
46.		Визволення України. Бойові дії 1942–1943 рр. Бої на Лівобережжі влітку–восени 1943 р. Чорносивитники. Битва за Дніпро. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників з Правобережної та Південної України. Депортація кримських татар та інших народів Криму. Завершення бойових дій на території України.	
47.		Українці у військових формуваннях держав Об'єднаних Націй. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом. Українське питання на Ялтинській і Потсдамській конференціях. Ціна війни.	
48.		Практичне заняття. «Волею Українського народу...» (дослідження документів та матеріалів усної історії про війну). / Війна в пам'ятниках рідного краю (краєзнавча експедиція). Навчальний проект: Друга світова — найкривавіший збройний конфлікт в історії людства. / Участь українців у визволенні країн Європи. / Воєнне повсякдення: люди і долі. / Війна в об'єктиві камери. (на вибір учителя/вчительки).	
49.		Культура в роки війни. Освіта і наука. Література. Образотворче мистецтво. Музика та кіно.	
50.		Урок узагальнення (тематична).	
51.		Підсумкове узагальнення.	
52.		Урок резерву.	

10 клас
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (1914–1945 рр.)
(105 год)
Профільний рівень

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
1.		Повторення. Україна і світ на порозі ХХ ст.: Україна і світ на порозі ХХ ст.: основні тенденції соціально-економічного, політичного та культурного розвитку. ХХ століття у світовій історії. Періодизація історії України ХХ ст.	
2.		Вступ. Періодизація історії України ХХ ст. Завдання і структура курсів історії України та всесвітньої історії ХХ – початку ХХІ ст. Особливості курсу історії України 1914–1945 рр.	
<i>Розділ І. Україна в роки Першої світової війни</i>			
3.		Україна напередодні Першої світової війни. Україна в геополітичних планах країн Антанти і Центральних держав. Мобілізація українців у російську та австро-угорську армії.	
4.		Орієнтації українського визвольного руху. Головна українська рада. Союз Визволення України. Загальна українська рада.	
5.		Воснні дії на території України в 1914 р. Українці в арміях воюючих держав.	
6.		Практичне заняття. Українські політичні організації й середовища в Російській та Австро-Угорській імперіях: порівняльний аналіз стратегії здобуття української державності. Навчальний проект: Добровольці та волонтери: від Першої світової до сучасної агресії Росії проти України <i>(на вибір учителя/вчительки)</i> .	
7.		Воснні дії на території України в 1915–1916 рр.	
8.		Українські січові стрільці.	
9.		Провал червнево-липневого наступу 1917 р. Економічні наслідки війни.	
10.		Політика Російської імперії та Австро-Угорщини на українських землях у 1914–1917 рр.	
11.		Повсякденне життя на фронті й у тилу.	
12.		Практичне заняття. Перша світова як виклик людському виживанню: жінки у війні, діти-сироти, біженці, військовополонені, скалічені солдати (на основі аналізу текстових і візуальних джерел). Навчальний проект: Культурно-просвітницька діяльність Українських січових стрільців. <i>(на вибір учителя/вчительки)</i> .	
13.		Урок узагальнення (тематична).	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
Розділ 2. Початок Української революції			
14.		Початок Української революції. Причини, рушійні сили та періодизація Української революції 1917–1921 рр. Українська Центральна Рада.	
15.		Політичні партії в боротьбі за вплив на населення. Всеукраїнський національний конгрес. Українізація армії. Вільне козацтво.	
16.		Розгортання Української революції. I Універсал УЦР. Відносини Центральної Ради з Тимчасовим урядом. I Універсал Центральної Ради.	
17.		II Універсал УЦР. Генеральний секретаріат. Володимир Винниченко. II Універсал УЦР. Збройний виступ самостійників.	
18.		Практичне заняття. Автономісти і самостійники: порівняльний аналіз програмних документів українських політичних партій. Навчальний проект: «Питання суверенності, соборності й територіальної цілісності України під час революції у світлі історичних джерел» (на вибір учителя/вчительки).	
19.		III Універсал УЦР. Проголошення Української Народної Республіки. Прихід до влади у Росії більшовиків: позиція УЦР. Боротьба за владу в Києві 28–31 жовтня 1917 р. III Універсал УЦР.	
20.		Внутрішня та зовнішня політика Центральної Ради після проголошення Української Народної Республіки. Встановлення кордонів. Галицько-буковинський курінь Січових стрільців.	
21.		Події 1917 року в Криму. Курултай і Кримська Народна Республіка. Кримськотатарський національний рух.	
22.		Перша війна більшовицької Росії з УНР. Початок агресії більшовицької Росії проти УНР. Проголошення в Харкові більшовицької влади в УНР. Перша війна більшовицької Росії з УНР. Бій під Крутами.	
23.		IV Універсал УЦР: проголошення незалежності УНР. Більшовицько-російська окупація України.	
24.		Брестський мирний договір. Мирний договір УНР із Центральними державами. Вигнання більшовиків із території УНР. Похід Петра Болбочана на Крим.	
25.		Конституція УНР. Законотворча діяльність УЦР взимку – навесні 1918 р. Конституція УНР.	
26.		Практичне заняття. Державне будівництво Української Центральної Ради: здобутки і прорахунки. Навчальний проект: «У 1918-му Україна здобула незалежність, у 1991-му — відновила, сьогодні — захищає» (початок проекту з укладання інтерактивної стрічки часу, яка відображає неперервність і спадкоємність державотворчих	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		процесів у XX–XXI ст.; рекомендується доповнювати впродовж 10–11 класів, завершити після теми «Творення нової України» (на вибір учителя/вчительки).	
27.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 3. Розгортання Української революції. Боротьба за відновлення державності			
28.		Утворення Української Держави. Українська Держава. Внутрішня та зовнішня політика. Зародження повстанського руху. Кримські крайові уряди. Спроби приєднати Крим до України.	
29.		Відновлення УНР. Директорія. Антигетьманське повстання і відновлення УНР. Директорія. Трудовий конгрес.	
30.		Утворення Західноукраїнської Народної Республіки. Розпад Австро-Угорської імперії і західноукраїнські землі. Листопадовий зрив. Проголошення ЗУНР. Державне будівництво.	
31.		Польсько-українська війна. Злука УНР і ЗУНР. Початок польсько-української війни. Галицька армія. Злука УНР і ЗУНР та її історичне значення.	
32.		Український національний рух на Буковині й у Закарпатті. Хотинське повстання.	
33.		Україна в умовах зовнішньої агресії. Військова присутність Антанти на півдні України. Друга війна більшовицької Росії з УНР. Антибільшовицький повстанський рух.	
34.		Реорганізація Директорії УНР. Державне будівництво та національна політика.	
35.		Більшовицько-російська окупація України. Український націонал-комунізм. Формування державної системи УСРР. Політика Военного комунізму. Червоний терор.	
36.		Отаманщина. Повстанський рух. Холодноярська республіка.	
37.		Практичне заняття. Отаманщина і повстанський антибільшовицький рух: ідейні основи і практика. Есе: «Без соборності немає незалежності (на вибір учителя/вчительки).	
38.		Урок узагальнення (тематична).	
39.		Українсько-польська війна. Наступ польських військ. Чортківська офензива. Окупація польськими військами території Західної області УНР.	
40.		Повернення більшовицького режиму. Наступ об'єднаних українських армій. Наступ білогвардійських військ на Київ.	
41.		Денікінський режим. Денікінський режим в Україні. Перший Зимовий похід. Повернення більшовицького режиму. Український націонал-комунізм.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
42.		Радянсько-польська війна і Україна. Варшавська угода. Війна союзницьких українсько-польських військ проти більшовиків у 1920 р. Розгром більшовиків під Варшавою – Замостям.	
43.		Завершальний етап визвольної боротьби. Поразка Збройних сил Півдня Росії. Червоний терор у Криму. Повстанський рух 1920–1921 рр.	
44.		Поразка визвольного руху. Другий Зимовий похід. Поразка та наслідки українського визвольного руху.	
45.		Практичне заняття. Навчальний проект: Студії боротьби за незалежність: від ідеї автономії до самостійності (початок кейсу «Як трансформувався український визвольний рух у ХХ столітті?»; рекомендується доповнювати впродовж 10–11 класів, завершити після теми «Становлення України як незалежної держави»). Есе: «Здобутки Української революції». / «Зовнішній ворог чи внутрішній розбрат. Хто більше загрожує суверенітетові держави?» (на вибір учителя/вчительки).	
46.		Культура. Духовне і повсякденне життя. Нові тенденції розвитку культури 1914–1921 рр. Освіта. Наука.	
47.		Мистецтво. Релігійне та повсякденне життя. Релігійне життя. Культурно-освітня діяльність громадських організацій. Повсякденне життя.	
48.		Наш край часів Першої світової війни та Української революції (1914–1921 рр.).	
49.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 4. Встановлення й утвердження комуністичного тоталітарного режиму в Україні			
50.		УСРР в 1921–1923 рр. Формальний та реальний статус УСРР у «договірній федерації» радянських республік.	
51.		Утворення СРСР: наслідки для України. Адміністративно-територіальний поділ УСРР.	
52.		Антибільшовицький повстанський рух. Антибільшовицький повстанський рух. (Холодноярська республіка та інші).	
53.		Голод 1921–1923 рр. НЕП. Масовий голод 1921–1923 рр. Впровадження непу в УСРР.	
54.		Суспільно-політичне життя. Ліквідація багатопартійності.	
55.		Здійснення політики українізації (коренізації). Політика коренізації в УСРР: ставлення влади та населення. Згорання та наслідки українізації.	
56.		Кримська та Молдавська АСРР. Утворення Кримської АСРР у складі РФСРР. Національна політика радянської влади в УСРР. Молдавська АСРР.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
57.		Релігійне життя в УСРР. Українська автокефальна православна церква (УАПЦ).	
58.		Форсована індустріалізація. Форсована індустріалізація. Створення військово-промислового комплексу. Згортання непу і перехід до директивної економіки.	
59.		Урок узагальнення (тематична).	
60.		Насильницька колективізація. Хлібозаготівельні кризи. Розкуркулення і насильницька колективізація. Опір селянства. Примусові хлібозаготівлі.	
61.		Голодомор 1932–1933 рр. — геноцид Українського народу. Масштаби та наслідки Голодомору. Національно-демографічні зміни.	
62.		Утвердження тоталітарного режиму. Формування культу особи Сталіна. Порушення прав людини в умовах тоталітарного режиму. Масові репресії та їх ідеологічне виправдання. Політичні процеси 1920-х – початку 1930-х рр.	
63.		Масові репресії. «Великий терор» та його ідеологічне виправдання. Биківня та інші місця масових поховань жертв репресій. Антицерковна політика влади та її наслідки.	
65.		«Розстріляне відродження». Припинення українізації. Посилення русифікаторської політики. Розстріляне відродження.	
66.		Антицерковна політика більшовицької влади. Антицерковна політика влади та її наслідки. Ліквідація УАПЦ. Конституція УРСР 1937 р.	
67.		Практичне заняття. Голодомор мовою документів, свідчень, чисел... Навчальний проект: СРСР — союз рівноправних республік чи видозмінена Російська імперія? Есе: Права людини в умовах тоталітаризму: як тоталітаризм торкнувся життя моєї родини. <i>(на вибір учителя/вчительки).</i>	
68.		Культурне життя УСРР. Ідеологізація національно-культурного життя радянської України. Освіта. Наука.	
69.		Мистецтво. Кінематограф. Мистецькі спілки у 1920–1930-х рр. Митці Розстріляного відродження й апологети соцреалізму. Кінематограф.	
70.		Практичне заняття. Пропагандистський ідеал радянської людини та її повсякденне життя. Навчальний проект: Розстріляне відродження: доля духовно-культурного та літературно-мистецького покоління 1920-х рр. в Україні. Есе: Агресивна мілітаризація ціною мільйонів життів: виправданню (не)підлягає. <i>(на вибір учителя/вчительки).</i>	
71.		Урок узагальнення (тематична).	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
Розділ 5. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період			
72.		Українські землі у складі Польщі. Правовий статус українських земель у складі Польщі. Національна політика та міжнаціональні відносини. Осадництво. Пацифікація.	
73.		Соціально-економічне розвиток західноукраїнських земель Економічне і соціальне становище населення. Українська кооперація. Просвітні організації краю.	
74.		Політичні партії в Східній Галичині. УВО й ОУН. Українські політичні організації. Українське народно-демократичне об'єднання. Українська військова організація й Організація українських націоналістів.	
75.		Українські землі у складі Румунії. Українські землі у складі Румунії. Татарбунарське повстання. Суспільно-політичне життя. Українська національна партія.	
76.		Українські землі у складі Чехословаччини. Українські землі у складі Чехословаччини. Правовий статус Закарпаття. Суспільно-політичне й економічне життя.	
77.		Практичне заняття. Повсякденне життя населення в УСРР/УРСР та в українських регіонах у складі Польщі, Чехословаччини, Румунії в міжвоєнний період: спільне та відмінне.	
78.		Карпатська Україна. Карпатська Січ.	
79.		Культура на західноукраїнських землях. Культурне життя на західноукраїнських теренах в умовах іноземного панування.	
80.		Релігійне життя. Життя на еміграції. Політичне та культурне життя української політичної еміграції.	
81.		Практичне заняття. Срібна земля. Третя спроба утвердити незалежність України в ХХ столітті. Навчальний проект: Історія рідного краю в контексті загальноукраїнських подій 1914–1939 рр. <i>(на вибір учителя/вчительки).</i>	
82.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 6. Україна в роки Другої світової війни			
83.		Україна у міжнародній політиці напередодні та початку Другої світової війни. Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р.	
84.		Початок Другої світової війни. Українці в польській армії. Розкол ОУН.	
85.		Зміна кордонів України. Радянізація. Окупація Червоною армією Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії.	
86.		Радянізація нових територій. Масові політичні репресії 1939–1940 рр.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
87.		Початок радянсько-німецької війни. Політичне та соціально-економічне становище в Україні напередодні німецько-радянської війни. Бойові дії в 1941–1942 рр. Відступ Червоної армії. Мобілізаційні заходи. Тактика «випаленої землі» та інші злочини комуністичного тоталітарного режиму.	
89.		Україна в умовах окупації. Окупація України військами Німеччини та її союзниками. Новий порядок. Колабораціонізм. Самоврядування під німецькою окупацією.	
90.		Остарбайтери. Військовополонені. Концтабори. Масове знищення мирного населення.	
91.		Голокост. Трагедія Бабиного Яру. Праведники народів світу в Україні.	
92.		Урок узагальнення (тематична).	
93.		Рух Опору та його течії. Опір окупантам. Український визвольний рух. Проголошення Акта відновлення Української Держави. Поліська Січ.	
94.		Українська повстанська армія. Українська головна визвольна рада.	
95.		Радянський партизанський рух. Українсько-польське протистояння. Радянський партизанський рух.	
96.		Визволення України. Бойові дії 1942–1943 рр. Бої на Лівобережжі влітку–восени 1943 р. Чорносвитники. Битва за Дніпро. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників з Правобережної та Південної України.	
88.		Депортація кримських татар та інших народів Криму. Завершення бойових дій на території України.	
89.		Українці у військових формуваннях держав Об'єднаних Націй. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом. Українське питання на Ялтинській і Потсдамській конференціях. Ціна війни.	
90.		Практичне заняття. «Волею Українського народу...» (дослідження документів та матеріалів усної історії про війну). Навчальний проект: Друга світова — найкривавіший збройний конфлікт в історії людства. / Участь українців у визволенні країн Європи. / Воєнне повсякдення: люди і долі <i>(на вибір учителя/вчительки)</i> .	
97.		Практичне заняття. Війна в пам'ятниках рідного краю (краєзнавча експедиція). / Участь українців у визволенні країн Європи. / Воєнне повсякдення: люди і долі. / Війна в об'єктиві камери <i>(на вибір учителя/вчительки)</i> .	
98.		Культура в роки війни. Культура в роки війни. Освіта і наука. Література.	
99.		Образотворче мистецтво. Музика та кіно.	
		Наш край в роки Другої світової війни.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
100.		Урок узагальнення <i>(тематична)</i> .	
101.		Підсумкове узагальнення.	
102–105.		Урок резерву.	

10 клас
ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ
(35 год)
Рівень стандарту

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
<i>Розділ 1. Передумови Першої світової війни. Війна та революції</i>			
1.		Початок Першої світової війни. Початок «Великої війни». Стратегічні плани ворогуючих сторін.	
2.		Фронти війни та характеристика основних воєнних кампаній. Міжнародні конфлікти в умовах війни. Людина на фронті й у тилу.	
3.		Російська революція 1917 р. Завершення війни. Економічна та політична кризи в Російській імперії та Австро-Угорщині. Російська революція 1917 р. Поразка Німеччини та її союзників. Розпад багатонаціональних імперій і утворення нових незалежних держав у Європі	
4.		Практичне заняття. Перша світова: повсякденне життя в умовах фронту і тилу./ Навчальний проєкт: «Жінки у війнах ХХ ст. (соціальні статуси і життєві долі)». Есе: Переможені й переможці у Великій війні: узгодження позицій. <i>(на вибір учителя/вчительки)</i>	
<i>Розділ 2. Облаштування повоєнного світу</i>			
5.		Паризька мирна конференція. Версальсько-Вашингтонська система. «14 пунктів» В. Вілсона. Паризька мирна конференція. Українське та російське питання на Парижській конференції. Версальський договір. Створення Ліги Націй. Мирні договори з союзниками Німеччини. Вашингтонська конференція. Завершення формування Версальсько-Вашингтонської системи, її суперечності.	
6.		Перегляд повоєнних договорів у 20-х рр. ХХ ст. Джерела нестабільності міждержавних відносин. Початок ревізії повоєнних угод. Пакт Бріана-Келлога.	
7.		Узагальнення за темами 1-2(тематична).	
<i>Розділ 3. Провідні держави світу в міжвоєнний період</i>			
8.		Виклики міжвоєнного часу. Європа поміж економічною стабільністю та світовою кризою. Запровадження державного регулювання соціально-економічних процесів. Ідеологічне осмислення нових реалій суспільного життя: комунізм, соціал-реформізм, неолібералізм, інтегральний націоналізм, фашизм і нацизм.	
9.		Сполучені Штати Америки. Зростання ролі США на міжнародній арені. Доба «проспериті». Велика депресія.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		«Новий курс» Франкліна Рузвельта, його складові та основні наслідки.	
10.		Велика Британія. Особливості розвитку Великої Британії в 1920–1930-ті рр. Спроби реформування Британської імперії. Дж. Р. Макдональд.	
11.		Франція. Політичний та соціально-економічний розвиток Франції в 1920–1930-х рр. Народний фронт і його уряди. Едуард Даладьє.	
12.		Італія. Іспанія. Європа перед вибором між демократією та авторитаризмом. Радикалізація політичного життя. Італія. Становище Італії після Першої світової війни. Корпоративна держава: ідея та реальність. Фашистський режим Беніто Муссоліні. Громадянська війна в Іспанії.	
13.		Німеччина. Німеччина. Листопадова революція та становлення Веймарської республіки. Вплив світової економічної кризи в Німеччині на політичне життя країни. Прихід до влади нацистів. Нацистська расистська ідеологія та антисемітизм. Політична і соціально-економічна сутність нацизму.	
14.		Радянський Союз. «Договірна федерація» радянських республік. Утворення СРСР. Нова економічна політика. Спланована модернізація. Особливості комуністичного тоталітарного режиму. Сталінізм.	
15.		Практичне заняття. «Тоталітарні режими: державний контроль над публічним життям і суспільною свідомістю» / Комуністичний тоталітаризм: світоглядне наповнення і спрямованість. Навчальний проєкт: «Геополітична ситуація в Європі у період між світовими війнами. / «Суспільне життя міжвоєнної Європи та його осмислення у наукових працях і мистецьких творах. (на вибір учителя/учительки).	
16.		Узагальнення за темою 3 (тематична).	
Розділ 4. Держави Центрально-Східної Європи			
17.		Польща. Чехо-Словаччина. Відновлення польської державності. Становлення Другої Речі Посполитої. Переворот 1926 р. Юзеф Пілсудський. Чехословацька республіка. Томаш Масарик.	
18.		Угорщина. Румунія. Угорська революція. Режим М. Горті. Румунія в міжвоєнні роки. Королівська диктатура. Режим Й. Антонеску.	
19.		Болгарія. Югославія. Болгарія в міжвоєнний період. Політична нестабільність держави. Встановлення королівської диктатури. Утворення Королівства сербів, хорватів і словенців. Проголошення Югославії. Становище	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		національних меншин і міжнаціональні відносини у країнах регіону.	
<i>Розділ 5. Держави Азії та Латинської Америки</i>			
20.		Японія. Провал процесів демократизації суспільства. Мілітаризація економіки, державних інституцій та суспільної свідомості населення. Зовнішня експансія. Японія. Мілітаризація економіки, державних інституцій та суспільної свідомості населення. Зовнішня експансіоністська політика.	
21.		Китай. Національна революція. Чан Кайші. Початок протистояння між Комуністичною партією Китаю і Гомінданом. Китай. Національна революція та боротьба за владу між КПК і Гомінданом. Чан Кайші.	
22.		Індія. Розгортання антиколоніальної боротьби в Індії. Махатма Ганді. Ненасильницький рух опору. Індія. Розгортання антиколоніальної боротьби. Махатма Ганді.	
23.		Країни Передньої Азії. Латинська Америка. Розпад Османської імперії. Модернізація Туреччини та Ірану. Кемаль Ататюрк. Основні аспекти Близькосхідної проблеми. Латинська Америка: протиборство демократичних сил і диктаторських режимів.	
24.		Практичне заняття. Центрально-Східна Європа: вибір між демократією й авторитаризмом. /Азія та Латинська Америка: протиборство демократичних сил і диктаторських режимів. Навчальний проект: Українська еміграція в Центрально-Східній Європі: політична діяльність і культурне життя / Філософія ненасильства у визвольних рухах ХХ ст. (досвід Махатми Ганді в діяльності Мартіна Лютера Кінга, Нельсона Манделі, радянських дисидентів). Есе: Портрет національного лідера на тлі епохи: Кемаль Ататюрк, Махатма Ганді, Чан Кайші, Сунь Ятсен. <i>(на вибір учителя/вчительки).</i>	
25.		Узагальнення за темами 4–5(тематична).	
<i>Розділ 6. Передумови Другої світової війни</i>			
26.		Назрівання Другої світової війни. Спроби перегляду Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних договорів. Утворення вогнищ війни на Далекому Сході, Африці та Європі. Вісь «Берлін – Рим – Токіо». Нарощення озброєнь. Політика «умиротворення» агресора. Задоволення територіальних претензій Німеччини: «аншлюс» Австрії та Мюнхенська угода. Антиконтентрівський пакт.	
27.		Пакт «Молотова – Ріббентропа». Підтримка Радянським Союзом гітлерівського режиму в 1933 – на початку 1941 рр. Підготовчі заходи Сталіна до військового втор-	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		гнення в Європу. Англо-франко-радянські переговори в Москві. Радянсько-німецький пакт про ненапад (пакт Молотова-Ріббентропа) і таємні протоколи до нього.	
<i>Розділ 7. Друга світова війна</i>			
28.		Початок Другої світової війни. Причини, характер, періодизація Другої світової війни. Характеристика основних періодів війни. Основні театри воєнних дій.	
29.		Перебіг війни у 1941–1943 рр. Антигітлерівська коаліція. Дипломатія часів війни. Утворення антигітлерівської коаліції, її значення.	
30.		Окупаційний режим і рух Опору. Особливості окупаційного режиму і руху Опору. Людина під час війни. Голокост. Праведники народів світу.	
31.		Завершення Другої світової війни та її наслідки. Капітуляція Німеччини та її союзників. Нюрнберзький і Токійський процеси над воєнними злочинцями. Політичні, економічні та соціальні наслідки Другої світової війни.	
32.		Практичне заняття. Імперська політика Радянського Союзу./ Примусова праця у Третьому Райху. /Трагедія ув'язнених у німецьких концтаборах та їх доля. Навчальний проект: «Українське питання» в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни./ Ліга націй в умовах назрівання Другої світової війни: заходи задля збереження миру і причини неефективності / Праведники народів світу: подвиг в ім'я людяності. Есе: Моральний вибір у війні (досвід історичних та/або літературних героїв) <i>(на вибір учителя/вчительки)</i> .	
<i>Розділ 8. Повсякденне життя та культура в міжвоєнний період</i>			
33.		Культура та повсякденне життя. Найважливіші досягнення науки і техніки, їх вплив на повсякденне життя людей. Основні ідеї й течії модернізму. Масова культура в міжвоєнний період. Суспільно значимі здобутки науки та мистецтва. Розвиток кінематографу. Олімпійський рух.	
34.		Практичне заняття. Виставка творів у стилях модернізму (віртуальна екскурсія). / Доля митців і мислителів в умовах протистояння демократії і тоталітаризму (дослідницький проект). есе: Кіно: від наукового експерименту до мистецтва <i>на вибір учителя/вчительки</i> .	
35.		Узагальнення за темами 6–8 (тематична).	

10 клас
ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ
(105 год)
Профільний рівень

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
1.		Вступ. Ознайомлення учнів із завданнями та структурою курсу. Зміст та структура підручника з предмета, інші джерела інформації (додаткова література, електронні ресурси). Критерії тематичного та підсумкового (семестрового та річного) оцінювання.	
Розділ 1. Передумови Першої світової війни. Війна та революції			
2.		Мілітаризація Європи. Гонка озброєнь, посилення мілітаризму та реваншистських настроїв в країнах Європи, шовіністична пропаганда. Роль правлячих кіл провідних країн світу у загостренні міжнародних відносин.	
3.		Початок Першої світової війни. Причини, привід та початок «Великої війни». Стратегічні плани ворогуючих сторін.	
4.		Війна у 1914-1916 рр. Фронти війни та характеристика основних воєнних кампаній. Основні битви 1914–1916 рр. Міжнародні конфлікти в умовах війни.	
5.		Військові події та битви 1917–1918 рр. Вступ у війну США. Вихід Росії з війни. Людина на фронті й у тилу.	
6.		Практичне заняття. Світовідчуття європейця: наслідки Великої війни (на основі мемуарів і художніх творів). Навчальний проєкт: Будні війни (збірка візуальних матеріалів). <i>(на вибір учителя/вчительки)</i>	
7.		Російська революція 1917 р. Економічна та політична кризи в Російській імперії та Австро-Угорщині. Російська революція 1917 р.	
8.		Завершення війни. Поразка Німеччини та її союзників. Розпад багатонаціональних імперій і утворення нових незалежних держав у Європі	
9.		Практичне заняття. Перша світова: повсякденне життя в умовах фронту і тилу. Навчальний проєкт: «Жінки у війнах ХХ ст. (соціальні статуси і життєві долі)» <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
10.		Урок узагальнення <i>(тематична).</i>	
Розділ 2. Облаштування новосиного світу			
11.		Паризька мирна конференція. «14 пунктів» В. Вільсона. Паризька мирна конференція. Українське та російське	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		ське питання на Паризькій конференції.	
12.		Версальський договір. Створення Ліги Націй. Мирні договори з союзниками Німеччини.	
13.		Версальсько-Вашингтонська система. Вашингтонська конференція. Завершення формування Версальсько-Вашингтонської системи, її переваги та недоліки.	
14.		Перегляд повоснних договорів у 20-х рр. XX ст. Джерела нестабільності міждержавних відносин. Договір у Рапалло.	
15.		Конференції 20-х рр. Найголовніші рішення Генуезької, Гаазької, Лозаннської конференцій.	
16.		Врегулювання проблеми репарацій (Плани Дауеса та Юнга).	
17.		Локарнська конференція. Значення пакту Бріана-Келлога у системі міжнародних відносин.	
18.		Практичне заняття. Вогнища напруги в міжнародних відносинах: причини, сторони та наслідки протистояння.	
19.		Практичне заняття. есе: Переможені й переможці у Великій війні: узгодження позицій.	
20.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 3. Провідні держави світу в міжвоєнний період			
21.		Сполучені Штати Америки. Зростання ролі США на міжнародній арені. Доба «проспериті». Велика депресія.	
22.		«Новий курс» Франкліна Рузвельта, його складові та основні наслідки.	
23.		Велика Британія. Особливості розвитку Великої Британії у 20-х рр.	
24.		Велика Британія у 1930-ті рр. Спроби реформування Британської імперії. Дж. Р. Макдональд.	
25.		Франція. Політичний та соціально-економічний розвиток Франції у 20-х рр.	
26.		Франція у 1930-х рр. Народний фронт і його уряди. Едуард Даладьє.	
27.		Італія. Становище Італії після Першої світової війни.	
28.		Фашистський режим Б. Муссоліні. Корпоративна держава: ідея та реальність. Політичний портрет Беніто Муссоліні.	
29.		Іспанія. Громадянська війна в Іспанії. Політичний портрет Ф. Франко.	
30.		Німеччина. Веймарська республіка. Листопадова революція та становлення Веймарської республіки. Вплив світової економічної кризи в Німеччині на політичне життя країни.	
31.		Німеччина. Прихід до влади нацистів. Нацистська расистська ідеологія та антисемітизм. Політична і соці-	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		ально-економічна сутність нацизму. Політичний портрет А. Гітлера.	
32.		Практичне заняття. «Тоталітарні режими: державний контроль над публічним життям і суспільною свідомістю». Навчальний проєкт: «Геополітична ситуація в Європі у період між світовими війнами» (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
33.		Узагальнення (тематична).	
34.		Громадянська війна в Росії: причини, найголовніші події, наслідки. Доба «воєнного комунізму».	
35.		Радянський Союз. «Договірна федерація» радянських республік. Утворення СРСР.	
36.		Нова економічна політика.	
37.		Перемога Й. Сталіна в боротьбі за владу. Сталінський план «соціалістичного будівництва».	
38.		Модернізація в СРСР. Політика спланованої «прискореної» індустріалізації і колективізації в СРСР.	
39.		Особливості комуністичного тоталітарного режиму. Сталінізм. Політичний портрет Й. Сталіна	
40.		Голодомори та масові репресії. Голодомори. Масові репресії 1937–1938 рр. в СРСР. Життя пересічної людини в СРСР.	
41.		Виклики міжвоєнного часу. Європа поміж економічною стабільністю та світовою кризою. Запровадження державного регулювання соціально-економічних процесів.	
42.		Європа перед вибором між демократією та авторитаризмом. Радикалізація політичного життя. Громадянська війна в Іспанії.	
43.		Ідеологічне осмислення нових реалій суспільного життя: комунізм, соціал-реформізм, неолібералізм, інтегральний націоналізм, фашизм і нацизм.	
44.		Практичне заняття. «Комуністичний тоталітаризм: світоглядне наповнення і спрямованість». Навчальний проєкт: «Суспільне життя міжвоєнної Європи та його осмислення у наукових працях і мистецьких творах (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
45.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 4. Держави Центрально-Східної Європи			
46.		Польща. Відновлення польської державності. Становлення Другої Речі Посполитої. Переворот 1926 р. Юзеф Пілсудський.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
47.		Чехо-Словаччина. Чехословацька республіка. Томаш Масарик.	
48.		Угорщина. Угорська революція. Режим М. Горті.	
49.		Румунія. Румунія в міжвоєнні роки. Королівська диктатура. Режим Й. Антонеску.	
50.		Болгарія. Болгарія в міжвоєнний період. Політична нестабільність держави. Встановлення королівської диктатури.	
51.		Королівство сербів, хорватів і словенців (Югославія). Утворення Королівства сербів, хорватів і словенців. Проголошення Югославії. Становище національних меншин і міжнаціональні відносини у країнах регіону.	
52.		Практичне заняття. Міжнаціональні відносини у державах Центрально-Східної Європи. Навчальний проєкт: Українська еміграція в Центрально-Східній Європі: політична діяльність і культурне життя. <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
53.		Політичні режими країн Центральної та Східної Європи. Формування демократичних та авторитарних режимів в країнах регіону. Роль провідних державних та політичних діячів в історії цих країн. Місце та роль країн Центральної та Східної Європи на зовнішньополітичній арені в умовах загострення міжнародної напруженості	
54.		Практичне заняття. Центрально-Східна Європа: вибір між демократією й авторитаризмом.	
55.		Узагальнення за темами (тематична).	
Розділ 5. Держави Азії та Латинської Америки			
56.		Японія. Провал процесів демократизації суспільства. Мілітаризація економіки, державних інституцій та суспільної свідомості населення. Зовнішня експансія. Японія. Мілітаризація економіки, державних інституцій та суспільної свідомості населення. Зовнішня експансіоністська політика.	
57.		Китай. Національна революція. Чан Кайші. Початок протистояння між Комуністичною партією Китаю і Гомінданом. Китай. Національна революція та боротьба за владу між КПК і Гомінданом. Чан Кайші.	
58.		Індія. Розгортання антиколоніальної боротьби в Індії. Махатма Ганді. Ненасильницький рух опору.	
59.		Країни Передньої Азії. Розпад Османської імперії. Модернізація Туреччини та Ірану. Кемаль Ататюрк.	
60.		Арабський світ в міжвоєнний період. Основні аспекти Близькосхідної проблеми.	
61.		Латинська Америка: протиборотство демократичних сил і диктаторських режимів.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
62.		Країни Африки.	
63.		Практичне заняття. Азія та Латинська Америка: протиборство демократичних сил і диктаторських режимів. есе: Портрет національного лідера на тлі епохи: Кемаль Ататюрк, Махатма Ганді, Чан Кайші, Сунь Ятсен. <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
64.		Практичне заняття. Навчальний проект: Філософія ненасильства у визвольних рухах ХХ ст. (досвід Махатми Ганді в діяльності Мартіна Лютера Кінга, Нельсона Манделі, радянських дисидентів). Есе: Визвольні рухи першої половини ХХ ст. перед вибором: радикалізм чи ненасильницький опір. <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
65.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 6. Передумови Другої світової війни			
66.		Назрівання Другої світової війни. Спроби перегляду Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних договорів.	
67.		Вогнища війни. Утворення вогнищ війни на Далекому Сході, Африці та Європі.	
68.		Вісь «Берлін – Рим – Токіо». Формування блоку агресивних держав Нарощення озброєнь.	
69.		Політика «умиротворення» агресора. Задоволення територіальних претензій Німеччини: «аншлюс» Австрії та Мюнхенська угода. Антикомінтернівський пакт.	
70.		Радянський Союз і гітлерівська Німеччина. Підтримка Радянським Союзом гітлерівського режиму в 1933 – на початку 1941 рр. Причини радянсько-німецького зближення.	
71.		Практичне заняття. Міжнародні відносини в другій половині 1930-х рр. у світлі історичних джерел. Навчальний проект: «Українське питання» в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
72.		Англо-франко-радянські переговори в Москві. Причини провалу. Підготовчі заходи Сталіна до військового вторгнення в Європу.	
73.		Пакт Молотова-Ріббентропа. Радянсько-німецький пакт про ненапад (пакт Молотова-Ріббентропа) і таємні протоколи до нього.	
74.		Практичне заняття. Імперська політика Радянського Союзу. Навчальний проект: Ліга націй в умовах назрівання Другої світової війни: заходи задля збереження миру і причини неефективності. <i>(на вибір учителя/вчительки</i>	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		<i>або учня/учениці).</i>	
75.		Узагальнення (тематична).	
<i>Розділ 7. Друга світова війна</i>			
76.		Початок Другої світової війни. Причини, характер, періодизація Другої світової війни.	
77.		Театри воєнних дій. Характеристика основних періодів війни. Основні театри воєнних дій.	
78.		Перебіг війни у 1941–1942 рр.	
79.		Воєнні дії в 1942–1943 рр.	
80.		Антигітлерівська коаліція. Дипломатія часів війни. Утворення антигітлерівської коаліції, її значення.	
81.		Окупаційний режим. Особливості окупаційного режиму.	
82.		Практичне заняття. Трагедія ув'язнених у німецьких концтаборах та їх доля. / Навчальний проект: Друга світова в об'єктиві кінокамери / на сторінках літературних творів <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
83.		Рух Опору. Особливості руху Опору.	
84.		Узагальнення (тематична).	
85.		Голокост. Людина під час війни. Голокост. Праведники народів світу.	
86.		Практичне заняття. Примусова праця у Третьюму Райху. Навчальний проект: Праведники народів світу: подвиг в ім'я людяності. / «Українське питання» в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
87.		Завершення Другої світової війни та її наслідки. Капітуляція Німеччини та її союзників.	
88.		Нюрнберзький і Токійський процеси над воєнними злочинцями.	
89.		Наслідки Другої світової війни. Політичні, економічні та соціальні наслідки Другої світової війни.	
90.		Практичне заняття. есе: Моральний вибір у війні (досвід історичних та/або літературних героїв).	
91.		Узагальнення (тематична).	
<i>Розділ 8. Повсякденне життя та культура в міжвоєнний період</i>			
92.		Культура та повсякденне життя. Найважливіші досягнення науки і техніки, їх вплив на повсякденне життя людей.	
93.		Нові напрямки в мистецтві. Основні ідеї й течії модернізму. Масова культура в міжвоєнний період.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
94.		Нові напрямки в літературі.	
95.		Кіномистецтво. Спорт. Розвиток кінематографу. Олімпійський рух.	
96.		<i>Практичне заняття.</i> Виставка творів у стилях модернізму (віртуальна екскурсія). / есе: Кіно: від наукового експерименту до мистецтва (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
97.		Відмінності в розвитку культури в демократичних і тоталітарних державах.	
98.		<i>Практичне заняття.</i> Доля митців і мислителів в умовах протистояння демократії і тоталітаризму (дослідницький проект).	
99.		Узагальнення (тематична).	
100.		Підсумкове узагальнення.	
101–105.		Уроки резерву.	

10 клас

Історія: Україна і світ (1914–1945 рр.) інтегрований курс (105 год) Рівень стандарту

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
1.		Вступ. Переддень світової війни. Система «озброєного миру»: Троїстий союз і Антанга. Території зіткнення геополітичних інтересів: «балканський вузол».	
2.		Україна в геополітичних планах Центральних держав і Антанти. «Українське питання» в австрійсько-російських відносинах.	
3.		Український національний рух. Модернізація і формування сучасних націй. Повсякденне життя: між традиційним та індустріальним суспільством.	
Розділ 1. Перша світова війна			
4.		Початок Першої світової війни. Початок світової війни. Головна Українська рада. Українці в арміях воюючих сторін. Легіон Українських січових стрільців.	
5.		Політичні програми та орієнтації українців у зв'язку з початком війни. Український рух у Російській імперії: між заявами про лояльність і переслідуваннями. Союз визволення України. Галицькі «москвофіли».	
6.		Воєнні кампанії 1914 року. Театри бойових дій у 1914 р. Російська окупація Галичини та Буковини. Бойовий шлях легіону Українських січових стрільців.	
7.		Воєнні кампанії 1915–1916 років. Вступ у війну Італії. Західний фронт у 1915–1916 рр. Брусиловський прорив. Воєнні операції на морях.	
8.		Повсякденне життя: на фронті й у тилу. Сприйняття війни. Людина на фронті: «будні» окопної війни. Влада й організація життя в тилу. Жінка на війні. Національне питання в ході війни. Опіка над пораненими, біженцями й полоненими.	
9.		Військові події та битви 1917-1918 рр. Вступ у війну США. «14 пунктів» ВудроВілсона. Бойові дії на Західному фронті в 1917–1918 рр. Вихід із війни Росії.	
10.		Завершення та наслідки війни. Комп'юснське перемир'я. Наслідки війни: політичний, матеріальний, соціальний («втрачене покоління») і духовний виміри.	
11.		Практичне заняття. Українські січові стрільці в мистецьких і літературних образах/ Повсякденне життя під час Першої світової війни (на прикладі українських теренів <i>(на вибір учителя)</i>).	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
12.		Практичне заняття. «Велика війна» в історичній пам'яті та культурі. Есе: «Велика війна» 1914–1918 років: збіг обставин чи вияв кризи європейської цивілізації?»/ Зумовлені Першою світовою війною наукові й технічні винаходи, які змінили життя людства мистецтва (на вибір учителя /учительки або учня/учениці).	
13.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 2. Соціальні й національні революції в Європі. Українська революція			
14.		Російська революція 1917 року. Падіння монархії в Росії. Тимчасовий уряд: склад і політика. Ради робітничих, солдатських і селянських депутатів.	
15.		Жовтневий переворот. Розпад Російської імперії. Володимир Ульянов (Ленін). Жовтневий переворот. Війна між «червоними» й «білими». Розпад Російської імперії. Проголошення державної незалежності Польщі та Фінляндії.	
16.		Практична робота. Есе «Жовтневі (1917 року) події в Росії: державний переворот чи соціалістична революція?»	
17.		Українська революція: від автономії до незалежності. Причини та рушійні сили Української революції 1917–1921 рр. Українська Центральна Рада і Генеральний Секретаріат. Михайло Грушевський і Володимир Винниченко.	
18.		Універсали Центральної Ради: від автономії до самостійності. Боротьба політичних організацій за вплив на армію та населення. Формування українського війська: здобутки і прорахунки.	
19.		Перша російсько-українська війна. Кримськотатарський національний рух. Конституція Української Народної Республіки (УНР).	
20.		Українська Держава. Українська революція: національний і соціальний аспекти. Українська Держава. Павло Скоропадський. Антигетьманська опозиція.	
21.		Урок узагальнення (тематична).	
22.		Українська Народна Республіка часів Директорії. Утворення Директорії. Відновлення УНР. Симон Петлюра. Друга російсько-українська війна та окупація УНР більшовиками й білогвардійцями. Політика «воєнного комунізму».	
23.		Отаманщина. Нестор Махно. Холодноярська республіка. Зимові походи Армії УНР.	
24.		Революції в Центральній Європі. Крах монархічних режимів у Центральних державах. Розпад Габсбурзької монархії. Національні революції в Чехословаччині й	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		Угорщині. Утворення Королівства сербів, хорватів і словенців.	
25.		Проголошення Західно-Української Народної Республіки. Утворення Української Національної Ради. «Листопадовий зрив» і проголошення Західно-Української Народної Республіки. Євген Петрушевич.	
26.		Українсько-польські відносини. Акт Злуки УНР і ЗУНР. Польсько-українська війна. Акт Злуки УНР і ЗУНР. «Трикутник смерті» й Варшавська угода 1920 р.: здобутки і втрати українців. Юзеф Пілсудський.	
27.		Українська державність та питання національних меншин. Міжнародні відносини на теренах України. Закон УНР «Про національно-персональну автономію». Національна політика гетьманського уряду і Директорії. Питання національних меншин у ЗУНР.	
28.		Практичне заняття. Стратегія і тактика боротьби Української Центральної Ради за створення національної демократичної держави (на основі аналізу універсалів і конституційних актів)/Українська державність і питання національних меншин (на основі аналізу універсалів УЦР і конституційних актів українських держав) <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
29.		Наш край часів Першої світової війни та Української революції (1914–1921 рр.).	
30.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 3. Облаштування новосиного світу: між демократією й авторитаризмом			
31.		Паризька мирна конференція. «Українське питання». Система мирних договорів з переможеними. Встановлення кордонів у Європі. Поділ української території.	
32.		Українська Соціалістична Радянська Республіка (УСРР). Утворення Радянського Союзу. Статус Української СРР у складі Радянського Союзу. Українська політична та культурна еміграція.	
33.		Ліга Націй. Спроби формування системи колективної безпеки в Європі. Ліга Націй.	
34.		Економічний і суспільно-політичний розвиток Америки. Епоха «проспериті» в США.	
35.		Економічний і суспільно-політичний розвиток країн Західної Європи. Економіка західноєвропейських держав: структурні зміни і стабілізація. Англійська та французька демократії в умовах соціальних конфліктів і політичної конкуренції.	
36.		Німеччина в період Веймарської республіки. Репараційне питання. Німецько-радянське зближення 1920-х рр.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
37.		Держави Центрально-Східної Європи. Економічне і політичне становище Польщі. Чехословаччина. Томаш Масарик.	
38.		Економічне і політичне становище Румунії, Угорщини, Австрії.	
39.		Економічне і політичне становище Королівства сербів, хорватів і словенців, Болгарії,	
40.		Становище українців у Польщі, Чехословаччині, Румунії: національна політика влади, соціальні зміни, господарська, культурна і політична активність.	
41.		Політико-економічна криза більшовицького режиму. Голод 1921–1923 рр.	
42.		Українська СРР в умовах «нової економічної політики». «Нова економічна політика»: запровадження, реалізація, економічні та соціальні результати. Людина в період непу.	
43.		Політика «коренізації» більшовицького режиму. «Українізація». Курс на «коренізацію» компартійно-державного апарату СРСР. «Українізація»: форма і зміст. Ставлення влади і населення УСРР до «українізації». Радянська українізація в баченні української політичної та культурної еміграції.	
44.		Розвиток української освіти, науки і мистецтва в УСРР.	
45.		Соціальні зміни Повернення Європи до мирного життя. Зміни в побуті: одязі, харчуванні, облаштуванні житла, організації відпочинку. Повсякдення і життєвий рівень населення в СРСР (на прикладі України). Суспільна роль інтелігенції. Новий образ жінки у суспільстві: жінка на виробництві, в освітніх закладах і громадському житті.	
46.		Культурне життя. Масова культура. Модернізм. Культурна єдність політично розколотої Європи.	
47.		<i>Практичне заняття.</i> «Українське питання» на Паризькій мирній конференції і в міжнародних угодах 1920-х рр./ Новий образ жінки в українському суспільстві міжвоєнного періоду. Есе: «Осмислення наслідків Першої світової війни та революційного періоду в європейській та українській культурі (на вибір учителя/учительки або учня/учениці).	
48.		<i>Практичне заняття.</i> Побутова культура і повсякденне життя населення Європи першої третини XX ст./ Есе: Ідея Пан'Європи: витоки, спроби реалізації й причини невдач (на вибір учителя).	
49.		Урок узагальнення (тематична).	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
<i>Розділ 4. Тоталітарні режими як виклик людому</i>			
50.		Велика депресія. США. Світова економічна криза 1929–1933 рр.: причини, перебіг, регіональні відмінності, наслідки. «Новий курс» Ф. Д. Рузвельта.	
51.		Світова економічна криза. Європа: політика економії та протекціонізму, встановлення державного контролю над економікою.	
52.		Комунізм, фашизм і нацизм. Італія. Ідейні засади та соціальна база комуністичного режиму, фашизму і нацизму. Прихід до влади в Італії фашистів. Соціально-економічна політика уряду Б. Муссоліні. Встановлення державного контролю над публічним життям і суспільною свідомістю.	
53.		Утвердження нацистського режиму в Німеччині. Соціально-економічна політика уряду А. Гітлера. Знищення політичної опозиції. Встановлення державного контролю над публічним життям і суспільною свідомістю. Роль пропаганди. Антисемітизм у нацистській Німеччині.	
54.		Виникнення авторитарних режимів. Боротьба за демократію. Радикалізація політичного життя в 1930-х рр. Народні фронти у Франції та Іспанії. Громадянська війна в Іспанії.	
55.		Країни Центрально-Східної Європи та становище в них українців. Політичні режими в країнах Центрально-Східної Європи. Становище українців у Румунії, Угорщині, Чехословаччині, Австрії.	
56.		Режим «санації» в Польщі. Національна політика «санаційного» режиму. Влада і українське суспільство. Українські політичні, професійні, кооперативні, просвітні, релігійні, жіночі та молодіжні організації. Митрополит Андрей Шептицький.	
57.		Радикалізація суспільних настроїв. Дмитро Донцов. Організація українських націоналістів (ОУН). Євген Коновалець.	
58.		Утвердження комуністичного тоталітарного режиму в СРСР. Встановлення режиму сталінської диктатури: передумови і методи. Форсована індустріалізація. Директивна економіка. Суцільна колективізація сільського господарства. Опір селянства.	
59.		Комуністичний тоталітаризм. «Культурна революція». Масові репресії. Конституція СРСР 1936 р.	
60.		Репресії та Голодомор в Україні. Результати політики «великого перелому» в УСРР. Політичні процеси. Голодомор 1932–1933 рр. як геноцид українського народу. Позиція світової спільноти щодо Голодомору.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
61.		Великий терор. Українці в таборах ГУЛАГу. Нищення української наукової і творчої інтелігенції («Розстріляне відродження»).	
62.		Людина в умовах тоталітаризму: приклад України. Суспільство радянської України. Партноменклатура. Микола Скрипник. Олександр Шумський. Світогляд «радянської» людини та способи його формування. Українська інтелігенція. Олександр Довженко.	
63.		Країни Азії. Японська експансія в Китаї. Антиколоніальний рух в Індії. Махатма Ганді. Акції громадянської непокорі. Модернізація Туреччини та Ірану.	
64.		Країни Африки та Латинської Америки. Північна Африка у сфері англійських, французьких та італійських інтересів. Протиборство демократичних сил і диктаторських режимів у Латинській Америці.	
65.		Практичне заняття. Людина в умовах тоталітаризму: приклад України. Навчальний проєкт: Українці у складі СРСР і країн Центральної-Східної Європи в міжвоєнний період: обмеження і можливості <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці)</i> .	
66.		Практичне заняття. Пропагандистський ідеал радянської людини та реалії її повсякденного життя. Навчальний проєкт «Дилеми інтелігенції в умовах авторитарних і тоталітарних режимів». / Політичні/національні лідери на тлі епохи: К. Ататюрк, М. Ганді, Ф. Рузвельт, А. Шептицький <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці)</i> .	
67.		Наш край в 20–30-х рр. ХХ ст.	
68.		Урок узагальнення <i>(тематична)</i> .	
Розділ 5. Україна і світ напередодні Другої світової війни. Початок війни			
69.		Європейська військово-політична криза. Вісь «Рим – Берлін». Зовнішньополітичні пріоритети Європи в другій половині 1930-х рр. Утворення вогнищ війни на Далекому Сході, в Африці та Європі. Порушення умов Версальського договору і введення німецьких військ у Рейнську зону. Діяльність Ліги Націй. Укладення союзу між Німеччиною та Італією.	
70.		Політика «умиротворення». Причини та цілі політики «умиротворення». Аншлюс Австрії. Судетська криза. Мюнхенська угода й розчленування Чехословаччини.	
71.		Карпатська Україна. Український рух на Закарпатті. Карпатська Україна: від автономії до проголошення незалежності. Августин Волошин.	
72.		Німецько-радянські та англо-франко-радянські переговори 1939 р. Німецькі територіальні претензії до	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		Польщі та Литви. Територіальні претензії СРСР до Польщі, Румунії, Фінляндії, країн Балтії. Англо-франко-радянські переговори 1939 р.	
73.		Пакт Молотова-Ріббентропа. Німецько-радянський пакт про ненапад (пакт Молотова-Ріббентропа) і таємний додаток до нього: мотиви укладення і зміст.	
74.		Початок Другої світової війни. Вторгнення Німеччини і СРСР в Польщу. Реакція світу і місцевого населення. Українці в польській армії. «Договір про дружбу та кордон» між СРСР і Німеччиною.	
75.		Радянська окупація Західної України. Включення до СРСР Західної України, Північної Буковини та частини Бессарабії.	
76.		Радянська заходні областей України. Адміністративно-територіальна реформа. Радянські партійні та громадські організації. «Націоналізація» промисловості. Економічні та соціальні зміни в сільському господарстві. «Українізація». Влада і західноукраїнське суспільство. Політичні репресії. Депортації.	
77.		Українська еміграція на початку війни: вибір політичної позиції. Осередки української еміграції. Політичні орієнтації в українському русі. Розкол в Організації Українських Націоналістів (ОУН). Степан Бандера.	
78.		Український Центральний Комітет у Кракові. Володимир Кубійович. Український рух у Закарпатті в умовах угорського панування.	
79.		Практичне заняття. Срібна земля: Карпатська Україна в міжвоєнний період і спроба державотворення/Західна Україна: зміни в повсякденному житті населення після анексії СРСР. Есе «Як початок Другої світової війни вплинув на життя моєї родини» (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
80.		Практичне заняття. Вісь «Рим – Берлін – Токіо»: історія формування й краху.	
81.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 6. Друга світова війна: перебіг і результати			
82.		Напад Німеччини на Радянський Союз. Німецький план «блискавичної війни». Бойові дії влітку–восени 1941 р. Розгром німецькими військами радянського Південно-Західного фронту. Мобілізаційні заходи та проведення евакуації на території України. Битва під Москвою і спроби контрнаступу радянських військ у Криму й під Харковом. Блокада Ленінграда та облога Севастополя. «Тактика випаленої землі» та інші злочин-	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		ні дії комуністичного режиму під час війни.	
83.		Нацистський окупаційний режим: приклад України. Нацистський «новий порядок» в окупованій Європі: загальна характеристика. План «Ост». Зони окупації України: особливості режиму. Становище військовополонених і цивільного населення на окупованих територіях.	
84.		Остарбайтери. Колабораціонізм. Національні військові формування в німецькій армії. Прояви колабораціонізму.	
85.		Голокост: знищення нацистами єврейського населення Європи. Політика «остаточного вирішення єврейського питання»: нацистська расова теорія та методи її реалізації. Гетто, концтабори, табори смерті. Трагедія Бабиного Яру в Києві.	
86.		Опір Голокосту. Праведники народів світу. Діяльність митрополита Андрея Шептицького.	
87.		Український національно-визвольний рух. Акт відновлення Української Держави. Українська повстанська армія (УПА). III Надзвичайний великий збір ОУН(б); еволюція програмних засад українського національно-визвольного руху. Українська головна визвольна рада (УГВР).	
88.		Комуністичний партизанський та інші рухи опору на теренах України. Ідеологія, соціальна база, тактика і стратегія рухів опору в Україні. Радянські партизанські загони і з'єднання. Розгортання в Західній Україні осередків польського руху опору. Польсько-українські відносини.	
89.		Формування антигітлерівської коаліції. Англо-радянський договір про взаємодопомогу і Атлантична хартія. Військово-технічне та інформаційне співробітництво. Ленд-ліз. Вінстон Черчіль.	
90.		Вступ у війну США. Напад Японії на Перл-Гарбор і початок війни на Тихому океані. Декларація Об'єднаних Націй (1942 р.). Тегеранська конференція.	
91.		Воєнні перемоги союзників у 1942–1944 рр. Докорінний перелом у ході німецько-радянської війни: битви під Сталінградом і на Курській дузі. Битва за Дніпро. Вигнання військ гітлерівської коаліції з України. Поразки німців та їхніх союзників у Північній Африці, Італії, на Тихому океані.	
92.		Бойові дії в Центральній та Західній Європі в 1944–1945 рр. Відкриття Другого фронту в Європі Українці у військових формуваннях держав антигітлерівської коаліції. Внесок українського народу в перемогу над наци-	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		ЗМОН.	
93.		Міжнародні конференції. Ялтинська конференція. Битва за Берлін і капітуляція Німеччини. Потсдамська конференція. Атомне бомбардування Хіросіми й Нагасакі. Капітуляція Японії.	
94.		Економічне і суспільне життя під час війни. Переорієнтація економік воюючих держав на воєнні потреби та її соціальні наслідки. Жінки та підлітки на фронті й у тилу.	
95.		Наслідки Другої світової війни для України. Міграції, матеріальні й демографічні втрати внаслідок війни. Відновлення в Україні комуністичного режиму. Депортація з Південної України і Криму татар, німців, болгар, греків і вірмен. Злочини проти людства.	
96.		Література й мистецтво воєнного часу: теми і герої.	
97.		Практичне заняття. Рух Опору в Україні: ідеологія, соціальна база, тактика і стратегія <i>есе «Українська література й мистецтво воєнного часу: теми й герої» мистецтва (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
98.		Практичне заняття. Друга світова війна: сценарії та стратегії воюючих сторін / Світові війни ХХ ст.: спільне та відмінне; <i>есе «Наукові й технічні винаходи зумовлені Другою світовою війною, які змінили життя людства (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
99.		Рідний край у роки Другої світової війни.	
100.		Урок узагальнення (тематична).	
101–105.		Уроки резерву.	

10 клас

Громадянська освіта (70 год)

Рівень стандарту

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
Розділ 1. Особистість та її ідентичність			
1.		Що таке ідентичність? Ідентичність. Види ідентичності. Громадянська ідентичність. Змінний характер ідентичності. Самовизначення. Ідентифікація. Особиста гідність. Совість.	
2.		Соціалізація особистості. Поняття соціалізації. Етапи соціалізації. Суб'єкти соціалізації. Соціалізація як ресурс формування громадянської ідентичності. Соціалізація в сім'ї.	
3.		Соціалізація серед однолітків. Соціалізація серед однолітків. Молодіжні субкультури. Партнерські стосунки в сім'ї. Трансформація моделей сім'ї.	
4.		Практичне заняття. «Хто я?» (усвідомлення своєї ідентичності). / «Чи може людина бути творцем власного життя, або як стати успішною людиною?» мистецтва (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
5.		Самореалізація людини. Самореалізація і розвиток. Індивідуальність особистості. Життєві цінності й пріоритети.	
6.		Активна громадянська позиція. Мобільність і адаптивність людини. Креативність.	
7.		Практичне заняття. «Визначаємо найнеобхідніші умови для самореалізації людини».	
8.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 2. Права і свободи людини			
9.		Людська гідність і права людини. Поняття людської гідності. Людська гідність — основа природного права. Рівноправність. Охорона й захист людської гідності.	
10.		Еволюція прав людини. Природа прав людини. Основоположні права і свободи людини. Покоління прав людини. Класифікація прав людини. Борці за права людини. Майбутнє прав людини.	
11.		Людина і держава. Взаємовідносини «людина – держава». Верховенство права. Права і свободи людини та відповідальність держави за їх дотримання, гарантування та захист. Позитивні і негативні зобов'язання держави.	
12.		Права дитини. Поняття прав дитини. Конвенція ООН про права дитини. Захист прав дитини.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
13.		Практичне заняття. «Організуємо кампанію на захист прав людини у нашому місті» / «Порушення прав дитини та як забезпечити їхнє дотримання в Україні» мистецтва (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
14.		Механізми захисту прав людини і прав дитини. Порушення прав людини. Поняття механізмів захисту прав людини. Міжнародні та європейські стандарти захисту прав людини. Національні механізми захисту прав людини, їх класифікація. Правозахисні організації. Як побудувати ефективний механізм захисту прав дитини в школі.	
15.		Практичне заняття. «Європейський суд з прав людини» / «Чи можна пожертвувати правами однієї людини для захисту прав багатьох?» (на вибір вчителя чи учнів)	
16.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 3. Людина в соціокультурному просторі			
17.		Соціокультурна багатоманітність. Соціальна структура суспільства. Соціальна згуртованість, солідарність і відповідальність. Соціальні цінності. Гендерна, етнічна, конфесійна різноманітність. Рівність.	
18.		Ефективна комунікація. Роль спілкування в житті людини й суспільства. Вербальна й невербальна комунікація.	
19.		Практичне заняття. «Культурне різноманіття нашого краю» / «Гендерна різноманітність» / «Організуємо кампанію проти ксенофобії (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
20.		Стереотипи та упередження. Поняття стереотипів і упереджень. Забобони. Шляхи подолання стереотипів.	
21.		Практичне заняття. «Подолання стереотипів»/ «Вчимося вирішувати проблему (у класі, школі)» (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
22.		Дискримінація. Поняття дискримінації. Основні форми та прояви дискримінації. Толерантність та інклюзія.	
23.		Конфлікти. Поняття конфлікту та його види. Стадії конфлікту. Способи подолання конфліктів. Переговори і медіація. Консенсус і компроміс.	
29.		Практичне заняття. «Створення шкільного центру медіації» / «Розв'язання конфліктів у нашій школі» (на вибір вчителя чи учнів).	
24.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 4. Демократичне суспільство та його цінності			
25.		Демократична держава. Демократія. Виникнення і зміст демократії. Цінності демократії. Демократичні інститути. Конституція та її призначення.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
26.		Державна влада. Виборче право. Законодавча, виконавча та судова влада в демократичних країнах. Принципи виборчого права. Етапи виборчого процесу.	
27.		Політичні партії та громадянські організації. Роль політичних партій в розвитку демократії. Правовий статус політичних партій в Україні. Діяльність та вплив політичних партій на демократію. Громадські організації: правовий статус, діяльність та вплив на демократію.	
28.		Громадянське суспільство. Поняття громадянського суспільства. Функції громадянського суспільства. Роль громадян у становленні й функціонуванні громадянського суспільства. Громадянське суспільство та правова держава.	
29.		Громада. Поняття громади. Роль громади в житті людини, суспільства, держави. Реалізація та захист громадою своїх прав і законних інтересів. Вплив громадян на вирішення проблем громади.	
30.		Громадянська участь у житті суспільства. Роль громадянина у демократизації суспільства. Демократичний громадянин. Культура громадянськості. Активна громадянська позиція.	
31.		<i>Практичне заняття. «Учнівський моніторинг: «Статут школи та забезпечення прав дитини в навчальному закладі» / «Участь шкільної молоді у прийнятті рішень в місцевій громаді» (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
32.		Школа — простір демократії. Шкільна громада. Взаємодія учнів, учителів, батьків, шкільної адміністрації в організації шкільного життя. Врядування та управління школою.	
33.		<i>Практичне заняття. «Створюємо шкільні правила разом» (написання та внесення змін до шкільного статуту).</i>	
34.		Шкільне самоврядування. Шкільне самоврядування (учнівське, вчительське, батьківське). Принципи та цінності учнівського самоврядування. Моделі учнівського самоврядування. Школа і місцева громада.	
35.		<i>Практичне заняття. «Вибори до органів місцевого самоврядування». /«Організація і проведення загальношкільного громадського слухання щодо... (користування мобільними телефонами, повсякденного носіння шкільної форми, створення електронного класного журналу...)» (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
36.		Дитячі й молодіжні громадські об'єднання. Свобода асоціацій. Дитячі й молодіжні об'єднання й рухи. Створення молодіжної громадської організації. Молодіжні	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		соціальні проекти. Учнівське самоврядування онлайн.	
37.		Практичне заняття. ««Повага до меншин — умова збереження миру» (Папа Римський Іоанн Павло II). / «Створюємо дитячу організацію в школі». (на вибір вчителя чи учнів)	
38.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 5. Світ інформації та мас-медіа			
39.		Комунікація, інформація, медіа. Поняття мас-медіа (медіа). Роль інформації та медіа в сучасному світі. Мас-медіа, комунікація, аудиторія, медіатекст. Різновиди медіа (книга, преса, фото, радіо, кіно, телебачення, Інтернет, мобільний зв'язок) та їхній розвиток. Реклама. Вплив мас-медіа на формування громадської думки та власної позиції людини.	
40.		Медіа і демократія. Свобода, етика і відповідальність. Свобода слова. Обмеження свободи слова. Баланс між свободою вираження поглядів та відповідальністю. Свобода мас-медіа — критерій демократичності суспільства.	
41.		Цензура. Шкільні медіа. Що таке цензура. Замовні матеріали («джинса») та їхні ознаки. Суспільні медіа і їхня місія. Шкільні медіа.	
42.		Маніпулятивний вплив медіа. Маніпуляції в медіа-просторі. Як розпізнати фейкову інформацію, пропаганду. Роль медіа у провокуванні конфліктів та поширенні стереотипів. Що таке «мова ворожнечі», і як її розпізнати.	
43.		Критичне сприйняття та протидія маніпуляціям мас-медіа. Достовірність інформації в мас-медіа. Джерела інформації. Факт та судження. Авторство медіа тексту. Стандарти подання інформації. Критичний аналіз медіатекстів.	
44.		Практичне заняття. «Аналіз медіатексту».	
45.		Інтернет. Приватність та конфіденційність у віртуальному світі. Цифрова ідентичність. Соціальні мережі. Права людини в Інтернеті.	
46.		Безпека та етика поведінки у мережі. Кіберзлочинність. Особливості захисту прав дітей та молоді в Інтернеті.	
47.		Практичне заняття. «Створюємо шкільні медіа» / «Твоя соціальна інформаційна кампанія в школі/громаді» (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
48.		Урок узагальнення (тематична).	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
Розділ 6. Взаємодія громадян і держави в досягненні суспільного добробуту			
49.		Соціальні цілі економіки. Економіка як сфера життя людей. Економічні потреби та блага. Процеси, що забезпечують задоволення потреб: виробництво, розподіл, обмін і споживання. Учасники (суб'єкти) економічних відносин.	
50.		Сталий розвиток. Обмеженість ресурсів. Необхідність раціонального та ефективного використання ресурсів. Вплив діяльності людини на довкілля. Сталий розвиток як спосіб збереження довкілля.	
51.		Ринкова економіка. Принципи ринкової економіки. Кругообіг в ринковій економіці. Попит і пропозиція, ринкова ціна, конкуренція. Функції держави в ринковій економіці. Державний бюджет, податки, напрямки видатків.	
52.		Економіка домогосподарства. Домашнє господарство як власник і споживач. Поняття про раціональне споживання. Права споживачів. Бюджет домогосподарств: види доходів, напрямки витрат, заощадження.	
53.		Практичне заняття. «Родинний бюджет»	
54.		Підприємництво. Підприємницька діяльність. Мета і соціальна відповідальність підприємця. Правовий захист бізнесу.	
55.		Практичне заняття. «Місцевий бюджет: основні статті доходів та видатків» / «Створюємо бізнес-план власного підприємства» (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
56.		Ринок праці. Учасники ринку праці: роботодавці і наймані працівники. Поняття професії, спеціальності, кваліфікації працівника. Заробітна плата як дохід найманого працівника.	
57.		Практичне заняття. «Аналіз попиту на ринку праці і складання резюме»	
58.		Любювання інтересів та корупція. Поняття лобізму. Сутність корупції та корупціогенних ризиків. Причини та наслідки корупції в економіці та політиці. Шляхи подолання корупції.	
59.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 7. Україна, Європа, світ			
60.		Інтеграція та глобалізація. Поняття інтеграції та глобалізації. Вплив глобалізаційних процесів на економіку, культуру, довкілля, людину. Витоки та процес європейської інтеграції. Міграційні процеси. Види та форми сучасної міграції. Виклики сучасного світу.	
62.		Міжнародні відносини та міжнародне право. Поняття міжнародних відносин. Особливості міжнародного пра-	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		ва. Система безпеки. Міжнародне гуманітарне право. Урядові і неурядові міжнародні організації.	
63.		Україна — член європейського та світового співтовариства. Європейське і світове співробітництво. Участь України в ООН, ОБСЄ, Раді Європи, СОТ тощо.	
64.		Практичне заняття. «Глобальні проблеми сучасності». / «Організуємо Місію ООН з подолання наслідків стихійного лиха». / «Молодіжні ініціативи та волонтерство в різних країнах світу» (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
65.		Європейський вибір України. Угода про асоціацію Україна – ЄС.	
66.		Практичне заняття. «Економічні, соціальні та політичні переваги вступу до ЄС». / «Шукаємо ровесників та однодумців із інших країн для співпраці у рамках соціального проекту засобами Інтернету» (на вибір вчителя чи учнів).	
67.		Урок узагальнення (тематична).	
68.		Підсумкове узагальнення.	
69–70.		Уроки резерву.	

10 клас
ПРАВОЗНАВСТВО
(105 год)
Профільний рівень
(Суспільно-гуманітарний напрям, правовий профіль)

Блок I. «ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА»

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
Розділ 1. Держава (23 год)			
1.		Вступ. Мета, завдання й особливості курсу. Як працювати на уроках і вдома. Навчальна й довідкова література.	
Тема 1. Виникнення держави і права (2 год)			
2.		Виникнення держави і права. Влада і суспільство у додержавний період. Причини виникнення держави і права.	
3.		Теорії походження держави і права. Теорії походження держави і права. Шляхи походження держави та права. Історичні типи держав.	
Тема 2. Поняття, ознаки, сутність держави (4 год)			
4..		Держава. Поняття та ознаки держави. Сутність держави. Суверенітет та його види.	
5.		Класифікація функцій держави. Поняття та види функцій держави.	
6.		Здійснення функцій державою. Форми реалізації функцій держави. Методи здійснення функцій держави.	
7.		Правова держава. Громадянське суспільство.	
Тема 3. Державний лад (4 год)			
8.		Державний лад. Форми державного правління. Поняття державного ладу. Форма державного правління. Монархія та її види. Республіка та її види.	
9.		Форми державного устрою. Форма державного (територіального) устрою. Унітарна держава. Автономія. Складна держава. Федерація та її види. Імперія (метрополія, колонія). Конфедерація.	
10.		Державно-політичний режим. Форма державно-політичного режиму. Демократичний політичний режим.	
11.		Форми державно-політичного режиму. Недемократичний політичний режим. Перехідні режими.	
12.		Практичне заняття: Порівняльна характеристика державного ладу різних країн.	
13.		Урок узагальнення (оцінка за теми 1–3).	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
Тема 4. Народовладдя (4 год)			
14.		Поняття народовладдя. Виборче право. Поняття народовладдя та народного волевиявлення. Безпосередня та представницька демократії. Поняття і види виборів. Виборче право. Активне виборче право. Пасивне виборче право.	
15.		Принципи виборчого права. Електорат. Абсентеїзм. Виборчі цензи. Прямі та непрямі вибори. Види виборів за територією, за об'єктом, за часом проведення, за правовими наслідками	
16.		Поняття та види виборчих систем. Поняття та види виборчих систем. Мажоритарна система та її види. Пропорційна виборча система та її види. Змішана виборча система та її види. Імперативний мандат. Вільний мандат.	
16.		Виборчий процес. Референдум. Плебісцит. Виборчий процес. Одномандатний та багатомандатний виборчий округи. Поняття і види референдумів. Плебісцит. Порядок призначення та проведення референдуму.	
Тема 5. Органи державної влади та місцеве самоврядування (4 год)			
17.		Державна влада. Державний орган. Державна влада та її ознаки. Ознаки державного апарату. Принципи організації державного апарату. Державний орган. Класифікація органів держави. Законодавча влада: поняття, завдання. Парламент. Бікамералізм. Омбудсман.	
18.		Уряд та центральні органи виконавчої влади. Виконавча влада: поняття, завдання. Органи виконавчої влади (глава держави, монарх, президент, уряд). Англосаксонська та континентальна системи урядів. Центральні органи виконавчої влади. Міністерство. Імпічмент.	
19.		Місцеве самоврядування. Місцеве самоврядування (місцеве самоуправління). Континентальна, англосаксонська та радянська моделі місцевого самоврядування	
20.		Судова влада. Судова влада: поняття, завдання. Суд. Юрисдикція судів. Інстанція суду. Конституційний суд. Суд присяжних. Апеляція. Касація. Правоохоронні органи: поняття, основні напрямки діяльності.	
Тема 6. Держава, особа, суспільство (2 год)			
21.		Держава, особа, суспільство. Співвідношення держави, особи, суспільства. Людина. Індивід. Індивідуальність. Особистість. Особа. Фізична особа. Юридична особа.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
22.		Громадянство. Громадянство: набуття і припинення. Апатриди, біпатриди. Іноземець. Біженець. Громадянство: поняття, підстави набуття і припинення. Іноземці, апатриди, біпатриди.	
24.		Практичне заняття: Право на громадянство	
25.		Урок узагальнення (оцінка за теми 4–6).	
Розділ 2. Право (33 год)			
Тема 1. Право — особливий вид соціальних норм (3 год)			
26.		Соціальні норми. Система соціальних норм. Місце і роль права в цій системі.	
27.		Право. Поняття права. Ознаки права. Об'єктивне та суб'єктивне право.	
28.		Функції права та їх види. Функції права та їх види. Основоположні принципи права (справедливості, рівності, свободи, гуманізму). Загальні принципи права (пропорційності, правової визначеності, розумності, добросовісності). Реалізація норм права.	
29.		Практичне заняття: Особливості норм права.	
Тема 2. Система права (3 год)			
30.		Система права. Правова система. Поняття системи права як внутрішньої його організації. Правова система, правові сім'ї.	
31.		Норма права. Норма права та її структура. Види правових норм.	
32.		Правове регулювання і правові інститути. Галузь права. Поняття предмету і методу правового регулювання. Правовий інститут та його види. Галузь права. Публічне право. Приватне право.	
Тема 3. Форми права. Джерела права (2 год)			
33.		Джерела права. Правовий звичай. Релігійно-правові норми. Правовий прецедент.	
34.		Форми права. Нормативний договір. Нормативно-правовий акт. Міжнародно-правовий акт. Міжнародний договір.	
35.		Практичне заняття: Особливості норм права .	
Тема 4. Законодавство (3 год)			
34.		Поняття законодавства. Право і законодавство. Система законодавства. Структура законодавства та її види.	
35.		Нормативний припис. Індивідуальний припис. Нормативний інститут. Галузь законодавства. Види нормативних актів. Дія нормативних актів у часі, просторі та щодо кола осіб. Індивідуальний акт.	
36.		Конституція. Закон. Закон: поняття та види. Конституція: ознаки та види. Підзаконні нормативно-правові	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		акти та їх види.	
37.		Урок узагальнення (оцінка за теми 1–4).	
Тема 5. Правотворення. Систематизація законодавства (3 год)			
38.		Правотворення. Правотворчість як процес організації права. Етапи правотворчої діяльності.	
39.		Правозастосування. Правозастосування. Правозастосовний акт. Тлумачення норм права. Способи тлумачення правових норм.	
40.		Систематизація законодавства. Поняття систематизації законодавства. Інкорпорація та її види. Консолідація. Кодифікація та її види. Кодекси, статuti та положення.	
Тема 6. Правовідносини (3 год)			
41.		Правовідносини. Поняття та ознаки правовідносин. Види правовідносин.	
42.		Структура правовідносин. Суб'єкти правовідносин. Об'єкти правовідносин. Зміст правовідносин.	
43.		Юридичні факти. Юридичні факти та їх види. Правоздатність. Дієздатність. Деліктоздатність.	
Тема 7. Правомірна поведінка і правопорушення (5 год)			
44.		Поняття поведінки. Суспільно корисна і суспільно шкідлива поведінка.	
45.		Правомірна поведінка. , її види. Правомірна поведінка. Протиправна поведінка.	
46.		Поняття, ознаки правопорушення.	
47.		Правопорушення. Склад правопорушення. Вина. Прямий та непряий умисел.	
48.		Правопорушення. Необережність. Мотив, мета правопорушення.	
49.		Урок узагальнення (оцінка за теми 5-7)	
Тема 8. Юридична відповідальність (4 год)			
50.		Відповідальність. Відповідальність особи: перспективна і ретроспективна.	
51.		Юридична відповідальність. Поняття, підстави, принципи, цілі й функції юридичної відповідальності.	
52.		Види юридичної відповідальності (адміністративна, дисциплінарна, цивільно-правова, матеріальна, кримінальна, конституційна, кримінально-процесуальна, міжнародно-правова).	
53.		Презумпція невинуватості. Обставини, що виключають юридичну відповідальність. Презумпція невинуватості.	
54.		Практичне заняття: Розв'язання правових ситуацій з тем № 6–8.	
55.		Практичне заняття: Розв'язання правових ситуацій з	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		тем № 6–8.	
Тема 9. Законність і правопорядок (1 год)			
56.		Законність і правопорядок. Поняття законності. Суспільний порядок. Публічний порядок. Правопорядок. Гарантії законності.	
Тема 10. Правосвідомість (1 год)			
57.		Правосвідомість. Правова ідеологія. Правова психологія. Правова культура.	
58.		Урок узагальнення (оцінка за теми 8-10).	

Блок II. «ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА УКРАЇНИ»

Розділ 1. Конституційне право України (44 год)			
Тема 1. Поняття конституційного права України (2 год)			
59.		Загальна характеристика конституційного права України. Загальна характеристика конституційного права України. Предмет, метод і джерела конституційного права. Конституційно-правові відносини та їх види. Суб'єкти конституційно-правових відносин. Конституційно-правові норми та їх особливості.	
60.		Загальна характеристика Конституції України. Загальна характеристика Конституції України. Декларація про державний суверенітет України. Акт проголошення незалежності України. Правонаступництво України.	
Тема 2. Загальні засади конституційного ладу України (3 год)			
61.		Форма правління, форма територіального устрою та політичного режиму України.	
62.		Національні відносини. Національні меншини. Законодавство про мови.	
63.		Державна символіка. Державний Прапор. Державний Герб. Державний Гімн.	
Тема 3. Громадянство України (1 год)			
64.		Громадянство України. Поняття громадянства. Підстави набуття громадянства України. Умови прийняття до громадянства. Підстави припинення громадянства України. Органи, що вирішують питання громадянства.	
Тема 4. Міжнародне право прав людини (4 год)			
65.		Історія розвитку міжнародного права прав людини. Міжнародні стандарти у галузі прав людини: поняття, акти, що їх закріплюють.	
66.		Основоположні права та свободи людини. Покоління прав людини.	
67.		Гарантії та механізми захисту прав і свобод людини: поняття і види.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
68.		Міжнародні договори та системи захисту прав людини. Загальна декларація прав людини. Міжнародні договори з прав людини. Міжамериканська та європейська системи захисту прав людини. Міжнародний моніторинг здійснення та забезпечення прав людини. Система міжнародного захисту прав людини.	
69.		Практичне заняття: Застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних прав і практики Європейського суду з прав людини в Україні	
70.		Урок узагальнення (оцінка за теми 1-4).	
Тема 5. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина (7 год)			
71.		Поняття конституційних прав і свобод людини і громадянина. Гарантії конституційних прав і свобод.	
72.		Особисті (громадянські) права і свободи. Право на свободу світогляду і віросповідання.	
73.		Практичне заняття: Міжнародні гарантії прав людини на свободу світогляду та віросповідання.	
74.		Політичні права і свободи. Право на свободу об'єднання у політичні партії і громадські організації.	
75.		Практичне заняття: Міжнародні гарантії прав дитини.	
76.		Економічні права і свободи. Соціальні права і свободи. Право на соціальний захист. Право на працю.	
77.		Культурні (духовні) права і свободи. Право на освіту.	
78.		Практичне заняття: Міжнародні гарантії прав людини на мир, здоров'я та безпечне довкілля.	
79.		Конституційні обов'язки громадян України. Військовий обов'язок громадян. Військова служба. Альтернативна (невійськова служба).	
80.		Права і обов'язки громадян в умовах надзвичайного та воєнного станів. Правовий статус іноземців, біженців та тимчасово переміщених осіб в Україні.	
81.		Практичне заняття: Запобігання та протидія корупції.	
82.		Урок повторення й узагальнення (оцінка за тему 4-5)	
Тема 6. Народовладдя в Україні (2 год)			
81.		Народне волевиявлення. Референдум: види, порядок призначення (проголошення) та проведення.	
82.		Загальна характеристика виборчої системи України. Види виборчих систем. Види виборів. Виборчий процес.	
Тема 7. Законодавча влада України (3 год)			
83.		Рада України: правовий статус, повноваження та структура. Порядок роботи Верховної Ради України.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
84.		Правовий статус народних депутатів. Вибори народних депутатів України: система, види, організація та проведення.	
85.		Законодавчий процес та його стадії.	
<i>Тема 8. Президент України (2 год)</i>			
86.		Президент України: правовий статус і повноваження. Вибори Президента України: види, організація, проведення. Порядок вступу на посаду.	
87.		Нормативно-правові акти Президента України. Припинення повноважень Президента України. Усунення з поста в порядку імпичменту.	
<i>Тема 9. Виконавча влада України (2 год)</i>			
88.		Уряд та центральні органи виконавчої влади. Кабінет Міністрів України: склад, порядок призначення, повноваження. Повноваження Прем'єр-Міністра. Центральні органи виконавчої влади.	
89.		Урядові органи та місцеві органи виконавчої влади. Урядові органи державного управління (департаменти, служби, інспекції). Місцеві органи виконавчої влади.	
90.		Урок узагальнення (оцінка за теми 6-9)	
<i>Тема 10. Місцеве самоврядування в Україні (2 год)</i>			
91.		Поняття, принципи, система місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування. Матеріальна основа органів місцевого самоврядування.	
92.		Правовий статус депутатів місцевих рад. Сільський, селищний, міський голова.	
93.		Практичне заняття: Вибори до органів місцевого самоврядування.	
<i>Тема 11. Судова влада в Україні (3 год)</i>			
94.		Правосуддя. Принципи судоустрою в Україні. Статус суддів, народних засідателів і присяжних.	
95.		Конституційний суд України: формування, склад, повноваження. Конституційне подання. Конституційне звернення.	
96.		Система судів загальної юрисдикції: структура, повноваження. Місцеві суди. Спеціалізовані суди (господарські та адміністративні). Апеляційні суди. Верховний Суд України. Засади судочинства та етапи судового процесу. Право на справедливий суд.	
<i>Тема 12. Правоохоронні органи України та адвокатура (4 год)</i>			
97.		Прокуратура. Поліція. Прокуратура: система та повноваження. Національна поліція.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
98.		Служба безпеки України: завдання, система, обов'язки, права.	
99.		Адвокатура України. Вимоги до адвоката. Права та обов'язки адвоката. Види адвокатської діяльності.	
100.		Юстиція. Нотаріат. Органи юстиції: завдання та повноваження. Нотаріат. Права та обов'язки нотаріуса. Нотаріальні дії.	
101.		Урок узагальнення (<i>оцінка за теми 10-12</i>)	
102.		Підсумкове узагальнення.	
103-105.		Повторення.	

11 клас
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (1945–2019 рр.)
(52 год)
Рівень стандарту

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
1.		Повторення. Вступ. Уроки вітчизняної історії 1914–1945 рр. Україна на політичній карті Європи в 1914–1945 рр. Поразка спроб відновити українську державність. Друга світова війна в історичній пам'яті. Періодизація історії України другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Особливості курсу історії України 1945–2019 рр.	
<i>Розділ 1. Україна в повосинний період</i>			
2.		Міжнародне становище України. Україна в системі міжнародних відносин. Україна — співзасновниця Організації Об'єднаних Націй (ООН). Участь України в міжнародних організаціях.	
3.		Встановлення кордонів УРСР. Масові депортації. Встановлення кордонів УРСР із сусідніми державами внаслідок переділу західноукраїнських земель. Масові депортації (1944–1946 рр.). Операція «Вісла». Обмін територіями 1951 р. Передання Кримської області до складу УРСР.	
4.		Економічне становище УРСР. Голод 1946–1947 рр. Економічна ситуація в УРСР. Становище сільського господарства. Масовий штучний голод 1946–1947 рр. Відбудова промисловості.	
5.		Внутрішньополітична ситуація в УРСР. Репресивні кампанії радянської влади.	
6.		Радянізація. Національно-визвольний рух у 1944–1950-х рр. Радянізація західноукраїнських областей УРСР. Національно-визвольний рух у 1944–1950-х рр. на території України. «Велика блокада» проти УПА. Ліквідація Греко-католицької церкви в УРСР. Операція «Захід». Українці в повстаннях у таборах ГУТАБу (ГУЛАГу).	
7.		Практичне заняття. Людський вимір війни: демографічні зміни в УРСР. Повсякденне життя повоєнних років / Вирвані з коренем. Депортації українців у 1944–1951 рр.: причини, етапи, наслідки (дослідження тематичних документів) Навчальний проєкт: Україна для ООН. ООН для України. / Студії боротьби за незалежність: від УНР до УПА (продовження кейсу «Як трансформувався український визвольний рух у ХХ столітті?»»)» (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
8.		Культура. Повсякденне життя. Особливості розвитку культури. Освіта та наука. Повсякденне життя.	
9.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 2. Україна в умовах десталінізації			
10.		Внутрішньополітичне становище України. Десталінізація. Внутрішньополітична ситуація. XX з'їзд КПРС. Десталінізація. Реабілітація жертв політичних репресій. Ліквідація ГУТАБу (ГУЛАГу).	
11.		Розвиток господарства. Децентралізація управління економікою. Розвиток промисловості. Становище сільського господарства.	
12.		Початок лібералізації суспільного життя. Зміни соціальної політики. Шістдесятництво. Київський клуб творчої молоді «Сучасник». Національно-визвольний рух: підпільні групи та організації. Зародження дисидентського руху. Антирежимні виступи.	
13.		Розвиток культури. Повсякденне життя. Зміни в освіті. Зросійщення (росіянізація, русифікація). Особливості розвитку культури. Антирелігійна кампанія. Повсякденне життя.	
14.		Практичне заняття. Феномен українського шістдесятництва. Навчальний проект: «В безсмерті холодно. І холодно в житті. О Боже мій! Де дітися поезу?!» Творчість шістдесятників як закономірна реакція на виклики часу./ Ті, хто відкрили шлях у космос (внесок українців в освоєння космічного простору). Есе: «Відлига»: зміни в суспільно-політичних настроях населення України. <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
15.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 3. Україна в період системної кризи радянського ладу			
16.		УРСР у 1970-ті – на початку 1980-х рр. Зміни в системі влади. Конституція УРСР 1978 р. Комуністична диктатура. Вплив міжнародних процесів на ситуацію в Україні.	
17.		Дисидентський рух. Арешти творчої інтелігенції. Іван Дзюба «Інтернаціоналізм чи русифікація?». Активізація дисидентського руху: течії, форми та методи боротьби. Самвидав. «Український вісник». Михайло Брайчевський «Приєднання чи возз'єднання?».	
18.		Українська Гельсінська група. Становище кримських татар. Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод (Українська Гельсінська група/УГГ). Становище кримських татар у місцях депортації та їх боротьба за повернення на батьківщину.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
19.		Економічне становище УРСР у 1970-ті – на початку 1980-х рр. Наростання економічної кризи. Уповільнення темпів зростання промисловості. Неєфективність колгоспного ладу. Провал Продовольчої програми. Етносоціальні зміни в УРСР. Життєвий рівень населення.	
20.		Практичне заняття. Українські дисиденти — виклик системі/Український самвидав: теми, ідеї, автори / Повсякденне життя в місті та в селі (на прикладі кількох українських населених пунктів 1970–1980-х рр.). Навчальний проєкт: 49 сміливців проти режиму (дослідження діяльності УГГ)/ Студії боротьби за незалежність: від зброї до слова (продовження кейсу «Як трансформувався український визвольний рух у ХХ столітті?») /Права людини в СРСР: декларації та реальність». <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
21.		Культурне життя. Особливості розвитку культури. Освіта й наука. Українське поетичне кіно.	
22.		Узагальнення <i>(тематична).</i>	
Розділ 4. Відновлення незалежності України			
23.		Демократизація політичного та громадського життя. Поява неформальних організацій. Українська Гельсінська спілка. Народний рух України за перебудову. Перші вільні вибори до Верховної Ради УРСР (березень 1990 р.). Зародження багатопартійності. Шахтарські страйки.	
24.		Культурне і релігійне життя. Особливості розвитку культури. Відродження релігійного та церковного життя.	
25.		Процеси суверенізації України. Декларація про державний суверенітет України. Революція на граніті. Перетворення Кримської області в Автономну Республіку. Створення Меджлісу кримськотатарського народу.	
26.		Проголошення незалежності України. Спроба державного перевороту в СРСР. Акт проголошення незалежності України.	
27.		Референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Роль України в розпаді СРСР. Міжнародне визнання.	
28.		Практичне заняття. «За живе...» Непоправні наслідки Чорнобильської трагедії./ Злочини комуністичного режиму. Уроки для України сьогодні. Навчальний проєкт: Сто років боротьби за незалежність: 1917–2017. / Український андеграунд: кіно, музика і театр кінця ХХ ст.» <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
29.		Узагальнення <i>(тематична).</i>	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
Розділ 5. Становлення України як незалежної держави			
30.		Початок державотворчих процесів. Державотворчі процеси. «Партія влади». Особливості багатопартійної системи. Прийняття Конституції України 1996 р.	
31.		Економічний розвиток України в 90-х роках. Формування ринкової економіки. Запровадження гривні. Зміни в сільському господарстві. Специфіка приватизації. Матеріальне становище населення.	
32.		Соціальне та суспільно-політичне життя. Демографічна ситуація. Етносоціальна структура. Протидія сепаратизму. Повернення кримських татар на історичну Батьківщину.	
33.		Зовнішня політика України. Відносини України з ЄС, НАТО, США та Росією. Проблема Чорноморського флоту. Ідея Єдиного економічного простору (ЄЕП). Тузлівська криза.	
34.		Помаранчева революція. Президентські вибори 2004 р. Помаранчева революція. Конституційна реформа 2004 р.	
35.		Суспільно-політичне життя України в 2005–2009 рр.	
36.		Суспільно-політичне життя України в 2010–2013 рр. Конституційні зміни, суспільно-політичне життя України в 2010–2013 рр. Харківські угоди 2010 р.	
37.		Практичне заняття. Державне будівництво в незалежній Україні: особливості, здобутки, проблеми / Інтеграція України в європейський та світовий економічний простір: виклики і відповіді./ Основний закон України: умови створення й аналіз основних положень. Навчальний проект: Студії боротьби за незалежність: від культурної до політичної розбудови (завершення кейсу «Як трансформувався український визвольний рух у XXI столітті», презентація). Есе: Помаранчева революція: національний і людський виміри» (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
38.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 6. Творення нової України			
39.		Революція Гідності 2013–2014 рр. Загострення дискусій навколо геополітичного вибору України. Євромайдан. Революція Гідності. Небесна Сотня.	
40.		Агресія Росії проти України. Окупація та анексія Росією Криму. Збройна агресія Росії на сході України. АТО. Реакція світової спільноти на збройну агресію Росії. Санкції проти Росії. Мінські угоди. ООС.	
41.		Суспільно-політичне життя України в 2014–2019 рр. Відновлення владної вертикалі в ході президентських і парламентських виборів 2014 р.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
42.		Соціально-економічний розвиток України в 2014–2019 рр. Соціально-економічне становище України. Угода про асоціацію між Україною і ЄС. Безвізовий режим для громадян України в країні ЄС.	
43.		Релігійне життя. Релігійне життя. Створення Православної церкви України. Надання Томосу.	
44.		Практичне заняття. Екологічні проблеми України. Подолання наслідків Чорнобильської катастрофи / Зовнішні та внутрішні загрози суверенітету України в умовах «гібридної війни». Навчальний проект: «У 1918 р. Україна здобула незалежність, у 1991 р. — відновила, сьогодні — захищає» (завершення проекту з укладання інтерактивної стрічки часу, яка відображає неперервність і спадкоємність державотворчих процесів у ХХ–ХХІ ст., презентація проекту)./ Усна історія Майданів: від Революції на граніті до Революції Гідності (електронна Книга пам'яті). Есе: Відверта розмова з воїнами АТО/ООС, однолітками — внутрішньопереміщеними особами. <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
45.		Культурне життя. Особливості розвитку культури. Реформи в освіті. Тенденції розвитку науки.	
46.		Українці в світі. Зв'язки з українською діаспорою.	
47.		Наш край у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.	
48.		Узагальнення (тематична).	
49.		Підсумковий урок.	
50–52.		Уроки резерву.	

11 клас

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (1939–2019 рр.) (105 год)

Профільний рівень

(Суспільно-гуманітарний напрям, історичний профіль)

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
1.		Вступ. Періодизація історії України другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Особливості курсу історії України 1945–2019 рр.	
2.		Повторення. Уроки вітчизняної історії 1914–1945 рр. Україна на політичній карті Європи в 1914–1945 рр. Поразка спроб відновити українську державність. Друга світова війна в історичній пам'яті.	
Розділ І. Україна в повоєнний період			
3.		Міжнародне становище України. Україна в системі міжнародних відносин. Україна — співзасновниця Організації Об'єднаних Націй (ООН). Участь України в міжнародних організаціях.	
4.		Встановлення кордонів УРСР. Встановлення кордонів УРСР із сусідніми державами внаслідок переділу західноукраїнських земель. Обмін територіями 1951 р. Передача Кримської області до складу УРСР.	
5.		Масові депортації (1944–1946 рр.). Операція «Вісла».	
6.		Економічне становище УРСР. Економічна ситуація в УРСР. Відбудова промисловості. Становище сільського господарства.	
7.		Масовий штучний голод 1946–1947 рр.	
8.		Внутрішньополітична ситуація в УРСР. Репресивні кампанії радянської влади.	
9.		Урок узагальнення (тематична).	
10.		Радянізація західноукраїнських областей УРСР.	
11.		Національно-визвольний рух у 1944–1950-х рр. на території України. «Велика блокада» проти УПА. Операція «Захід».	
12.		Ліквідація Греко-католицької церкви в УРСР.	
13.		Урок узагальнення (тематична).	
14.		Українці в повстаннях у таборах ГУТАБу (ГУЛАГу).	
15.		Практичне заняття. Людський вимір війни: демографічні зміни в УРСР. Повсякденне життя повоєнних років Навчальний проект: Студії боротьби за незалежність: від УНР до УПА (продовження кейсу «Як трансформувалася український визвольний рух у ХХ столітті?»)» /	
16		Практичне заняття. Вирвані з коренем. Депортації українців у 1944–1951 рр.: причини, етапи, наслідки	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		(дослідження тематичних документів)/ Навчальний проект: Україна для ООН. ООН для України (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
17.		Культура. Особливості розвитку культури. Освіта і наука.	
18.		Повсякденне життя.	
19.		Урок узагальнення (тематична).	
Розділ 2. Україна в умовах десталінізації			
24.		Внутрішньополітичне становище України. Внутрішньополітична ситуація. XX з'їзд КПРС. Десталінізація.	
25.		Реабілітація жертв політичних репресій. Ліквідація ГУТАБу (ГУЛАГу).	
26.		Розвиток господарства. Децентралізація управління економікою. Розвиток промисловості.	
27.		Становище сільського господарства.	
28.		Початок лібералізації суспільного життя. Зміни соціальної політики. Київський клуб творчої молоді «Сучасник».	
29.		Шістдесятництво.	
30.		Національно-визвольний рух: підпільні групи та організації. Зародження дисидентського руху. Антирежимні виступи.	
31.		Урок узагальнення (тематична).	
32.		Розвиток культури. Зміни в освіті. Зросійщення (росіянізація, русифікація).	
33.		Особливості розвитку культури. Антирелігійна кампанія.	
34.		Повсякденне життя.	
35.		Практичне заняття. Феномен українського шістдесятництва. Навчальний проект: Ті, хто відкрили шлях у космос (внесок українців в освоєння космічного простору).	
36.		Практичне заняття. Навчальний проект: «В безсмерті холодно. І холодно в житті. О Боже мій! Де дітися поету?!» Творчість шістдесятників як закономірна реакція на виклики часу. Есе: «Відлига»: зміни в суспільно-політичних настроях населення України» (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
37.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 3. Україна в період системної кризи радянського ладу			
38.		УРСР у 1970-ті – на початку 1980-х рр. Зміни в системі влади. Конституція УРСР 1978 р. Комуністична диктатура. Вплив міжнародних процесів на ситуацію в Україні.	
39.		Дисидентський рух. Арешти творчої інтелігенції. Іван Дзюба «Інтернаціоналізм чи русифікація?». Активізація дисидентського руху: течії, форми та методи боротьби.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
40.		Самвидав. «Український вісник». Михайло Брайтчевський «Приєднання чи возз'єднання?».	
41.		Опозиційний рух в кінці 70-х – на початку 80-х рр. Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод (Українська Гельсінська група/УГГ).	
42.		Кримськотатарський національний рух. Становище кримських татар у місцях депортації та їх боротьба за повернення на батьківщину.	
43.		Економічне становище УРСР у 1970-ті – на початку 1980-х рр. Наростання економічної кризи. Уповільнення темпів зростання промисловості.	
44.		Сільське господарство. Неefективність колгоспного ладу. Провал Продовольчої програми.	
45.		Етносоціальні зміни в УРСР. Життєвий рівень населення.	
46.		Практичне заняття. Українські дисиденти — виклик системі. / Український самвидав: теми, ідеї, автори. Навчальний проект: 49 сміливців проти режиму (дослідження діяльності УГГ) (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
47.		Практичне заняття. Повсякденне життя в місті та в селі (на прикладі кількох українських населених пунктів 1970–1980-х рр.). Навчальний проект: Права людини в СРСР: декларації та реальність.» (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
48.		Практичне заняття. Навчальний проект: Студії боротьби за незалежність: від зброї до слова (продовження кейсу «Як трансформувався український визвольний рух у ХХ столітті?»).	
49.		Культурне життя. Особливості розвитку культури. Освіта. Наука. Українське поетичне кіно.	
50.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 4. Відновлення незалежності України			
52.		Демократизація політичного та громадського життя. Поява неформальних організацій. Українська Гельсінська спілка. Народний рух України за перебудову.	
53.		Перші вільні вибори до Верховної Ради УРСР (березень 1990 р.). Зародження багатопартійності. Шахтарські страйки.	
54.		Культурне життя. Особливості розвитку культури.	
55.		Релігійне відродження. Відродження релігійного та церковного життя.	
56.		Процеси суверенізації України. Декларація про державний суверенітет України. Революція на граніті.	
57.		Створення Автономної Республіки Крим Перетворення Кримської області в Автономну Республіку. Створення Меджлісу кримськотатарського народу.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
58.		Проголошення незалежності України. Спроба державного перевороту в СРСР. Акт проголошення незалежності України.	
59.		Референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Роль України в розпаді СРСР. Міжнародне визнання.	
60.		Практичне заняття. «За живе...» Непоправні наслідки Чорнобильської трагедії. Навчальний проєкт: Сто років боротьби за незалежність: 1917–2017.	
61.		Практичне заняття. Злочини комуністичного режиму. Уроки для України сьогодні.	
62.		Практичне заняття. Навчальний проєкт: Український андеграунд: кіно, музика і театр кінця ХХ ст.	
63.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 5. Становлення України як незалежної держави			
64.		Початок державотворчих процесів. Державотворчі процеси.	
65.		Формування багатопартійності. «Партія влади». Особливості багатопартійної системи.	
66.		Прийняття Конституції України 1996 р.	
67.		Економічний розвиток України в 90-х роках. Промисловість. Формування ринкової економіки. Запровадження гривні.	
68.		Зміни в сільському господарстві. Специфіка приватизації.	
69.		Матеріальне становище населення. Соціальне життя. Демографічна ситуація. Етносоціальна структура.	
70.		Протидія сепаратизму. Повернення кримських татар на історичну Батьківщину.	
71.		Зовнішня політика України. Відносини України з ЄС, НАТО, США.	
72.		Відносини України з Росією. Проблема Чорноморського флоту. Ідея Єдиного економічного простору (ЄЕП). Тузлівська криза.	
73.		Узагальнення (тематична).	
74.		Помаранчева революція. Президентські вибори 2004 р. Помаранчева революція.	
75.		Конституційна реформа 2004 р.	
76.		Суспільно-політичне життя України в 2005–2009 рр.	
77.		Конституційні зміни. Харківські угоди 2010 р.	
78.		Суспільно-політичне життя України в 2010–2013 рр.	
79.		Практичне заняття. Державне будівництво в незалежній Україні: особливості, здобутки, проблеми. / Основний закон України: умови створення й аналіз основних поло-	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		жень./ (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
80.		Практичне заняття. Інтеграція України в європейський та світовий економічний простір: виклики і відповіді. презентація).	
81.		Практичне заняття. Навчальний проект: Студії боротьби за незалежність: від культурної до політичної розбудови (завершення кейсу «Як трансформувався український визвольний рух у ХХІ столітті» Есе: Помаранчева революція: національний і людський виміри» (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
82.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 6. Творення нової України			
83.		Євромайдан. Загострення дискусій навколо геополітичного вибору України. Євромайдан.	
84.		Революція Гідності. Небесна Сотня.	
85.		Агресія Росії проти України. Окупація та анексія Росією Криму.	
86.		Збройна агресія Росії на сході України. АТО. Реакція світової спільноти на збройну агресію Росії.	
87.		Мінські угоди. Санкції проти Росії. Мінські угоди. ООС.	
88.		Відновлення влади. Відновлення владної вертикалі в ході президентських і парламентських виборів 2014 р.	
89.		Суспільно-політичне життя України в 2014–2019 рр. Формування громадянського суспільства.	
90.		Соціально-економічний розвиток України в 2014–2019 рр. Соціально-економічне становище України.	
91.		Угода про асоціацію між Україною і ЄС. Безвізовий режим для громадян України в країні ЄС.	
92.		Узагальнення (тематична).	
93.		Релігійне життя. Створення Православної церкви України. Надання Томосу.	
94.		Культурне життя. Особливості розвитку культури. Реформи в освіті. Тенденції розвитку науки.	
95.		Українці в світі. Зв'язки з українською діаспорою.	
96.		Практичне заняття. Екологічні проблеми України. Подолання наслідків Чорнобильської катастрофи / Зовнішні та внутрішні загрози суверенітету України в умовах «гібридної війни» (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
97.		Практичне заняття. Навчальний проект: «У 1918 р. Україна здобула незалежність, у 1991 р. — відновила, сьогодні — захищає» (завершення проекту з укладання інтерактивної стрічки часу, яка відображає неперервність і спадкоємність державотворчих процесів у ХХ–ХХІ ст., презентація проекту)./	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		Есе: Відверта розмова з воїнами АТО/ООС, однолітками — внутрішньопереміщеними особами. <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці)</i>	
98.		Наш край у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Повоєнна розбудова краю. Розвиток промисловості й сільського господарства.	
99.		Особливості регіональних процесів у 1985–1991 рр. Участь жителів краю у подіях, що сприяли суверенізації та проголошенню незалежності України. Особливості процесу суспільно-політичних перетворень краю.	
100.		Наш край в сучасності. Соціально-економічний розвиток регіону на сучасному етапі. Особливості культурного розвитку краю. Розвиток освіти, науки, культури. Повсякденне життя.	
101.		Узагальнення <i>(тематична)</i> .	
103–103.		Повторення.	
104–105.		Уроки резерву.	

11 клас
ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ
(35 год)
Рівень стандарту

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
<i>Розділ 1. Облаштування повоєнного світу</i>			
1.		Післявоєнний світ. ООН. Риси Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. Організація Об'єднаних Націй (ООН). Спеціалізовані організації під егідою ООН. «Загальна декларація прав людини» (1948 р.) і міжнародні пакти про права людини (1966 р.).	
2.		Радянська окупація Східної Європи. Поділ Німеччини.	
3.		Початок Холодної війни. Меморандум Дж. Кеннана і промова В. Черчіля в Фултоні. Доктрина Г. Трумена і «План Маршалла».	
4.		Закріплення біполярності світу. НАТО та Організація Варшавського договору (ОВД): закріплення біполярності світу.	
5.		Узагальнення (тематична).	
<i>Розділ 2. Держави Північної Америки та Західної Європи: формування постіндустріального суспільства</i>			
6.		Основні тенденції розвитку політичних систем країн Заходу у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Концепція постіндустріального (інформаційного) суспільства. Зміцнення демократії на Заході після Другої світової війни: розширення прав людини.	
7.		Утвердження принципів громадянського суспільства. Падіння авторитарних режимів у Південно-Західній Європі в 1970-х рр. Утвердження принципів громадянського суспільства. Тенденції повоєнного розвитку партійних систем.	
8.		Суспільно-політичні рухи в країнах Заходу. Рух афроамериканців США за громадянські права. Мартин Лютер Кінг. Молодіжні виступи кінця 1960-х рр. Рух гіпі. Прояви етнонаціоналізму (проблеми Квебеку, Ольстеру, баскське питання). Боротьба за права конфесійних, мовних і сексуальних меншин.	
9.		Глобалізація. Транснаціональні корпорації. НТР і зростання ролі професійних фахівців і техніків. Перехід від виробництва товарів до виробництва послуг. Політика зменшення соціальної нерівності.	
10.		Соціально-економічний розвиток в країнах Заходу. «Німецьке економічне диво». Рейганоміка. Тетчеризм.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		Соціальне ринкове господарство. Шведська соціальна модель.	
11.		Об'єднання Німеччини. Європейський союз. Об'єднання Німеччини. Від Європейського економічного співтовариства (ЄС) до Європейського союзу (ЄС). Проблема брексіту. Роль США та ЄС у сучасних міжнародних відносинах.	
12.		Практичне заняття. Процеси демократизації в країнах Західної Європи і Америки у другій половині ХХ – початку ХХІ ст.: причини, специфіка і наслідки. / Молодіжна контркультура: вплив на формування постіндустріального світу. Навчальний проект: Реалізація завдань ООН її спеціалізованими організаціями: приклади діяльності / Українська діаспора в державах Північної Америки та Західної Європи. Есе: Яким має бути сучасний політичний лідер?	
13.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 3. Держави Центрально-Східної Європи: трансформаційні процеси			
14.		Результати Другої світової війни для народів Центрально-Східної Європи. Сталінська модель соціалізму та її втілення в Польщі, Угорщині, Болгарії, Румунії, Чехословаччині. Особливості розвитку Югославії.	
15.		Доля українців у країнах Центрально-Східної Європи. Операція «Вісла». Спроба економічної інтеграції соціалістичного табору. Рада економічної взаємодопомоги (РЕВ).	
16.		Криза комуністичних режимів країн Центрально-Східної Європи. Антикомуністичні виступи: Угорська революція 1956 р. «Празька весна» 1968 р. Спроби модернізації суспільно-політичного устрою та радянська інтервенція в Чехословаччину.	
17.		Постсталінські часи. Наростання системних криз. Завершення епохи Сталіна. «Хрущовська відлига». Наростання системних кризових явищ у країнах регіону в 70–80-х рр. ХХ ст.	
18.		Розпад СРСР і падіння комуністичних режимів у Східній Європі. Перебудова в СРСР. «Оксамитові революції» в країнах Східної Європи. Розпад Радянського Союзу, Югославії та Чехословаччини. Політичні, економічні, соціальні та національні трансформації.	
19.		Країни Центрально-Східної Європи на початку ХХІ ст., їх роль у сучасних міжнародних відносинах. Політична, економічна та ідеологічна експансія Росії в регіоні.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
20.		Узагальнення (оцінка за теми)	
Розділ 4. Держави Азії, Африки та Латинської Америки: вибір шляхів розвитку			
21.		Японія. Повоєнне реформування держави. Хірохіто. Джерела та наслідки економічного піднесення. Внутрішньо- та зовнішньополітичні пріоритети.	
22.		Китай. Проголошення КНР. Культ особи Мао Цзедуна. Великий стрибок, комуни, культурна революція. Трансформаційні процеси в Китаї на зламі XX–XXI ст. Ден Сяопін.	
23.		Утворення Індійської республіки та Пакистану. Конфесійне протистояння в регіоні. ИНК. Індіра Ганді. Індія на зламі XX–XXI ст.	
24.		Країни Африки та Близького Сходу. Утворення Ізраїлю. Близькосхідна проблема та шляхи її врегулювання. Ісламська революція в Ірані. «Арабська весна». Конфлікт у Сирії. Терористична діяльність. Ісламська держава Іраку і Леванту. Деколонізація Африки. Крах апартеїду. Країни регіону на зламі XX–XXI ст.	
25.		Латинська Америка. Латинська Америка: особливості соціально-економічного та політичного розвитку країн регіону. Революція на Кубі. Фідель Кастро. Проблеми політичного та економічного життя латиноамериканських держав на зламі XX–XXI ст.	
26.		Практичне заняття. Моделі інноваційного розвитку нових азійських незалежних держав. Навчальний проект: «Празька весна» 1968 року. / Роль лідерів у трансформаційних процесах у країнах Східної Європи на зламі 1980–1990-х рр. (на прикладі Вацлава Гавелла, Леха Валенси, інших). Есе: Сучасні країни Азії: діалог західної та східної цивілізацій.	
27.		Узагальнення (оцінка за теми)	
Розділ 5. Міжнародні відносини			
28.		Холодна війна. Протистояння НАТО і ОВД. Динаміка Холодної війни. Протистояння НАТО і ОВД. Прояви міжнародної напруженості (Берлінська криза, війна в Кореї, Карибська криза, війни у В'єтнамі й Афганістані).	
29.		Період «розрядки» в міжнародній політиці. Гельсінська конференція 1975 р. Рецидиви Холодної війни на зламі XX–XXI ст. Від біполярного до багатополлярного світу.	
30.		Проблема міжнародного тероризму. Агресія Росії. Агресія Росії проти України в 2014 р. Російсько-українська війна.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
Розділ 6. Повсякденне життя і культура			
31.		Науково-технічна революція. Науково-технічна революція: наукові відкриття, нові галузі наук, високі технології, інтеграція науки і виробництва. Зміни у змісті та характері праці, соціальній структурі суспільства, якості життя людей країн світу. Розвиток систем соціального забезпечення. Становлення постіндустріального (інформаційного) суспільства. Культура «віртуальної реальності». Освітні системи. Університети як автономні осередки науки й освіти.	
32.		Основні тенденції розвитку культури. Розвиток літератури, образотворчого мистецтва, архітектури, музики, театру, кіно й спорту: домінуючі тенденції.	
33.		Практичне заняття. Міжнародні відносини другої половини ХХ – початку ХХІ ст.: точки перетину інтересів. / Демонтаж результатів періоду «розрядки»: причини і наслідки. / Модерне (індустріальне) та пост-модерне (інформаційне) суспільства: тяглість та зміни. Навчальний проєкт: Людина другої половини ХХ і початку ХХІ ст.: творець, митець, захисник. / Винаходи ХХ століття, які скоротили відстані та змінили світ. / Галерея сучасного мистецтва / Олімпійські ігри в сучасному світі. / Визначні пам'ятки сучасної архітектури (створення інтерактивної карти) <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці)</i> .	
34.		Узагальнення (тематична).	
35.		Узагальнення до курсу: Основні тенденції розвитку світу в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Національні та глобальні виклики. Виміри цінностей людського буття в сучасному світі. Україна у світовому співтоваристві.	

11 клас
ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ
(105 год)
Профільний рівень
(Суспільно-гуманітарний напрям,
історичний, філософський профілі)

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
1.		Вступ. Основні тенденції соціально-економічних та політичних перетворень у другій половині XX – на початку XXI ст.	
<i>Розділ 1. Облаштування повоєнного світу</i>			
2.		НАТО та Організація Варшавського договору (ОВД): закріплення біполярності світу.	
3.		Організація Об'єднаних Націй (ООН). Спеціалізовані організації під егідою ООН.	
4.		«Загальна декларація прав людини» (1948 р.) і міжнародні пакти про права людини (1966 р.).	
5.		Радянська окупація Східної Європи.	
6.		Початок Холодної війни. Меморандум Дж. Кеннана і промова В. Черчіля в Фултоні.	
7.		Доктрина Г. Трумена і «План Маршалла».	
8.		Поділ Німеччини.	
9.		Риси Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.	
10.		<i>Практичне заняття.</i> Навчальний проект: Реалізація завдань ООН її спеціалізованими організаціями: приклади діяльності.	
11.		Узагальнення (тематична).	
<i>Розділ 2. Держави Північної Америки та Західної Європи: формування постіндустріального суспільства</i>			
12.		Концепція постіндустріального (інформаційного) суспільства.	
13.		Зміцнення демократії на Заході після Другої світової війни: розширення прав людини.	
14.		Падіння авторитарних режимів у Південно-Західній Європі в 1970-х рр.	
15.		Утвердження принципів громадянського суспільства.	
16.		Тенденції повоєнного розвитку партійних систем.	
17.		Рух афроамериканців США за громадянські права. Мартин Лютер Кінг.	
18.		Молодіжні виступи кінця 1960-х рр. Рух гіпі.	
19.		Прояви етнонаціоналізму (проблеми Квебеку, Ольстеру, баскське питання).	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
20.		Боротьба за права меншин. Боротьба за права конфесійних, мовних і сексуальних меншин.	
21.		Транснаціональні корпорації. НТР і зростання ролі професійних фахівців і техніків.	
22.		Перехід від виробництва товарів до виробництва послуг.	
23.		Політика зменшення соціальної нерівності.	
24.		Практичне заняття. Процеси демократизації в країнах Західної Європи і Америки у другій половині ХХ – початку ХХІ ст.: причини, специфіка і наслідки./ Навчальний проект: Українська діаспора в державах Північної Америки та Західної Європи (на вибір учителя/учительки або учня/учениці).	
25.		Узагальнення (тематична).	
26.		«Німецьке економічне диво».	
27.		Рейганоміка.	
28.		Тетчеризм.	
29.		Соціальне ринкове господарство.	
30.		Шведська соціальна модель.	
31.		Об'єднання Німеччини.	
32.		Європейський союз. Від Європейського економічного співтовариства (ЄС) до Європейського союзу (ЕС).	
33.		Проблема брексіту.	
34.		Роль США та ЄС у сучасних міжнародних відносинах.	
35.		Практичне заняття. Молодіжна контркультура: вплив на формування постіндустріального світу. Есе: Яким має бути сучасний політичний лідер? (на вибір учителя/учительки або учня/учениці).	
36.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 3. Держави Центрально-Східної Європи: трансформаційні процеси			
37.		Результати Другої світової війни для народів Центрально-Східної Європи.	
38.		Сталінська модель соціалізму та її втілення в країнах Центрально-Східної Європи. Польща.	
39.		Угорщина.	
40.		Болгарія.	
41.		Румунія.	
42.		Чехословаччина.	
43.		Особливості розвитку Югославії.	
44.		Доля українців у країнах Центрально-Східної Європи. Операція «Вісла».	
45.		Спроба економічної інтеграції соціалістичного табору. Рада економічної взаємодопомоги (РЕВ).	
46.		Криза комуністичних режимів країн Центрально-Схід-	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		ної Європи.	
47.		Узагальнення (тематична).	
48.		Антикомуністичні виступи. Угорська революція 1956 р.	
49.		«Празька весна» 1968 р. Спроби модернізації суспільно-політичного устрою та радянська інтервенція в Чехословаччину.	
50.		Завершення епохи Сталіна.	
51.		«Хрущовська відлига».	
52.		Наростання системних кризових явищ у країнах регіону в 70–80-х рр. ХХ ст.	
53.		<i>Практичне заняття.</i> Навчальний проект: «Празька весна» 1968 року.	
54.		Перебудова в СРСР	
55.		«Оксамитові революції» в країнах Східної Європи.	
56.		Розпад Радянського Союзу,	
57.		Розпад Югославії та Чехословаччини. Політичні, економічні, соціальні та національні трансформації.	
58.		Країни Центрально-Східної Європи на початку ХХІ ст., їх роль у сучасних міжнародних відносинах.	
59.		Експансія Росії. Політична, економічна та ідеологічна експансія Росії в регіоні.	
60.		<i>Практичне заняття.</i> Навчальний проект: Роль лідерів у трансформаційних процесах у країнах Східної Європи на зламі 1980–1990-х рр. (на прикладі Вацлава Гавела, Леха Валенси, інших).	
61.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 4. Держави Азії, Африки та Латинської Америки: вибір шляхів розвитку			
62.		Японія. Повоєнне реформування держави. Хірохіто.	
63.		Японія на зламі ХХ–ХХІ ст. Джерела та наслідки економічного піднесення. Внутрішньо- та зовнішньополітичні пріоритети.	
64.		Китай. Проголошення КНР. Культ особи Мао Цзедун. Великий стрибок, комуни, культурна революція.	
65.		Китай на зламі ХХ–ХХІ ст. Трансформаційні процеси в Китаї на зламі ХХ–ХХІ ст. Ден Сяопін.	
66.		Утворення Індійської республіки та Пакистану. Конфесійне протистояння в регіоні. ІНК. Індіра Ганді.	
67.		Індія на зламі ХХ–ХХІ ст.	
68.		Утворення Ізраїлю.	
69.		Близькосхідна проблема та шляхи її врегулювання.	
70.		<i>Практичне заняття.</i> Навчальний проект: Моделі інноваційного розвитку нових азійських незалежних держав.	
71.		Узагальнення (тематична).	
72.		Ісламська революція в Ірані.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
73.		«Арабська весна».	
74.		Конфлікт у Сирії. Терористична діяльність. Ісламська держава Іраку і Леванту.	
75.		Країни Африки. Декolonізація. Крах апартеїду.	
76.		Країни Африки регіону на зламі ХХ–ХХІ ст.	
77.		Латинська Америка: особливості соціально-економічного та політичного розвитку країн регіону.	
78.		Революція на Кубі. Фідель Кастро	
79.		Проблеми політичного та економічного життя латиноамериканських держав на зламі ХХ–ХХІ ст.	
80.		Практичне заняття. Есе: Сучасні країни Азії: діалог західної та східної цивілізацій.	
81.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 5. Міжнародні відносини			
82.		Динаміка Холодної війни. Протистояння НАТО і ОВД.	
83.		Прояви міжнародної напруженості. Берлінська криза.	
84.		Карибська криза.	
85.		Війна в Кореї.	
86.		Війна у В'єтнамі.	
87.		Війна в Афганістані.	
88.		Узагальнення (тематична).	
85.		Період «розрядки» в міжнародній політиці. Гельсінська конференція 1975 р.	
86.		Рецидиви Холодної війни на зламі ХХ–ХХІ ст.	
87.		Від біполярного до багатополарного світу.	
88.		Проблема міжнародного тероризму.	
89.		Агресія Росії проти України в 2014 р	
90.		Російсько-українська війна.	
91.		Практичне заняття Міжнародні відносини другої половини ХХ – початку ХХІ ст.: точки перетину інтересів. / Демонтаж результатів періоду «розрядки»: причини і наслідки. (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
92.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 6. Повсякденне життя і культура			
93.		Науково-технічно революція: наукові відкриття, нові галузі наук, високі технології, інтеграція науки і виробництва.	
94.		Соціальні зміни. Зміни у змісті та характері праці, соціальної структурі суспільства, якості життя людей країн світу. Розвиток систем соціального забезпечення.	
95.		Становлення постіндустріального (інформаційного) суспільства. Культура «віртуальної реальності».	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
96.		Освітні системи. Університети як автономні осередки науки й освіти, музики, театру, кіно й спорту: домінуючі тенденції.	
97.		Розвиток літератури: домінуючі тенденції.	
98.		Розвиток образотворчого мистецтва, архітектури: домінуючі тенденції.	
99.		Розвиток музики, театру, кіно, спорту: домінуючі тенденції.	
100.		Практичне заняття Модерне (індустріальне) та постмодерне (інформаційне) суспільства: тяглість та зміни. Навчальний проєкт: Людина другої половини ХХ і початку ХХІ ст.: творець, митець, захисник./ Винаходи ХХ століття, які скоротили відстані та змінили світ./ Галерея сучасного мистецтва / Олімпійські ігри в сучасному світі Визначні пам'ятки сучасної архітектури (створення інтерактивної карти). <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
101.		Узагальнення (тематична).	
102–103.		Підсумкове узагальнення.	
104–105.		Уроки резерву.	

11 клас

Історія: Україна і світ (від 1945 р. до сучасності)

інтегрований курс

(105 год)

Рівень стандарту

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
1.		Вступ. Уроки Другої світової війни. Ціна війни: людські й матеріальні втрати. Зміни політичної карти світу. Спроби відновити українську державність. Переосмислення під впливом війни цінності людського життя й формування сучасної концепції прав людини. Відповідальність людини за наукові й технічні досягнення. Друга світова війна в історичній пам'яті.	
<i>Розділ 1. Повоєнне врегулювання світу. Український вимір</i>			
2.		Підсумки війни: деконструкція фашизму і нацизму. Ялтинська та Потсдамська конференції: домовленості лідерів «Великої трійки» про післявоєнне облаштування світу. Нюрнберзький і Токійський судові процеси.	
3.		Організація Об'єднаних Націй (ООН). Спеціалізовані організації під егідою ООН. «Загальна декларація прав людини» (1948 р.), Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (1948 р.), міжнародні пакти про права людини (1966 р.).	
4.		Політичний статус і міжнародне становище УРСР. Політика «вдосконалення радянської федерації і розширення прав союзних республік»: мотиви, суперечності, результати. Українська РСР як член-засновник ООН та інших міжнародних організацій.	
5.		Узгодження кордонів України з сусідніми державами. Приєднання Закарпаття та обмін населенням.	
6.		Початок «холодної війни». Радянська окупація Східної Європи. Початок «холодної війни». Меморандум Дж. Кеннана. Доктрина Г. Трумена і «План Маршалла». Репатріації. Доля військовополонених і «переміщених осіб».	
7.		Утворення «двополюсного світу». Поляризація євроатлантичного простору: утворення Північноатлантичного союзу (НАТО) і Варшавського блоку (ОВД), поділ Німеччини.	
8.		Практичне заняття. Навчальний проект: Проблема цінності людини в роки «холодної війни» (порівняння правового становища та рівня життя населення в Україні й країнах Заходу)./	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		Есе: Друга світова війна: чи можлива «людяність в нелюдний час»? (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
9.		Узагальнення (тематична).	
10.		Відновлення комуністичного режиму в Україні. Повстанська боротьба. Відновлення компартійно-державних структур в Українській РСР. Політика радянської влади щодо колишніх мешканців окупованих територій, «остарбайтерів» і військовополонених.	
11.		«Радянізація» західних областей УРСР. Ліквідація Української Греко-католицької церкви. Депортації. Операція «Захід».	
12.		Український визвольний рух у 1944–1950-х рр. Роман Шухевич.	
13.		Українсько-польські відносини. Польський варіант «народної демократії». Формування українсько-польського кордону. Обмін населенням між Польщею і УРСР. Збройні дії УПА на Закарзонні. Операція «Вісла». Події Другої світової війни і перших повоєнних років в історичній пам'яті українців і поляків.	
14.		Відновлення ідеологічного контролю в СРСР. Перемога у війні: ідеологічні інтерпретації. «Ждановщина» та її прояви в Україні. «Лисенківщина». Боротьба з «безрідним космополітизмом». Російсько-українські відносини в радянській історичній уяві.	
15.		Повоєнне місто й село. Демографічні зміни в повоєнній Україні: соціальна та національна структура. Відбудова промислових підприємств та міської інфраструктури.	
16.		Місто і село. Голод 1946–1947 рр. Умови та рівень життя міського населення. Радянське село: колгоспи і колгоспники. Голод 1946–1947 рр.	
17.		Практичне заняття. Права людини в СРСР: між деклараціями і реальністю. Есе: Доля людини, яка пережила війну (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
18.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 2. Світ у пошуках нових моделей розвитку			
19.		«Холодна війна». «Холодна війна». Гонка озброєнь. Локальні війни та міжнародні військово-політичні кризи. Джон Кеннеді.	
20.		Посилення консервативних тенденцій у США і СРСР. Відлуння «холодної війни» у внутрішньополітичному житті держав Заходу та «соціалістичного табору»: маккартизм у США, боротьба з «космополітизмом» і антисемітизм у СРСР, радянська концепція «ук-	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		раїнського буржуазного націоналізму».	
21.		Політична та економічна реконструкція Західної Європи. Утвердження в Західній Європі ліберальної демократії та соціальної ринкової економіки. План Маршалла. «Німецьке економічне диво»: причини та соціально-економічні результати.	
22.		Падіння авторитарних режимів. Створення ЄЕС. Падіння авторитарних режимів у Греції, Іспанії та Португалії. Перехід до демократії в Іспанії після смерті Ф. Франко. Створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС).	
23.		Демократичні рухи в Західній Європі та США в 1960–1970-х роках. Прояви неполітичного протесту: бітники і гіпі. Молодіжні виступи кінця 1960-х рр.: причини, прояви, наслідки. Ювеналізація і зародження контркультури. Рок-культура.	
24.		Рух афроамериканців. Боротьба за права меншин. Рух афроамериканців за соціальні та політичні права. Мартин Лютер Кінг. Боротьба за права конфесійних, мовних і сексуальних меншин.	
25.		Лібералізація комуністичного режиму в СРСР. Повстання у сталінських концтаборах і крах ГУЛАГу. Участь українців у повстаннях. Ідейні основи постсталинського (післясталінського) режиму: між консервативним реформізмом і комуністичним фундаменталізмом. Спроби реформування економіки та державно-партійного устрою. XX з'їзд КПРС. Микита Хрущов. Суперечності постсталінського зовнішньополітичного курсу СРСР.	
26.		Посилення бюрократичного централізму в СРСР у 1970-х рр.: реванш комуністичного традиціоналізму.	
27.		Практичне заняття. Постаті української та світової культури (кінематографу, літератури, музики, мистецтва) / Конфлікт людини і системи: поширення явищ контркультури в СРСР (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
28.		Узагальнення (тематична).	
29.		Антикомуністичні виступи у Східній Європі. Угорщина. Криза комуністичних режимів Центрально-Східної Європи в першій половині 1950-х рр. Революція та економічні реформи в Угорщині.	
30.		Чехословаччина. «Празька весна» і радянська інтервенція в Чехословаччину. Економічна інтеграція «соціалістичного табору».	
31.		Особливості суспільного життя «на окраїнах» світових політичних полюсів. Японія. «Японське еко-	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		номічне диво».	
32.		Китай. Будівництво комунізму в Китаї: ідеологія, методи, результати.	
33.		«Самоврядний соціалізм» в Югославії.	
34.		Деколонізація і виникнення «третього світу». Деконізація країн Азії та Африки: передумови, етапи, наслідки. Економічні й суспільні проблеми «третього світу» та пошук шляхів їх розв'язання.	
35.		Вогнища військово-політичних конфліктів у країнах «третього світу». Радянська інтервенція в Афганістан.	
36.		Близькосхідна проблема: арабо-ізраїльський конфлікт. Рух неприєднання.	
37.		Практичне заняття. Молодіжні рухи і рок-культура як соціальне явище 1960–1970-х рр. / Спільне і відмінне в розвитку країн Заходу і країн «соціалістичного табору» / Модель інноваційного розвитку економіки (на прикладі країн Східної Азії). (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
38.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 3. Україна в період «відлиги»			
39.		Нові кордони. Вхідження Кримської області до складу УРСР. Соціально-економічне становище Криму в складі УРСР. Національна структура населення Криму.	
40.		Десталінізація в Українській РСР. Реабілітація комуністичних лідерів і частини діячів мистецтва й науки. Спроби нової «українізації». Хрущовська освітня реформа. Ставлення народу та партійної верхівки до лібералізації комуністичного режиму і політики реформ.	
41.		Спроби реформувати економіку. Диспропорції господарського розвитку УРСР і напрями реформування економіки. Створення раднаргоспів і повернення до централізованого управління народним господарством. Промисловий розвиток УРСР. Наслідки реформ у сільському господарстві України.	
42.		Опозиційний рух: «шістдесятники» і дисиденти. Передумови поширення опозиційних настроїв в українському суспільстві. Клуби творчої молоді. Українські «шістдесятники»: світосприймання, особливості діяльності, творчі здобутки.	
43.		Дисидентський рух в Україні. Його ідейні засади, форми вияву й особливості. Боротьба комуністичного режиму проти дисидентства й «самвидаву».	
44.		Формування контурів української політичної нації. Територіальна, економічна та політична основи украї-	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		нської нації в умовах посттоталітарного режиму. Позиція партійно-радянської номенклатури в Україні. Українсько-радянські концепції минулого. Історичні концепції українських дисидентів. Україна в мистецьких образах.	
45.		Етносоціальна структура населення і повсякденне життя. Національний склад населення УРСР. Соціальні реформи 1950–1960-х рр. та зміни у становищі основних верств населення України. Політика зросійщення.	
46.		Повсякденне життя міського та сільського населення. Інтелектуальні та світоглядні орієнтири української радянської інтелігенції.	
47.		Духовне життя і моральні цінності українського суспільства в умовах посттоталітарного режиму.	
48.		Практичне заняття. Етносоціальна структура і повсякденне життя населення УРСР у повоєнне двадцятиліття /«Розширювати творчі межі соціалістичного реалізму» (О. Довженко, 1955 р.): українська творча інтелігенція в добу хрущовської «відлиги»; (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
49.		Практичне заняття. Шістдесятники: програмні орієнтири і досягнення.	
50.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 4. Формування постіндустріального суспільства			
51.		Науково-технічна революція. НТР: ознаки, етапи та напрями. Роль науково-дослідних центрів: Кремнієва долина в США. Стівен Джобс і Стівен Возняк. «Зелена» та інформаційна революції.	
52.		Світові інтеграційні процеси. Посилення «вертикальної» та «горизонтальної» інтеграції. Транснаціональні корпорації. Випереджуючий розвиток невиноробничої сфери. Зміни у змісті та характері праці.	
53.		Економічні та соціальні зміни у світі в 1960–1980-х рр. Економіка споживання. Зростання сфери послуг. Енергетична криза 1970-х рр. та її наслідки.	
54.		Зміна ролі держави в економічному й соціальному регулюванні: тетчеризм, рейганоміка. Маргарет Тетчер і Рональд Рейган. Шведська соціальна модель. «Середній клас». Технократи в постіндустріальному суспільстві	
55.		Урбанізація і Демографічні зміни в країнах Європи та Америки в 1970–1980-х рр. Емігранти та іммігранти. Проблема старіння населення.	
56.		Зростання освіченості населення. Розвиток освітніх систем і перехід до загальної середньої освіти. Універ-	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		ситети як автономні осередки науки й освіти.	
57.		Західна і радянська системи розподілу суспільних благ. Розподіл суспільних благ у країнах Заходу і в СРСР. Платоспроможний попит і пропозиція в суспільстві споживачів. Зростання товарного дефіциту і зниження якості товарів у СРСР. Розвиток систем соціального забезпечення в 1960–1980-х рр.	
58.		Практичне заняття. «Середній клас» як соціальна основа демократичного суспільства; / Формування постіндустріального суспільства: ознаки, процеси, наслідки; / Роль технократії в постіндустріальному суспільстві; (на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).	
59.		Узагальнення (тематична).	
60.		Криза комуністичних режимів. СРСР. Економічні, соціальні та політичні ознаки кризи в СРСР. Леонід Брежнєв.	
61.		Китай. Реформи Ден Сяопіна в Китаї.	
62.		Югославія. Польща. Посилення відцентрових тенденцій у Югославії. Виникнення «Солідарності» та запровадження військового стану в Польщі.	
63.		Україна в умовах наростання системної кризи комуністичного ладу. Петро Шелест і посилення автономного курсу керівництва УРСР. Володимир Щербицький: «чистка» партійно-державного апарату.	
64.		Українська Гельсінська група. Течії дисидентського руху: національна, релігійна, правозахисна. Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод. Арешти українських дисидентів.	
65.		Концепція «радянського народу». Формування концепції «радянського народу». Мовне зросійщення України. Кампанія критики інтелектуальної діяльності в галузі української історії та літератури.	
66.		Суспільна атмосфера в Україні. Морально-психологічний стан українського суспільства в 1980-х рр. Інтелектуальні та моральні орієнтири українських дисидентів.	
67.		Практичне заняття. Україна в 1960–1980-х рр.: демографічні, етносоціальні та ментальні зміни. / Концепція «радянського народу»: ідеологема й реальність. / Українська молодь 1960–1980-х рр.: інтелектуальні та моральні орієнтири. Навчальний проєкт: Провладна й опозиційна інтелектуальна діяльність як чинник кризи комуністичного режиму / Панівна культура і контркультура України періоду	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		кризи комуністичного режиму. / Постаті української та світової культури (кінематографу, літератури, музики, мистецтва). / Винаходи ХХ століття, які скоротили відстані та змінили світ (<i>на вибір учителя/вчительки або учня/учениці</i>).	
68.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 5. Революційні зміни в Європі. Проголошення незалежності України			
69.		«Прискорення», «гласність», «нове мислення». Політика «перебудови»: цілі, напрями, етапи. Михайло Горбачов. Спроби реформування радянської економіки. Суперечливість політики «гласності». «Нове мислення» у зовнішній політиці СРСР. Особливості «перебудови» в УРСР.	
70.		Лібералізація суспільного та культурного життя. Національні рухи. Реабілітація репресованих і звільнення політичних в'язнів. Спроби реформувати політичну систему СРСР та консолідація консервативних сил. Втрата КПРС монополії на владу.	
71.		Початок демократії. Формування багатопартійності та розгортання національних рухів. Українська контркультура. «Парад суверенітетів» і «новоогарьовський процес».	
72.		Українське суспільство в період «перебудови». Активізація громадських ініціатив в українському суспільстві. «Декларація принципів» Української гельсінської спілки. Народний Рух України за перебудову. В'ячеслав Чорновіл. Перехід частини партійної номенклатури на національні позиції.	
73.		Суспільно-політичні події 1990 р. Перші альтернативні вибори (1990 р.). «Декларація про державний суверенітет України». «Революція на граніті». Формування багатопартійності.	
74.		Повсякденне життя. Національні цінності та ідеологічні орієнтири населення України: регіональні відмінності. Ставлення до праці та державної власності. Початки приватного підприємництва та комерціалізації бюджетної сфери. Життєвий рівень населення. Житлова проблема. Сімейне життя і побут: конфлікт поколінь.	
75.		Осінь народів: революції в Центрально-Східній Європі. Польща: «Солідарність» і «Круглий стіл». Чехословаччина: «Оксамитова революція». Югославія: розпад і громадянська війна.	
76.		Крах комуністичних режимів в Угорщині, Румунії, Болгарії. Об'єднання Німеччини.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
77.		Серпневий заколот 1991 року. Проголошення незалежності України. Спроба державного перевороту 1991 р. і розпад СРСР. Акт проголошення незалежності України.	
78.		Всеукраїнський референдум. Створення СНД. Всеукраїнський референдум. 1991 р. та вибори Президента України. Леонід Кравчук. Створення Союзу Незалежних Держав (СНД).	
79.		Практичне заняття. Суперечності політики «перебудови» (на джерелах з історії України); / На порозі нової ери: шляхи розвитку декомунізованих держав (аналіз стратегічних орієнтирів); Навчальний проект: Сімейне життя і побут населення УРСР: конфлікт поколінь. Есе: Михайло Горбачов: портрет політика. <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
80.		Практичне заняття. Стратегія дій української еліти в умовах «перебудови»: труднощі вибору; / Повсякденне життя населення УРСР в період «перебудови». Навчальний проект: Українська андеграундна культура. Есе: В'ячеслав Чорновіл: громадянин і політик на тлі епохи. <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
81.		Узагальнення (тематична).	
Розділ 6. Україна в сучасному світі			
82.		Україна: труднощі та здобутки державного будівництва. Економіка: між ринком і державним капіталізмом. Кроки до інтеграції України в європейський і світовий економічний простір. Соціально-майнові контрасти. Конституційний процес. Влада та опозиція. Політичні кризи.	
83.		Українські революції на початку XXI ст. Помаранчева революція. Революція гідності. Національна свідомість. Проблеми регіоналізму та сепаратизму.	
84.		Російська агресія проти України. Анексія Криму РФ. Антитерористична операція.	
85.		Культурне життя українського суспільства.	
86.		Церква в сучасній Україні.	
87.		Україна в умовах «багатополярного» світу.	
88.		Зростання ролі США в міжнародних відносинах.	
89.		Росія: між прагненням до світової першості та самоізоляцією.	
90.		Китай: формування нового світового лідера.	
91.		Багатополярність світу і його глобальність.	
92.		Урок узагальнення (тематична).	
93.		Україна: пошуки зовнішньополітичних орієнтирів.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		Давні й нові локальні конфлікти: перспективи розв'язання. Участь України в миротворчих процесах.	
94.		Російсько-українська війна.	
95.		Європейська та євроатлантична інтеграція. Шенгенська зона. Рада Європи. Маастрихтський договір. Утворення Європейського Союзу.	
96.		Розширення ЄС і «політика сусідства». Ідея єдиного європейського цивілізаційного простору. Євроскептицизм.	
97.		Євроінтеграційний поступ України. Українське суспільство та політика перед європейським вибором. Вступ України до Ради Європи.	
98.		Асоціація з ЄС. Безвіз. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Режим безвізового в'їзду в країни ЄС для громадян України. Українці в світі.	
99.		Практичне заняття: Європейський Союз та виклики сучасності / Проблеми регіоналізму і сепаратизму в сучасній Європі; Навчальний проект: Участь України в миротворчих процесах і протидії міжнародному тероризму; / Постаті української та світової культури (кінематографу, літератури, музики, мистецтва); Есе: Чи можна подолати міжнародні конфлікти і вирішити глобальні проблеми людства? <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
100.		Практичне заняття: Інтеграція України в європейський і світовий економічний простір: здобутки і труднощі; / Україна: пошуки зовнішньополітичних орієнтирів; / Культурне життя в незалежній Україні. Навчальний проект: Українці у світі (емігранти, які прославили Україну). Есе: Яку модель розвитку обрати Україні: наздоганяльну чи випереджальну? <i>(на вибір учителя/вчительки або учня/учениці).</i>	
101.		Урок узагальнення (тематична).	
104–105.		Уроки резерву.	

11 клас
ПРАВОЗНАВСТВО
(105 год)
Профільний рівень
(Суспільно-гуманітарний напрям, правовий профіль)
Блок II. «ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА УКРАЇНИ»
(продовження)

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
Розділ 2. Адміністративне право України (9 год)			
<i>Тема 1. Загальна характеристика адміністративного права України (2 год)</i>			
1.		Поняття адміністративного права. Поняття адміністративного права. Джерела адміністративного права.	
2.		Адміністративні правовідносини. Адміністративний примус. Суб'єкти адміністративних правовідносин. Публічна адміністрація. Співвідношення переконання й примусу в адміністративному праві. Заходи адміністративного примусу.	
<i>Тема 2. Державна служба (1 год)</i>			
3.		Державна служба. Поняття державної служби. Право громадян на проходження державної служби. Права та обов'язки державних службовців.	
<i>Тема 3. Адміністративне правопорушення (проступок) (1 год)</i>			
4.		Адміністративне правопорушення (проступок). Поняття, ознаки адміністративного правопорушення. Склад адміністративного правопорушення. Види адміністративних правопорушень.	
<i>Тема 4. Адміністративна відповідальність (1 год)</i>			
5.		Адміністративна відповідальність. Поняття, ознаки адміністративного правопорушення. Склад адміністративного правопорушення. Види адміністративних правопорушень.	
6.		<i>Практичне заняття:</i> Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх.	
<i>Тема 5. Адміністративне провадження. Адміністративний процес (2 год)</i>			
7.		Адміністративне провадження. Здійснення адміністративного провадження в адміністративному порядку, судовому порядку, громадськими органами. Види адміністративного провадження.	
8.		Адміністративний процес. Стадії адміністративного процесу. Адміністративне судочинство. Адміністративні суди. Підсудність справ. Провадження у справах за пропозиціями, заявами та скаргами громадян.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
9.		Практичне заняття: Звернення громадян.	
10.		Урок повторення й узагальнення (оцінка за теми 1–5)	
Розділ 3. Фінансове право України (5 год)			
Тема 6. Загальна характеристика фінансового права України. Бюджетне право України (1 год)			
11.		Фінансове права та бюджетне право України. Предмет фінансового права. Фінансові правовідносини. Суб'єкти та об'єкти фінансових правовідносин Бюджет. Бюджетна система України. Бюджетний процес. Державний бюджет України. Доходи та видатки Державного бюджету України.	
Тема 7. Податкова система України (3 год)			
12.		Система оподаткування. Платники податків. Поняття та принципи системи оподаткування. Платники податків і зборів. Об'єкти оподаткування. Обов'язки та права платників податків і зборів. Податок. Збір. Мито. Ознаки податку. Функції податків.	
13.		Види податків і зборів. Види податків. Загальнодержавні податки та збори. Місцеві податки та збори. Податки з фізичних та юридичних осіб. Податок з доходів фізичних осіб. Державний реєстр фізичних осіб.	
14.		Податкова політика щодо малого підприємництва. Податкове правопорушення. Податкова політика щодо малого підприємництва. Спрощене оподаткування. Фіксований податок. Єдиний податок. Відповідальність за порушення податкового законодавства. Кримінальна відповідальність за умисне ухилення від сплати податків, зборів та інших платежів.	
Тема 8. Законодавство про банки та банківську діяльність (1 год)			
15.		Банки та банківська діяльність. Банківська система України. Національний банк України (НБУ). Поняття банку. Порядок створення банків в Україні. Банківські операції та угоди. Обмеження щодо діяльності банків. Банківська таємниця. Заходи впливу, що застосовуються до банків у разі порушення ними законодавства.	
Розділ 4. Екологічне законодавство (4 год)			
Тема 9. Загальна характеристика екологічного законодавства України (3 год)			
16.		Екологічне законодавство. Принципи охорони навколишнього природного середовища. Об'єкти правової охорони навколишнього природного середовища. Екологічні права та обов'язки громадян.	
17.		Природокористування. Екологічна експертиза. Принципи природокористування. Види природокористування. Загальне та спеціальне природокористування.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		Екологічна експертиза. Державна екологічна експертиза. Громадська екологічна експертиза.	
18.		Червона книга України. Відповідальність за шкоду, завдану об'єктам тваринного і рослинного світу, занесеним до Червоної книги України.	
19.		Урок повторення й узагальнення (оцінка за теми 6–9).	
Розділ 5. Кримінальне право України (12 год)			
Тема 10. Загальна характеристика кримінального права України (1 год)			
20.		Кримінальне право України. Поняття кримінального права. Принципи кримінального права. Загальна характеристика Кримінального кодексу України (ККУ). Завдання ККУ. Дія ККУ щодо осіб, у просторових та часових межах.	
Тема 11. Злочин (2 год)			
21.		Поняття, ознаки, склад злочину. Вина. Поняття злочину. Ознаки злочину. Склад злочину. Види злочинів в залежності від ступеня тяжкості. Мотиви скоєння злочинів. Неосудність: медичний та юридичний критерії. Вина та її види. Мотив. Мета. Дія. Суспільно-небезпечні наслідки. Причиновий зв'язок.	
22.		Стадії злочину. Співучасть. Стадії злочину. Замах на злочин. Добровільна відмова від доведення злочину до кінця. Співучасть у вчиненні злочину. Поняття співучасті. Види співучасників. Форми співучасті.	
Тема 12. Кримінальна відповідальність (2 год)			
23.		Поняття і підстави кримінальної відповідальності. Обставини, що виключають злочинність діяння.	
24.		Підстави звільнення від кримінальної відповідальності.	
Тема 13. Кримінальне покарання (2 год)			
25.		Поняття кримінального покарання. Поняття кримінального покарання. Мета покарання. Види кримінальних покарань згідно з ККУ. Основні покарання. Додаткові покарання. Змішані покарання. Порядок призначення покарання судом. Обставини, що пом'якшують покарання. Обставини, що обтяжують покарання. Сукупність злочинів. Повторність злочинів. Призначення покарання за сукупністю злочинів та сукупністю вироків.	
26.		Звільнення від покарання та його відбування. Амністія. Помилування. Звільнення від покарання та його відбування. Порядок звільнення від покарання. Звільнення від покарання з випробуванням. Обмеження прав і свобод особи, звільненої від відбування	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		покарання з випробуванням. Амністія. Порядок застосування. Особи, до яких не застосовується амністія. Помилування. Порядок здійснення помилування. Право на клопотання. Судимість. Погашення та зняття судимості. Примусові заходи медичного характеру: види та порядок застосування.	
27.		Урок повторення й узагальнення (оцінка за теми 10–13)	
Тема 14. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх та покарання неповнолітніх (2 год)			
28.		Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх. Види покарань, що застосовуються до неповнолітніх. Особливості застосування покарань	
29.		Примусові заходи виховного характеру. Умовно-досудове звільнення неповнолітніх.	
Тема 15. Відповідальність за окремі види злочинів (2 год)			
30.		Відповідальність за окремі види злочинів. Злочини проти основ національної безпеки України. Злочини проти життя та здоров'я особи. Злочини проти волі, честі та гідності особи. Злочини проти виборчих трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. Злочини проти власності.	
31.		Відповідальність за окремі види злочинів. Злочини проти громадської безпеки. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Злочини проти громадського порядку та моральності. Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.	
32.		Практичне заняття: Розв'язання правових ситуацій з тем розділу 5.	
Розділ 6. Кримінально-процесуальне право (6 год)			
Тема 16. Кримінальний процес (4 год)			
33.		Кримінально-процесуальний кодекс України. Кримінальний процесуальний кодекс України. Етапи кримінального процесу. Порушення кримінальної справи.	
34.		Учасники кримінального процесу (обвинувачуваний, підозрюваний, захисник, потерпілий, цивільний позивач, представник, суд, прокурор, органи дізнання).	
35.		Органи дізнання. Досудове слідство. Органи досудового слідства.	
36.		Запобіжні заходи (підписка про невізід; особиста порука; порука громадської організації або трудового колективу; взяття під варту; нагляд командування військової частини; віддання неповнолітнього обвинуваченого під нагляд батьків, опікунів, піклувальників).	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
37.		Практичне заняття: Захист підозрюваного, обвинуваченого, підсудного.	
38.		Урок повторення й узагальнення (оцінка за теми 10-13)	
Блок III. ОСНОВИ ПРИВАТНОГО ПРАВА УКРАЇНИ			
Розділ 1. Цивільне право України (30 год)			
Тема 1. Загальна характеристика цивільного права та цивільних правовідносин (2 год)			
39.		Цивільне право і цивільні правовідносини. Предмет, метод, цивільного права. Звичай ділового обороту. Аналогія закону. Аналогія права. Цивільний кодекс України (ЦКУ). Цивільні правовідносини та їх види. Об'єкти цивільних правовідносин: поняття та види. Річ та її види.	
40.		Юридичні факти Дії та події. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин (юридичні факти). Дії та події. Юридичні акти, юридичні вчинки, юридичні стани.	
Тема 2. Суб'єкти цивільних правовідносин (2 год)			
41.		Фізичні особи. Правоздатність та дієздатність. Фізичні особи. Правоздатність. Дієздатність та її види. Правові наслідки оголошення особи безвісно відсутньою чи померлою.	
42.		Юридичні особи. Юридичні особи та їх види. Правоздатність та дієздатність юридичної особи. Способи виникнення юридичних осіб. Припинення юридичної особи. Держава як суб'єкт цивільних правовідносин.	
Тема 3. Правочини (2 год)			
43.		Поняття, ознаки, умови правочину. Поняття та ознаки правочину. Умови дійсності правочину. Підстави визнання правочину недійсним.	
44.		Нікчемні та заперечні правочини. Наслідки визнання правочину недійсним. Реституція та її види.	
Тема 4. Представництво і довіреність (1 год)			
45.		Представництво і довіреність. Підстави виникнення представництва. Представник. Особа, яку представляють. Види представництва. Повноваження представника. Види довіреностей. Форма довіреності. Нотаріальне посвідчення. Довіреності, що прирівнюються до нотаріально завірених. Передоручення. Підстави припинення довіреності.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
Тема 5. Загальна характеристика права власності та інші речові права (2 год)			
46.		Право власності. Поняття права власності. Зміст права власності. Володіння. Користування. Розпорядження. Способи набуття права власності.	
47.		Підстави припинення права власності. Суб'єкти права власності. Об'єкти права власності. Речові права на чуже майно.	
Тема 6. Форми та види власності (2 год)			
48.		Право приватної власності. Суб'єкти та об'єкти права приватної власності. Права щодо своєї приватної власності. Виникнення та припинення права приватної власності.	
49.		Право державної та комунальної власності. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування як представники суб'єкта державної власності (держави). Об'єкти права державної власності. Суб'єкти та об'єкти права комунальної власності.	
50.		Урок повторення й узагальнення (оцінка за теми 1-6)	
Тема 7. Право інтелектуальної власності (2 год)			
51.		Інтелектуальна власність. Патентування. Суб'єкти та об'єкти права інтелектуальної власності. Особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності. Виникнення права на об'єкти інтелектуальної власності. Патентування.	
52.		Авторське право та суміжні права. Суб'єкти авторського права. Автор. Об'єкти авторського права. Твір та його види. Особисті немайнові та майнові авторські права. Суміжні права. Об'єкти та суб'єкти суміжних прав. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт суміжних прав.	
Тема 8. Цивільно-правова відповідальність (2 год)			
53.		Особливості та види цивільно-правової відповідальності. Особливості цивільно-правової відповідальності. Збитки: поняття та види. Реальні збитки. Упущена вигода. Порядок відшкодування. Види цивільно-правової відповідальності.	
54.		Обставини, що звільняють від цивільно-правової відповідальності. Джерело підвищеної небезпеки. Особливості відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Відповідальність за чужу вину. Особливості цивільно-правової відповідальності неповнолітніх осіб.	
Тема 9. Цивільний процес (2 год)			
55.		Цивільний процес. Види проваджень в цивільному процесі. Розгляд цивільних справ третейськими судами.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
56.		Позовна заява. Стадії цивільного процесу. Учасники. Представництво у суді.	
Тема 10. Захист цивільних прав та охоронюваних інтересів (2 год)			
57.		Захист цивільних прав. Види захисту цивільних прав. Захист честі, гідності та ділової репутації особи. Моральна шкода. Підстави та способи компенсації моральної шкоди. Захист права власності. Способи захисту права власності. Вindikаційний позов. Негаторний позов. Способи захисту авторських та суміжних прав.	
58.		Строки позовної давності. Загальний строк. Спеціальні строки. Перебіг строку позовної давності. Зупинення, переривання та відновлення перебігу строку позовної давності. Випадки, на які не поширюється позовна давність.	
59.		Практичне заняття: Цивільний позов.	
60.		Урок повторення й узагальнення (оцінка за теми 7-10)	
Тема 11. Зобов'язання у цивільному праві (2 год)			
61.		Зобов'язання у цивільному праві. Поняття зобов'язання. Виникнення та припинення зобов'язань.	
62.		Способи забезпечення зобов'язань. Майново-правові та зобов'язано-правові способи забезпечення зобов'язань.	
Тема 12. Цивільно-правові договори (2 год)			
63.		Цивільно-правові договори. Договір та його ознаки. Суб'єкти та об'єкти договору. Умови дійсності договору. Види договорів.	
64.		Істотні умови договору. Звичайні та випадкові умови. Стадії укладення договору. Характеристика окремих видів договорів.	
Тема 13. Захист прав споживачів (1 год)			
65.		Захист прав споживачів. Споживач. Виробник. Виконавець. Продавець. Права споживачів. Обов'язки продавців (виробників, виконавців). Строк придатності товару.	
66.		Практичне заняття: Захист прав споживачів.	
Тема 14. Основи спадкового права(2 год)			
67.		Спадкове право. Спадкування за законом. Спадкодавець. Спадкоємець. Спадщина. Відкриття спадщини. Спадкування за законом.	
68.		Спадкування за заповітом. Умови дійсності заповіту. Прийняття спадщини. Спадкова трансмісія. Відумерла спадщина. Поділ спадкового майна	
69.		Практичне заняття: Прийняття спадщини.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
70.		Урок повторення й узагальнення (оцінка за теми 11-14)	
Розділ 2. Господарське право України (8 год)			
<i>Тема 15. Загальна характеристика господарського права України (1 год)</i>			
71.		Господарське право. Предмет господарського права. Господарський кодекс України. Поняття та види суб'єктів господарювання. Права та обов'язки суб'єктів господарювання. Фізична особа як суб'єкт господарювання.	
<i>Тема 16. Підприємництво в Україні (2 год)</i>			
72.		Підприємницька діяльність. Суб'єкти підприємницької діяльності. Підприємство та його види. Організаційно-правові форми об'єднань підприємств. Промислово-фінансова група. Холдингова компанія.	
73.		Господарські товариства. Поняття господарського товариства. Права та обов'язки учасників товариств. Види господарських товариств. Акціонерне товариство. Товариство з обмеженою відповідальністю. Товариство з додатковою відповідальністю. Повне товариство. Командитне товариство. Порядок створення господарського товариства.	
74.		Практичне заняття: Ресстрація СПД.	
<i>Тема 17. Господарські договори (1 год)</i>			
75.		Господарські договори. Поняття господарського договору. Форма господарського договору. Порядок укладення господарських договорів.	
<i>Тема 18. Господарсько-правова відповідальність Господарський процес (2 год)</i>			
76.		Господарсько-правове правопорушення та відповідальність. Господарсько-правове правопорушення, його види та склад. Підстави господарсько-правової відповідальності. Види господарсько-правової відповідальності. Господарські санкції.	
77.		Господарські спори. Господарське судочинство. Господарські спори. Досудове врегулювання господарських спорів. Вирішення спорів господарськими судами. Засади господарського судочинства. Справи, що розглядають господарські суди. Учасники господарського процесу. Стадії господарського процесу.	
78.		Урок повторення й узагальнення (оцінка за теми 15-18)	
Розділ 3. Трудове право України. Соціальний захист (10 год)			
<i>Тема 19. Правове регулювання трудових відносин в Україні (1 год)</i>			
79.		Право на працю. Предмет трудового права. Трудові правовідносини. Джерела трудового права. Колективний договір. Порядок укладення. Особливості регулювання трудових відносин за участю юридичної особи	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		— суб'єкта малого підприємництва, фізичної особи — підприємця.	
<i>Тема 20. Трудовий договір (1 год)</i>			
80.		<p>Трудовий договір. Поняття трудового договору. Умови трудового договору. Випробувальний строк. Контракт.</p> <p>Порядок укладення трудового договору. Права та обов'язки працівника та роботодавця. Трудова книжка. Переведення та переміщення працівника. Відсторонення від роботи.</p> <p>Припинення трудового договору. Загальні підстави припинення трудового договору. Розірвання трудового договору за ініціативою працівника. Розірвання трудового договору за ініціативою власника. Розірвання трудового договору при скороченні чисельності штату працівників.</p>	
<i>Тема 21. Робочий час та час відпочинку (1 год)</i>			
81.		<p>Робочий час та час відпочинку. Робочий час. Час відпочинку. Особливості праці у вихідні, святкові та неробочі дні. Поняття та види відпусток.</p>	
<i>Тема 22. Трудова дисципліна. Дисциплінарна відповідальність. Матеріальна відповідальність працівників за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації(1 год)</i>			
82.		<p>Трудова дисципліна. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність. Поняття трудової дисципліни. Правила внутрішнього трудового розпорядку. Дисциплінарна відповідальність. Дисциплінарні стягнення. Порядок накладення та зняття дисциплінарного стягнення.</p> <p>Поняття та підстави матеріальної відповідальності. Види матеріальної відповідальності. Колективна відповідальність.</p>	
<i>Тема 23. Індивідуальні та колективні трудові спори (1 год)</i>			
82.		<p>Індивідуальні та колективні трудові спори. Страйк. Індивідуальні трудові спори. Порядок вирішення трудових спорів. Колективні трудові спори. Способи вирішення колективних спорів. Страйк: порядок організації та проведення. Обмеження у проведенні страйку.</p>	
<i>Тема 24. Оплата праці. Охорона праці (1 год)</i>			
83.		<p>Оплата праці та охорона праці. Заробітна плата. Мінімальна заробітна плата. Основна та додаткова заробітна плата. Види зарплати. Особливості оплати праці у вихідні, святкові та неробочі дні. Охорона праці. Органи нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю.</p>	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
Тема 25. Соціальний захист в Україні (1 год)			
84.		Соціальний захист в Україні. Поняття соціального захисту. Соціальне забезпечення. Соціальне страхування. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування та його види. Добровільне страхування.	
Тема 26. Пенсії в Україні (1 год)			
85.		Пенсії в Україні. Поняття пенсії. Системи пенсійного забезпечення. Види пенсій. Страховий стаж. Державна соціальна допомога. Пенсії накопичувального фонду. Недержавне пенсійне забезпечення.	
86.		Практичне заняття: Судовий захист трудових прав.	
87.		Урок повторення й узагальнення (оцінка за теми 19-24)	
Розділ 4. Сімейне право України (7 год)			
Тема 27. Загальна характеристика сімейного права (1 год)			
88.		Загальна характеристика сімейного права. Загальна характеристика сімейних та прирівняних до них відносин. Джерела сімейного права. Сімейний Кодекс України. Сім'я. Підстави створення сім'ї. Способи захисту сімейних прав та інтересів.	
Тема 28. Шлюб. Права та обов'язки подружжя (2 год)			
89.		Шлюб. Шлюбний договір. Поняття шлюбу. Умови укладання шлюбу. Особи, які не можуть перебувати у шлюбі між собою. Порядок реєстрації шлюбу. Шлюбний договір: поняття та порядок укладення.	
90.		Практичне заняття: Шлюб неповнолітніх.	
		Припинення шлюбу. Аліменти. Припинення шлюбу. Розірвання шлюбу через державні органи реєстрації актів цивільного стану та за рішенням суду. Режим окремого проживання. Визнання шлюбу недійсним за рішенням суду. Особисті немайнові та майнові права подружжя. Особиста приватна власність дружини, чоловіка. Спільна сумісна власність подружжя. Право на утримання (аліменти).	
91.		Практичне заняття: Судовий захист прав подружжя.	
Тема 29. Взаємні права та обов'язки батьків і дітей (1 год)			
92.		Особисті немайнові права та обов'язки батьків та дітей. Порядок реєстрації народження дитини.	
93.		Майнові права батьків і дітей. Майнові права батьків і дітей. Взаємне утримання (аліменти). Позбавлення батьківських прав: підстави та правові наслідки.	
Тема 30. Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування (1 год)			
94.		Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування. Усиновлення. Усиновлювачі. Порядок	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
		усиновлення. Права та обов'язки усиновлювача та усиновленого. Опіка та піклування. Права дитини, над якою встановлено опіку чи піклування. Права та обов'язки опікуна та піклувальника. Патронат над дітьми. Приймозна сім'я. Дитячий будинок сімейного типу.	
95.		Урок повторення й узагальнення (оцінка за теми 25-30).	
Розділ 5. Житлове право України (2 год)			
<i>Тема 31. Загальна характеристика житлового права України. (1 год)</i>			
96.		Загальна характеристика житлового права. Загальна характеристика житлових правовідносин. Житловий кодекс. Суб'єкти житлових відносин. Житловий фонд. Право громадян на житло та форми його реалізації. Соціальне житло. Договір найму житлового приміщення.	
<i>Тема 32. Житлові права і обов'язки (1 год)</i>			
97.		Житлові права та обов'язки громадян. Права та обов'язки наймодавця. Об'єднання співвласників багатоквартирних будинків. Відповідальність за порушення житлового законодавства.	
98.		Урок узагальнення (оцінка за теми 25-30).	
Розділ 6. Земельне право України (8 год)			
<i>Тема 33. Загальна характеристика земельного права (1 год)</i>			
99.		Загальна характеристика земельного права. Предмет правового регулювання земельного права. Земельний кодекс України. Принципи земельного законодавства. Земельні правовідносини. Суб'єкти та об'єкти земельних відносин. Категорії земель України за цільовим призначенням.	
<i>Тема 34. Право власності на землю (1 год)</i>			
100.		Право власності на землю. Земельна ділянка. Суб'єкти права власності на землю. Правовий режим власності на землю іноземних громадян та осіб без громадянства. Форми та види права власності на земельну ділянку. Права та обов'язки власників земельних ділянок. Добросусідство. Право земельного сервітуту. Види права земельного сервітуту. Встановлення та припинення земельного сервітуту. Користування землею. Право постійного користування. Оренда та її види. Права та обов'язки землекористувачів.	

№ уроку	Дата	Тема, зміст уроку	Методичне забезпечення
Тема 35. Набуття та реалізація права на землю. Плата за землю. Захист права власності на землю (2 год)			
101.		Набуття та реалізація права на землю. Підстави набуття права на землю. Порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами. Набувальна давність. Набуття права власності на земельні ділянки на підставі цивільних правочинів. Земельний податок. Ставка податку. Порядок сплати.	
102.		Припинення права власності на землю. Земельні спори. Підстави припинення права власності на земельну ділянку та користування нею. Підстави примусового припинення прав на земельну ділянку. Викип земельних ділянок для суспільних потреб. Примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності. Конфіскація земельної ділянки. Земельні спори. Органи, що розглядають земельні спори. Порядок їх вирішення.	
Тема 36. Організаційно-правові форми сільськогосподарського виробництва (2 год)			
103.		Сільськогосподарський кооператив. Фермерське господарство. Сільськогосподарський кооператив. Види сільськогосподарського кооперативу. Права та обов'язки членів с/г кооперативів. Фермерське господарство. Права та обов'язки членів фермерського господарства. Землі фермерського господарства. Особисте селянське господарство. Права та обов'язки членів особистого селянського господарства.	
104.		Практичне заняття: Судовий захист прав землекористувачів. Цивільна та кримінальна відповідальність за порушення норм земельного законодавства.	
105.		Урок повторення й узагальнення	

ЗМІСТ

5 клас	
ВСТУП ДО ІСТОРІЇ (35 год).....	4
6 клас	
ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (<i>інтегрований курс</i> , 70 год).....	7
7 клас	
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (35 год).....	11
ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ (35 год).....	15
8 клас	
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (52 год).....	18
ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ (35 год).....	23
9 клас	
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (52 год).....	27
ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ. НОВА ІСТОРІЯ (кінець XVIII – поч. XX ст.) (35 год).....	33
ПРАВознавство (ПРАКТИЧНИЙ КУРС) (35 год).....	36
10 клас	
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (1914–1945 рр.) (52 год). Рівень стандарту.....	38
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (1914–1945 рр.) (105 год). Профільний рівень.....	44
ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ (35 год) Рівень стандарту.....	52
ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ (105 год) Профільний рівень.....	56
ІСТОРІЯ: УКРАЇНА І СВІТ (1914–1945 рр.) <i>інтегрований курс</i> (105 год). Рівень стандарту.....	63
ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА (70 год). Рівень стандарту.....	72
ПРАВознавство (105 год). Профільний рівень (Суспільно-гуманітарний напрямок, правовий профіль).....	78
Блок I. «ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА».....	78
Блок II. «ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА УКРАЇНИ».....	82
11 клас	
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (1945–2019 рр.) (52 год). Рівень стандарту.....	86
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (1939–2019 рр.) (105 год). Профільний рівень (Суспільно- гуманітарний напрямок, історичний профіль).....	91
ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ (35 год). Рівень стандарту.....	97
ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ (105 год). Профільний рівень (Суспільно-гуманітарний напрямок, історичний, філософський профіль).....	101
ІСТОРІЯ: УКРАЇНА І СВІТ (від 1945 р. до сучасності) <i>інтегрований курс</i> (105 год). Рівень стандарту.....	106
ПРАВознавство (105 год). Профільний рівень (Суспільно-гуманітарний напрямок, правовий профіль).....	115
Блок II. «ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА УКРАЇНИ» (продовження).....	115
Блок III. ОСНОВИ ПРИВАТНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	119

Навчальне видання

НІРАЗ Юрій

**Календарно-тематичне
планування уроків
з історії України,
всесвітньої історії,
правознавства,
громадянської освіти,
курсу «Історія: Україна і світ»**

5–11 класи

Редактор *Маргарита Більчук*
Дизайн обкладинки *Олени Соколюк*
Випусковий редактор *Маргарита Більчук*

Формат 60×84/16. 7,46 ум. др. арк., 5,77 обл.-вид. арк. Тираж 2000. Замовлення № 19-736.

Видавець і виготовлювач Редакція газети «Підручники і посібники».
46000, м. Тернопіль, вул. Поліська, 6а. Тел.: (0352) 43-15-15; 43-10-21.

Збут: rip.ternopil@ukr.net Редакція: editoria@i.ua

www.pp-books.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 4678 від 21.01.2014 р.

Книга-поштою: а/с 376, Тернопіль, 46011.

Тел.: 096-948-09-27; 097-50-35-376

rip.bookpost@gmail.com